

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Kateřina Králová

Uplatnění absolventů středních odborných škol ve městě Uničov na trhu práce

a v dalším vzdělávání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 10. dubna 2015

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji Ing. Aleně Opletalové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce a za ochotu, vstřícnost a poskytování cenných rad.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Králová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Uplatnění absolventů středních odborných škol ve městě Uničov na trhu práce a v dalším vzdělávání
Název v angličtině:	The use of graduates of secondary vocational schools in Uničov on the labor market and higher education
Anotace práce:	<p>Tato diplomová práce se zabývá problematikou uplatnění absolventů, které je aktuálním a často diskutovaným tématem, jelikož absolventi jsou jednou z nejvíce ohrožených skupin na trhu práce. Pro úspěch na trhu práce je potřeba dobrých pracovních zkušeností a také kvalitních odborných znalostí. Právě tyto znalosti absolventům poskytuje škola, proto je důležité dobře zvážit výběr školy a také studijního oboru. Cílem teoretické části práce je vymezení problematiky uplatnění absolventů na trhu práce a jejich přechod do dalšího vzdělávání, objasnit základní pojmy související s tématem práce, tj. trh práce a nezaměstnanost, popsat vzdělávací systém v České republice s důrazem na vyšší sekundární a terciární vzdělávání a charakterizovat střední odborné vzdělávání v Uničově. Cílem praktické části je zjistit uplatnění absolventů maturitních oborů středních odborných škol v Uničově na trhu</p>

	<p>práce a při dalším vzdělávání z pohledu těchto absolventů. Tento cíl je pak rozpracován do tří dílčích cílů, které jsou následující.</p> <p>Dílčí cíl č. 1: Interpretovat názory absolventů na jimi vystudovaný obor v souvislosti s uplatněním.</p> <p>Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak se absolventi uplatnili v dalším studiu.</p> <p>Dílčí cíl č. 3: Analyzovat situaci uplatnění absolventů na trhu práce z hlediska školní přípravy. Ke splnění cílů praktické části práce je použita kvantitativní metoda – dotazník obsahující 20 položek.</p>
<p>Klíčová slova:</p>	<p>absolvent, trh práce, nezaměstnanost, střední odborné vzdělávání, terciární vzdělávání, uplatnění, město Uničov</p>
<p>Anotace v angličtině:</p>	<p>This diploma thesis deals with the issue of the use of graduates, which is actual and frequently discussed topic, because graduates are one of the most threatened groups on the labor market. For the success on labor market is needed of good work experience and quality vocational knowledges too. These knowledges have graduates thanks to school, so it is important to consider which school and study program they want to study. The purpose of theoretical part of this work is to define problems with use of graduates on labor market and their continuation of further education, to clarify basic concepts connected with topic of this thesis, i.e. labor market and unemployment, to describe educational system in the Czech republic with focus on upper secondary and tertiary education and to characterize secondary vocational education in the town Uničov. The purpose of practical part is to find out use of graduates of graduation</p>

	<p>programs of secondary vocational schools in Uničov on the labor market and higher education from the perspective of these graduates. This purpose is elaborated to three sectional purposes, which are following. Sectional purpose No. 1: to interpret opinions of graduates on study program, which they studied in connection with the use.</p> <p>Sectional purpose No. 2: to find out how graduates succeeded in higher education.</p> <p>Sectional purpose No. 3: to analyze the situation of the use of graduates on labor market in terms of school preparation. To identify the purposes of the practical part of this thesis is used quantitative method – the questionnaire with 20 items.</p>
Klíčová slova v angličtině:	graduate, labor market, unemployment, secondary vocational education, higher education, the town Uničov
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Dotazník</p> <p>Příloha č. 2: Přehled VOŠ/VŠ a studijních oborů u respondentů pokračujících ve studiu</p> <p>Příloha č. 3: Seznam pracovních pozic u respondentů směřujících na trh práce</p>
Rozsah práce:	93 s.
Jazyk práce:	český

Obsah

Úvod.....	8
1 Trh práce.....	10
1. 1 Nabídka na trhu práce	11
1. 2 Poptávka po práci.....	12
1. 3 Rovnováha na trhu práce.....	13
1. 4 Dělení trhu práce	13
2 Nezaměstnanost	15
2. 1 Typy nezaměstnanosti.....	16
2. 2 Skupiny osob nejvíce ohrožené nezaměstnaností	18
2. 3 Programy podporující nezaměstnané absolventy.....	18
3 Postavení absolventů na trhu práce.....	20
3. 1 Pojem absolvent	20
3. 2 Nezaměstnanost absolventů	23
3. 3 Přejít absolventů na trh práce	28
3. 4 Požadavky trhu práce od absolventů.....	30
3. 5 Přejít do terciárního vzdělávání	33
4 Vzdělávací systém v České republice	36
4. 1 Dělení dle Mezinárodní klasifikace ISCED.....	37
4. 1. 1 Vyšší sekundární vzdělání	39
4. 1. 2 Terciární vzdělávání.....	42
5 Charakteristika středních odborných škol ve městě Uničov.....	45
5. 1 Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov	45
5. 2 Střední odborná škola, Stromořadí 420, Uničov, s.r.o.	48
6 Výzkumné šetření.....	50
6. 1 Přípravná fáze výzkumného šetření	50
6. 2 Charakteristika respondentů.....	50
6. 3 Stanovení cíle výzkumného šetření	52
6. 4 Stanovení výzkumného problému, výzkumných otázek a hypotéz	52

6. 4. 1 Stanovení výzkumného problému	52
6. 4. 2 Stanovení výzkumných otázek	53
6. 4. 3 Stanovení hypotéz.....	54
6. 5 Výzkumná metoda	56
6. 6 Realizace výzkumného šetření.....	56
6. 7 Interpretace dotazníkového šetření	57
6. 8 Vyhodnocení hypotéz	70
6.8 Shrnutí výsledků šetření.....	77
6. 9 Diskuze výsledků	80
Závěr.....	83
Seznam použitých zkratk.....	86
Seznam použité literatury a zdrojů	87
Legislativní dokumenty	89
Elektronické zdroje	89
Seznam tabulek a grafů	91
Seznam tabulek	91
Seznam grafů	91
Seznam příloh	93

Úvod

Problematika uplatnění absolventů je aktuálním a často diskutovaným tématem, jelikož absolventi jsou jednou z nejvíce ohrožených skupin na trhu práce. Pro úspěch na trhu práce je potřeba dobrých pracovních zkušeností a také kvalitních odborných znalostí. Právě tyto znalosti absolventům poskytuje škola, proto je důležité dobře zvážit výběr školy a také studijního oboru. Tento výběr často nebývá jednoduchý, jelikož je třeba brát ohled na více aspektů. Je důležité, aby žák obor bavil a byl schopen dané studium zvládnout. Dále je nutné při výběru školy zvážit její dostupnost a finanční náklady na studium. Volba střední školy tak patří k jednomu z nejzásadnějších kroků v životě mladého člověka, který jej může ovlivnit na celý život. Při rozhodování o studiu na střední škole je také nezbytné odpovědět si na otázku, zda obor, který chce žák studovat, je perspektivní, zda najde dobré uplatnění a tato práce ho uživí. Mnoho absolventů středních škol dále pokračuje studiem na vysokých školách, a pokud žák v budoucnu uvažuje o této variantě, měl by tomu svůj výběr přizpůsobit a hledat obor a školu, která by mu kromě dobrého uplatnění na trhu práce umožnila i úspěšné přijetí a studium na vysoké škole.

Právě problematikou uplatnění absolventů na trhu práce a v dalším studiu se zabývá tato diplomová práce. Jelikož se ale jedná o téma velice obsáhlé, bude tato práce zaměřena konkrétně na absolventy středních odborných škol. Region města Uničov byl vybrán proto, že zde žiji a situace na místním trhu práce a postavení absolventů v něm mě zajímá a ráda bych se touto problematikou zabývala i ve svém pracovním životě.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Cílem teoretické části práce je **vymezit problematiku uplatnění absolventů** na trhu práce a jejich přechod do dalšího vzdělávání, **objasnit základní pojmy související s tématem práce**, tj. trh práce a nezaměstnanost, **popsat vzdělávací systém v České republice** s důrazem na vyšší sekundární a terciární vzdělávání a **charakterizovat střední odborné vzdělávání v Uničově**. Teoretická část je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola charakterizuje trh práce, jeho dělení a fungování nabídky a poptávky. Na ní navazuje druhá kapitola zabývající se nezaměstnaností, jejími typy, skupinami nejvíce ohroženými nezaměstnaností, kam patří právě absolventi škol a také představuje programy podporující nezaměstnané absolventy. Postavení absolventů na trhu práce vysvětluje třetí kapitola, která objasňuje pojem absolvent a popisuje jejich přechod na trh práce a do dalšího vzdělávání, ale také jejich nezaměstnanost a s ní související požadavky trhu práce. Předposlední kapitola teoretické části práce se věnuje vzdělávacímu systému České republiky, který vymezuje na základě mezinárodní klasifikace ISCED 2011 a blíže rozebírá vyšší sekundární a terciární vzdělávání. Pátá a poslední kapitola charakterizuje střední odborné

školy ve městě Uničov a jejich studijní obory.

Cílem praktické části je **zjistit uplatnění absolventů maturitních oborů středních odborných škol v Uničově na trhu práce a při dalším vzdělávání z pohledu těchto absolventů**. Tento cíl je pak rozpracován do tří dílčích cílů, které jsou následující.

Dílčí cíl č. 1: Interpretovat názory absolventů na jimi vystudovaný obor v souvislosti s uplatněním.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak se absolventi uplatnili v dalším studiu.

Dílčí cíl č. 3: Analyzovat situaci uplatnění absolventů na trhu práce z hlediska školní přípravy.

V praktické části je nejdříve popsána přípravná fáze výzkumného šetření, jsou charakterizováni respondenti šetření a stanoveny cíle šetření. V dalších kapitolách je pak stanoven výzkumný problém, výzkumné otázky a hypotézy. Dále následuje výběr metody šetření a jeho realizace. Další podkapitoly se pak zabývají interpretací dotazníkového šetření, vyhodnocením hypotéz a na závěr jsou shrnuty výsledky šetření a diskuze výsledků.

1 Trh práce

Úvodní kapitola této práce se zabývá pracovním trhem. Jak z názvu práce vyplývá, pozornost bude zaměřena na absolventy středních odborných škol a jejich uplatnění. Jednou z možností tohoto uplatnění je přechod do zaměstnání, tedy na trh práce. Trh práce není pro mnohé zcela jasným pojmem a je tedy potřeba vysvětlit, co tento pojem znamená a jakým způsobem trh práce funguje, což bude popsáno v první kapitole. Nejdříve však budou definovány pojmy, které s trhem práce souvisí a to pojem *práce* a *pracovní síla*.

Práce - jedná se o jakýkoliv druh manuální či duševní činnosti, jejíž výsledkem je produkce výrobků a služeb. Pracovní sílu tvoří ekonomicky aktivní osoby, které pracují nebo pracovat chtějí. Nepatří sem ženy v domácnosti, nepracující studenti a nepracující důchodci.¹

V následujícím textu bude vysvětleno, jakým principem funguje tržní hospodářství, tržní produkce, jaké faktory na trhu práce fungují a jakou funkci trh práce plní.

Tržní hospodářství tvoří nejrůznější, poměrně samostatné, avšak navzájem propojené trhy, mezi kterými výrazně dominuje trh výrobků a služeb. Na tomto trhu nakupují spotřebitelé statky k uspokojování svých potřeb. Trh práce je tedy místem, kde se setkává zaměstnavatel se zaměstnancem a vzájemně se dohodnou na mzdě a pracovní době. Při vytváření tržní produkce je pak zapotřebí užití zdrojů, kterými jsou práce, půda a kapitál. Na základě těchto souvislostí lze vyvodit následující: výrobním faktorem, jenž je nezastupitelný při výrobě statků, je práce. Její nezastupitelnost je obecně platná napříč všemi hospodářskými soustavami bez ohledu na jejich konkrétní formu uspořádání. Prostřednictvím cenového, tj. tržního mechanismu, se rozhoduje o způsobu užití výrobních faktorů na výrobu statků. O efektivitě výroby se rozhoduje na trzích výrobních faktorů. „*Trh práce je jedním ze vzájemně propojených segmentů tržního hospodářství. Vývoj na trhu práce je pod vlivem stejných tržních zákonitostí jako ostatní trhy, ale má řadu specifických rysů, které jsou projevem výjimečnosti výrobního faktoru práce.*“² Vykonavatelé práce jsou pak lidé, kteří jsou označováni jako nositelé pracovní síly, tedy schopnosti pracovat.³

Trh práce, stejně jako ostatní trhy, je založen na vzájemném vztahu dvou subjektů – nabídky a poptávky. Nabízející strana chce prodat za přijatelnou, tj. co možná nejvyšší cenu. Naopak kupující má zájem na tom, aby nakoupil za co nejnižší cenu co nejkvalitnější zboží.

¹ ŠIMEK, Milan. *Trh práce*. Ostrava: Union, 2005, s. 6. ISBN 80-86764-26-5.

² BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 59. ISBN 80-247-9006-8.

³ tamtéž

Výsledkem tohoto procesu je buď prodej, nebo odmítnutí zboží. Základním principem na trhu práce je tedy nabídka zboží (tj. práce) a kupující se rozhodne, zda toto zboží koupí nebo nekoupí.⁴ Podstata a logika trhu práce je tedy stejná jako u všech ostatních trhů, což znamená, že zde působí tři zmíněné faktory, tj. nabídka, poptávka a cena. Trh práce však má své specifické zvláštnosti v podobě faktoru lidského. Člověk je zde nositelem práce a je třeba brát v potaz jeho biologické a psychické charakteristiky a práva. Z tohoto důvodu je nutný státní zásah a to v podobě pracovního zákonodárství.⁵

Spojení trhu práce s tržní ekonomikou znamená, že je na něm prodávána i kupována práce. Na pracovní trh je pohlíženo jako na instituci, která řeší problém dvojí alokace, neboť:

- pracovní síla musí být rozmístěna podle konkrétních výrobních činností a procesů, tj. je potřeba nabídnout pracovní sílu v požadované struktuře,
- je třeba, aby pracovní síla byla zaopatřena peněžními a sociálními prostředky a to na základě svého podílu na produkci.⁶

Jinými slovy tedy trh práce plní dvě funkce – ekonomickou a sociální. Ekonomická funkce vychází ze vzájemného vztahu mezi pracovní silou a pracovním místem. Směnou práce mezi firmami, regiony a odvětvími je tento vztah řešen. V tomto pojetí je pak předmětem na trhu práce pracovní síla, která je výrobním činitelem. Mezní produktivita pracovní síly pak určuje její pozici na pracovním trhu. Sociální funkce poukazuje na vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. V tomto procesu střetávání nabídky a poptávky po práci jsou určovány mzdy a další podmínky jako například pracovní doba. Kromě zaměstnanců a zaměstnavatelů do tohoto procesu zasahují také státní instituce.⁷

Jak z tohoto textu vyplývá, na trhu práce se setkává nabídka s poptávkou. Právě nabídka a poptávka ovlivňují, jak bude dotyčný (např. absolvent) na trhu práce úspěšný. Z tohoto důvodu jsou nabídce a poptávce věnovány následující podkapitoly.

1. 1 Nabídka na trhu práce

V předchozím textu již bylo naznačeno, že na trhu práce fungují ve vzájemném vztahu nabídka s poptávkou. Jakým způsobem a s jakým efektem vysvětluje následující text. Další

⁴ KUCHAR, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 11. ISBN 9788024613833.

⁵ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2013, s. 246. Expert (Grada). ISBN 9788024743868.

⁶ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, s. 48. ISBN 80-901424-9-4.

⁷ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Pracovní trhy a systémy sociální politiky v Evropě*. Ostrava: Univerzita Ostraviensis, 2004, s. 6.

podkapitola pak vysvětluje stav zvaný rovnováha na trhu práce, který s fungováním nabídky a poptávky souvisí.

Člověk pracuje ze dvou hlavních důvodů. Prvních z nich je potřeba uživit sebe a svou rodinu a druhým je potřeba seberealizace. Trh práce je tedy ovlivňován jak poptávkou po pracovních silách, tak nabídkou těchto pracovních sil.⁸ První z ekonomických principů tvrdí, že lidé volí mezi alternativami, což znamená, že lidé se musí rozhodnout mezi prací a volným časem. Další z principů ekonomie říká, že „*cena věci se rovná tomu, čeho se vzdáte pro její získání*“⁹ V rámci problematiky nabídky na trhu práce to znamená, čeho se člověk musí vzdát pro hodinu volného času, tj. jakou cenu má hodina naší práce.¹⁰

Nabídku na trhu práce představují domácnosti a platí, že efekt, který plyne z konání práce, je větší či roven oběti, která je s tímto konáním spojena. Žádoucím efektem tohoto vynakládání je pak mzda, tedy peněžní ocenění za vynaložené úsilí. Rozlišujeme pojmy nominální a reálná mzda. Nominální mzdou rozumíme sumu peněžních prostředků, kdežto reálnou chápeme jako množství zboží a služeb, které si může její příjemce koupit.¹¹ V rozhodování člověka mezi volným časem a statky, které si může za mzdu koupit, hrají roli dva efekty. Prvním z nich je tzv. substituční efekt – pokud mzda za práci roste, chce člověk méně volného času, který pak substituuje statky zakoupenými za vyšší mzdu. Člověk je tedy ochoten pracovat déle za předpokladu vyšší mzdy. Druhým efektem je tzv. důchodový efekt. V případě tohoto efektu člověk upřednostňuje volný čas, protože z důvodu rostoucí mzdy si může kupovat více statků, aniž by musel tak dlouho pracovat. Obecnou zákonitostí těchto efektů je fakt, že substituční efekt převládá při nižších mzdách, zatímco důchodový při mzdách vyšších.¹²

1. 2 Poptávka po práci

Poptávka po práci představuje rozsah zaměstnanosti, tj. počet pracujících a rozsah volných pracovních míst. Poptávka je determinována celým komplexem faktorů, které souvisí s výkonností ekonomiky, ale také působením sociální politiky a chováním subjektů na trhu

⁸ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Pracovní trhy a systémy sociální politiky v Evropě*. Ostrava: Univerzita Ostraviensis, 2004, s. 6.

⁹ MANKIOW, N. *Principles of economics*. 6th ed. Mason, OH: South-Western Cengage Learning, c2012, s. 383. ISBN 0538453052.

¹⁰ tamtéž

¹¹ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 63. ISBN 80-247-9006-8.

¹² KUBÁTOVÁ, Jaroslava. *Základní ekonomické principy: studijní texty pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. s. 36. ISBN 80-244-0722-1.

práce.¹³ Poptávku zastupují zaměstnavatelé, kteří se snaží o maximální zisk. Rozsah poptávky ovlivňují dva faktory:

- nové pracovní síly, které mají za následek zvýšení produkce podniku, avšak zároveň,
- dojde ke zvýšení mzdových nákladů.

Pokud se toto zvýšení produkce rovná reálné mzdě, dochází k optimálnímu rozsahu zaměstnanosti. V případě dokonalého konkurenčního prostředí, fixního objemu kapitálu a zcela pružných mezd a cen platí, že při vzrůstu reálné mzdy bude podnik snižovat poptávku po pracovní síle. V opačném případě, kdy reálná mzda klesá, podnik svou poptávku po zaměstnancích zvyšuje.¹⁴

1. 3 Rovnováha na trhu práce

Rovnováha na trhu práce vzniká při určité výšce mzdové sazby, jedná se o tzv. rovnovážnou mzdu a při určitém množství práce.¹⁵ Jedná se tedy o stav, kdy se nabídka rovná poptávce. Domácnosti tedy nabízejí tolik práce, kolik je od podniků poptáváno. V souvislosti s tímto stavem existuje pojem přirozená míra nezaměstnanosti, tj. existence pouze krátkodobé strukturální a frikční nezaměstnanosti. Dlouhodobá nedobrovolná nezaměstnanost však neexistuje, protože v případě rovnováhy na trhu práce pracují všichni, kteří pracovat chtějí.¹⁶

1. 4 Dělení trhu práce

Existuje několik typů trhu práce, ve kterých se mohou absolventi i ostatní pracovníci pohybovat. Trh práce je totiž určitým způsobem segmentován, tj. rozdělen a to na primární a sekundární, formální a neformální a externí či interní.

Na primárním trhu práce se soustřeďují lepší a výhodnější pracovní příležitosti. Tyto příležitosti se těší vyšší prestiži a umožňují profesionální růst, stejně jako výhodnější pracovní podmínky. Tato pracovní místa poskytují řadu šancí a také poskytují bezpečí před ztrátou zaměstnání, z čehož vyplývá, že tato místa jsou poměrně stabilní. Práce je poměrně dobře placená s možností růstu mezd.¹⁷ Nabídka na sekundárním trhu práce je charakterizována pracovními místy s nižší prestiží a nižší mzdou. Často zde nelze hovořit o kariéře, protože ta je obvykle přerušována obdobími nezaměstnanosti. Získat však pracovní místo na sekundárním

¹³RIEVAJOVÁ. *Trh práce a politika zamestnanosti*. Bratislava: Ekonóm, 2009, s. 22. ISBN 978-80-225-2878-8.

¹⁴ KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 14. ISBN 9788024613833.

¹⁵RIEVAJOVÁ. *Trh práce a politika zamestnanosti*. Bratislava: Ekonóm, 2009, s. 27. ISBN 978-80-225-2878-8.

¹⁶ KUCHAŘ, Pavel. *Trh práce: sociologická analýza*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, s. 15. ISBN 9788024613833.

¹⁷ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, s. 51. ISBN 80-901424-9-4.

trhu práce je obvykle jednodušší, avšak tento trh je spojen s vyšší fluktuací. Pro tento sektor jsou také typické nižší výdělky a malá možnost zvýšení kvalifikace, která by vedla k přechodu na trh primární.¹⁸

Formálním trhem rozumíme trh oficiálních pracovních příležitostí, který je kontrolován a regulován společenskými institucemi. Neformální trh je naopak mimo tuto kontrolu a řadíme jej do tzv. šedé či dokonce černé ekonomiky.¹⁹

Externí trh práce neboli vnější je trhem, kde se pracovníci nabízející svou pracovní sílu a kvalifikaci setkávají s firmami, které nabízí volná pracovní místa. „*Vnější trh představuje nástroj přizpůsobování pracovní síly změněné struktury výroby*“²⁰ Vnitřní trh práce, tj. interní není trhem v pravém smyslu slova, jelikož v něm pomocí administrativních pravidel a mechanismů dochází k rozmístování pracovníků.²¹ Interní trh práce tedy nabízí pracovní příležitosti uvnitř jednotlivých podniků.²²

Jelikož trh práce je nerovnovážený a nabídka se nekryje s poptávkou, tak vzniká nezaměstnanost. Podrobněji se nezaměstnaností bude zabývat následující kapitola.

¹⁸ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, s. 51. ISBN 80-901424-9-4.

¹⁹ tamtéž

²⁰ RIEVAJOVÁ. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Bratislava: Ekonóm, 2009, s. 33. ISBN 978-80-225-2878-8.

²¹ tamtéž

²² HALÁSKOVÁ, Renáta. *Pracovní trhy a systémy sociální politiky v Evropě*. Ostrava: Univerzita Ostraviensis, 2004, s. 10.

2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v současné době poměrně častým problémem a mnoho absolventů s ní velmi brzo po odchodu ze školy získá vlastní zkušenost. Je to tedy neopomenutelný jev a člověk (absolvent) snažící se proniknout na trh práce s ní musí alespoň částečně počítat. Určitá míra nezaměstnanosti je důsledkem přirozeného fungování trhu práce.

Druhá kapitola objasňuje, co je nezaměstnanost, jaké typy nezaměstnanosti existují a které skupiny osob jsou nezaměstnaností nejvíce ohroženy. Závěr této kapitoly pak bude věnován nástrojům aktivní politiky zaměstnanosti, které jsou zaměřeny na absolventy.

Česká společnost se na začátku 90. let musela po více než 50 letech vyrovnat s jevem zvaným nezaměstnanost. Pokud se nezaměstnanost stává masovou, je pak považována za vážný ekonomický a sociální problém.²³ Jak již vyplývá z předchozího textu, jev nezaměstnanosti je spojen s existencí trhu, konkrétně trhu práce. Představuje tak projev a důsledek nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce.²⁴

Pro definici nezaměstnanosti je potřeba nejdříve vysvětlit pojmy ekonomicky aktivní a neaktivní obyvatelstvo. Za ekonomicky neaktivní obyvatelstvo jsou považovány osoby ve věku 0 – 15 let, dále studenti, důchodci, ženy v domácnosti a osoby dobrovolně nezaměstnané (tj. ty, které z jakéhokoliv důvodu práci nechtějí a nehledají). Ostatní pak tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo.²⁵ Za nezaměstnaného považujeme takového člověka, který je, stejně jako člověk zaměstnaný, ekonomicky aktivní, tj. je součástí pracovní síly země a splňuje následující dvě podmínky:

- nemá žádné placené zaměstnání ani příjem ze sebe zaměstnání, momentálně nepracuje, ale očekává, že bude brzy zaměstnán,
- je ochoten pracovat a práci si aktivně hledá.²⁶

Zaměstnaný je potom ten, kdo vykonává placené zaměstnání nebo sebe zaměstnání. Patří sem také všichni pracující, kteří jsou nemocní, na dovolené nebo stávkují.²⁷

V současné době se nezaměstnanost měří novým ukazatelem, platným od ledna 2013.

²³ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, s. 10. ISBN 80-901424-9-4.

²⁴ tamtéž

²⁵ BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 77. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429164

²⁶BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 65. ISBN 80-247-9006-8.

²⁷ BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 77. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429164

Tento ukazatel nese název *Podíl nezaměstnaných osob* a vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob vůči všemu obyvatelstvu ve věku 15 – 64 let.²⁸

2. 1 Typy nezaměstnanosti

Následující část práce se zaměřuje na nejčastější typy nezaměstnanosti, se kterými se absolvent při hledání zaměstnání může setkat. Nezaměstnanost lze rozdělit na frikční, cyklickou a strukturální a dále pak na skrytou, dobrovolnou a nedobrovolnou a dlouhodobou a krátkodobou.

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost je jedním z neodstranitelných jevů tržní ekonomiky. Jedná se o plynulé přecházení pracovníků z jednoho pracovního místa do jiného. Tato nezaměstnanost je charakterizována jako krátkodobá a zajišťující nezbytnou mobilitu pracovních sil.²⁹ Lidé, kteří nově či opakovaně vstupují na trh práce, často nemají dostatečné informace o pracovních místech, a proto nalezení nové práce určitou dobu trvá. Jedná se tedy o nezaměstnanost přechodnou a dobrovolnou.³⁰

Cyklická nezaměstnanost

Jak již název napovídá, cyklická nezaměstnanost souvisí s hospodářským cyklem. Nezaměstnanost má rostoucí tendenci v období recese a naopak při konjunktře klesá. Vývoj této nezaměstnanosti závisí na hrubém domácím produktu (dále jen HDP), přesněji řečeno na vztahu mezi skutečným a potenciálním HDP, které může dosahovat značně vysokých hodnot a vést tak k ekonomickým ztrátám. Podobně jako u strukturální nezaměstnanosti jsou u tohoto typu nezaměstnanosti závažné důsledky. Z tohoto důvodu usiluje hospodářská politika státu o snižování nezaměstnanosti v podobě nejrůznějších opatření.³¹ Pokud je cyklická nezaměstnanost spojena s cyklem přírodním, jedná se o nezaměstnanost sezónní. Ta se nejvíce projevuje v oborech jako je stavebnictví, zemědělství či cestovní ruch.³²

²⁸ Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti. In: *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107

²⁹ SOJKA, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. dopl. vyd. Praha: Libri, 1999, s. 83. ISBN 80-85983-78-8.

³⁰ HALÁSKOVÁ, Renáta. *Pracovní trhy a systémy sociální politiky v Evropě*. Ostrava: Univerzita Ostraviensis, 2004, s.20

³¹ SOJKA, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. dopl. vyd. Praha: Libri, 1999, s. 83. ISBN 80-85983-78-8.

³² MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, s. 21. ISBN 80-901424-9-4.

Strukturální nezaměstnanost

Tento typ nezaměstnanosti je hlavním faktorem, který ovlivňuje rozdíl v nezaměstnanosti v jednotlivých regionech. Strukturální nezaměstnanost postihuje určitá odvětví, která nemají dostatečnou poptávku po produkci. Díky této klesající poptávce klesá taktéž poptávka po práci v daných odvětvích a dochází k útlumu. V jiných odvětvích důsledkem tohoto útlumu naopak výroba a poptávka roste. Nezaměstnaní pracovníci pak na trhu práce nenacházejí uplatnění z důvodu jejich kvalifikace.³³

Skrytá nezaměstnanost

V tomto případě hovoříme o tzv. skryté pracovní síle, jedná o nezaměstnané, kteří si práci nehledají ani nejsou jako nezaměstnaní registrováni. Nejčastěji skrytě nezaměstnanými jsou např. vdané ženy či mladiství.³⁴

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Nedobrovolně nezaměstnaný člověk je ten, který by byl ochoten přijmout práci za takovou mzdu, která na trhu práce převládá a dokonce i za nižší, ovšem i přesto nemůže žádnou práci najít. Oproti tomu dobrovolně nezaměstnaný se nespokojí se mzdou převládající na trhu práce a proto je raději nezaměstnaným, dokud nenajde práci odpovídající jeho mzdovým požadavkům.³⁵

Dlouhodobá nezaměstnanost

Za dlouhodobě nezaměstnané jsou považováni ti, kteří nepracují déle než jeden rok. Tito lidé pak často ztrácejí pracovní návyky a návrat na trh práce bývá obtížný.³⁶

S prvním typem nezaměstnanosti – frikční se setká většina absolventů za předpokladu, že ihned po ukončení školy plynule nepřejde do zaměstnání. Cyklická nezaměstnanost představuje obvykle závažný problém, který jedinec není schopen vlastními silami příliš ovlivnit. V případě strukturální nezaměstnanosti může být částečným řešením přestěhování se do jiného regionu či rekvalifikace. V následující části navazuje kapitola zabývající se výčtem skupin nejvíce ohrožených nezaměstnaností.

³³ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 67. ISBN 80-247-9006-8.

³⁴ MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, s. 20. ISBN 80-901424-9-4.

³⁵ BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 85. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429164.

³⁶ tamtéž, s. 111

2. 2 Skupiny osob nejvíce ohrožené nezaměstnaností

Uplatnění a úspěch na trhu práce je ovlivněn řadou faktorů, jako jsou věk, dosažené vzdělání, pohlaví nebo zdravotní stav. Existují tedy určité skupiny osob, které jsou více ohroženy nezaměstnaností.

Právě na tyto skupiny osob se zaměřuje státní politika zaměstnanosti. Patří sem především:

- starší lidé – tj. lidé nad 50 let,
- ženy – především matky s malými dětmi,
- zdravotně postižení lidé,
- lidé bez kvalifikace – tvoří asi třetinu nezaměstnaných,
- romské etnikum – souvisí s předchozím bodem,
- mladí lidé do 30 let – absolventi středních a vysokých škol z důvodu nedostatku pracovních zkušeností.³⁷

Jak je z této kapitoly zřejmé, absolventi, kterými se tato práce zabývá, patří k jedné ze skupin, které jsou nejvíce ohroženy nezaměstnaností a jejich uplatnění na trhu práce bývá složitější. Existují však různé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které mohou absolventi využít. Tyto konkrétní nástroje jsou vymezeny v další podkapitole.

2. 3 Programy podporující nezaměstnané absolventy

V poslední části druhé kapitoly budou představeny programy, které podporují absolventy v případě jejich nezaměstnanosti. Jedná se o tzv. nástroje aktivní politiky zaměstnanosti. Pomáhají absolventům začlenit se lépe na trh práce, ať už rozšiřováním kvalifikace nebo poskytnutím potřebné praxe či alespoň částečným začleněním do pracovního procesu. Jedná se o rekvalifikace, společensky účelná pracovní místa, veřejně prospěšné práce, příspěvek na zapracování a cílené programy k řešení nezaměstnanosti.

Rekvalifikace se realizují na základě potřeb trhu práce a v souladu s individuálními požadavky a potřebami uchazeče. Rekvalifikací pak rozumíme získání nové kvalifikace či zvýšení nebo prohloubení kvalifikace stávající. Tuto rekvalifikaci zabezpečuje úřad práce (dále jen ÚP) pro uchazeče o zaměstnání a hradí veškeré náklady s rekvalifikací spojené.

³⁷ BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, s. 109 - 113. ISBN 80-247-9006-8.

Rekvalifikovaná osoba pak v rámci dalšího profesního vzdělávání získá nové teoretické poznatky a praktické dovednosti.³⁸

Společensky účelná pracovní místa - jedná se o takové pracovní místo, které zřídí zaměstnavatel na základě písemné dohody s ÚP. Toto místo je pak vyhrazeno pro uchazeče, kterému nelze jiným způsobem najít pracovní uplatnění. ÚP pak na takto vyhrazené pracovní místo poskytne finanční příspěvek. Konkrétně pro absolventy existují v rámci společensky účelných pracovních míst tzv. odborné praxe pro mladé do 30 let. Tento program je určen pro uchazeče o zaměstnání, kteří jsou v evidenci ÚP déle jak 4 měsíce a mají minimální nebo žádné pracovní zkušenosti. Zaměstnavatel pak prostřednictvím ÚP získá na toto pracovní místo dotaci a to maximálně na 1 rok.³⁹

Veřejně prospěšné práce – jde o pracovní příležitosti, které jsou časově omezené. Nejčastěji jde o údržbu veřejných prostranství, údržbu a úklid veřejných budov a další obdobné činnosti sloužící ve prospěch obce či státních institucí. ÚP poskytuje zaměstnavateli na tato místa příspěvek a to až do výše skutečné mzdy či platu pracovníka. Pracovní místo vytváří zaměstnavatel na maximálně 12 měsíců a může tak učinit i opakovaně.⁴⁰

Příspěvek na zapracování - tento příspěvek poskytuje ÚP zaměstnavateli, který přijme do pracovního poměru takového uchazeče, kterému je na ÚP věnována zvýšená péče (tj. skupinám osob, které jsou nejvíce ohroženy nezaměstnaností – patří zde i absolventi). Maximální délka tohoto příspěvku jsou 3 měsíce a maximální měsíční příspěvek činí polovinu minimální mzdy.⁴¹

Cílené programy k řešení zaměstnanosti - jsou to konkrétní programy zaměřené na zvyšování zaměstnanosti mající regionální či celostátní charakter, patří zde i projekty zahraničních subjektů. Jednotlivé programy schvaluje buď vláda ČR (programy celostátní) nebo ministerstvo (programy regionální).⁴²

Druhá kapitola se zabývala pojmem nezaměstnanosti, jejími druhy, skupinami nejvíce ohroženými nezaměstnaností a programy podporujícími jednu z těchto skupin – absolventy. Jelikož jsou absolventi předmětem výzkumné části této práce, bude jim věnována větší pozornost v další kapitole.

³⁸ Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. In: *Portál MPSV* [online]. 2012 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>

³⁹ tamtéž

⁴⁰ Česká republika. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů v ČR*. 2004. Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-zamestnanosti>

⁴¹ tamtéž

⁴² tamtéž

3 Postavení absolventů na trhu práce

Tato kapitola se bude zabývat cílovou skupinou, na kterou se tato práce zaměřuje – jedná se o absolventy škol a konkrétně pak o absolventy středního odborného vzdělávání. Výchozím bodem této kapitoly je stanovení pojmu absolvent, aby bylo jasné, kdo spadá do této skupiny a bylo pak možné vybrat vhodné respondenty pro praktickou část této práce.

3.1 Pojem absolvent

Pro tuto podkapitulu byly vybrány dva způsoby definování pojmu „absolvent“, které však na sebe navazují a logicky se tak doplňují. Prvním vymezením je pojetí andragogické, na které navazuje vysvětlení pojmu na základě zákoníku práce.

Absolventem je subjekt, který ukončil některý druh nebo typ vzdělávání. Jedná se o absolventy formálního vzdělávání, např. střední odborné, vysokoškolské, dále absolventy neformálního vzdělávání, zde patří např. školení či rekvalifikační kurzy. Na základě druhu vzdělávání získá absolvent příslušný doklad – certifikáty, akademické tituly či vysvědčení. V souvislosti s dosaženým vzděláním a vystudovaným oborem pak nacházejí studenti rozdílné uplatnění na trhu práce.⁴³ Podle zákoníku práce je absolventem ten, jehož odborná praxe po řádném ukončení studia nedosáhla dvou let. Do této doby se však nezapočítává doba mateřské nebo rodičovské dovolené.⁴⁴

Jelikož se tato práce zabývá uplatněním absolventů se středním odborným vzděláním, je potřeba vymezit, kteří absolventi spadají do této kategorie. V České republice mohou absolventi středních odborných škol získat výuční list nebo maturitní vysvědčení.

Absolventi středního odborného vzdělávání mohou být tedy rozděleni do následujících skupin:

- absolventi vyučení – jedná se o absolventy učebních oborů, kteří se připravovali v 2letých nebo 3letých oborech a po absolvování získali výuční list, jejich uplatnění nalezneme v dělnických profesích, převážně manuálních činnostech či v obslužných činnostech ve službách,
- absolventi vyučení s maturitou – jedná se o absolventy 4letých programů středních odborných učilišť, kteří po dokončení získají maturitní vysvědčení, jsou zároveň

⁴³ PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, s. 15. ISBN 9788024739601.

⁴⁴ Česká republika. Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce. In: *Sbírka zákonů v ČR*. 2006. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>

i vyučení, jelikož součástí jejich programu je i odborný výcvik, uplatní se v náročnějších dělnických profesích či v nižších řídicích funkcích,

- absolventi se středním odborným vzděláním – jedná se o žáky, kteří studují nematuritní 2leté nebo 3leté studijní obory a po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce, počet těchto absolventů je velmi malý,
- absolventi s úplným středním odborným vzděláním – jedná se o absolventy středních odborných škol, kteří po ukončení studia získají maturitní vysvědčení.⁴⁵

Pro představu je zde uvedena tabulka s vývojem počtu těchto absolventů, která znázorňuje počty absolventů zmíněných čtyř skupin v České republice letech 2005-2013.

Počet absolventů v jednotlivých skupinách					
Rok	Vyučení	Vyučení s maturitou	Střední odborné vzdělání	Úplné střední odborné vzdělání s maturitou	Celkem
2005	46 504	9 367	1 243	48 216	105 330
2006	45 472	10 687	905	50 171	107 235
2007	42 010	10 096	881	48 496	101 483
2008	39 858	10 155	883	48 308	99 204
2009	39 729	9 413	943	47 131	97 216
2010	35 090	8 002	1 010	41 097	85 199
2011	33 876	7 186	1 007	38 187	80 256
2012	33 202	6 406	978	36 024	76 610
2013	31 566	6 486	971	36 256	75 279

Tab. 1 Počet absolventů středního odborného vzdělávání v letech 2005-2013⁴⁶

Jak je z tabulky zřejmé, celkový počet absolventů středního odborného vzdělávání každým rokem klesá. Pouze u absolventů se středním odborným vzděláním a úplným středním odborným vzděláním s maturitou jejich počty nepatrně rostou. Největší počet absolventů je mezi absolventy úplného středního odborného vzdělávání s maturitou a právě tato skupina bude i předmětem šetření v praktické části této práce.

⁴⁵ FESTOVÁ, Jeny. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2003, s. 11.

⁴⁶ VOJTĚCH, Jiří a Pavla PATEROVÁ. *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii*. Praha: NÚV, 2014, s. 21.

Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/VYVOJ2013_pro_www.pdf

Název této práce napovídá, že cílovou skupinou budou absolventi středních odborných škol ve městě Uničov. V tomto městě jsou dvě střední odborné školy a to Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov (dále jen SPŠ a SOU) a Střední odborná škola (dále jen SOŠ), Stromořadí 420, Uničov, s.r.o. První z nich nabízí 4 maturitní obory a to: Stavebnictví, Strojírenství, Mechanik – seřizovač a Obchodní akademie. Na druhé zmíněné škole mohou žáci studovat obor Hotelnictví. V souvislosti s tímto faktem jsou následně uvedeny další dvě tabulky.

První z tabulek zachycuje vývoj počtu absolventů ve sledovaných oborech za celou ČR. Tyto údaje jsou dostupné v publikacích Národního ústavu pro vzdělávání (dále jen NÚV). NÚV dělí absolventy podle tzv. skupin oborů vzdělávání. Obor Strojírenství a Mechanik – seřizovač patří do skupiny Strojírenství a strojírenská výroba, obor Stavebnictví do skupiny Stavebnictví, geodézie a kartografie, obor Obchodní akademie do skupiny Ekonomika a administrativa a obor Hotelnictví do skupiny Gastronomie, hotelnictví a turismus.

Skupina oborů	Rok					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Strojírenství a strojírenská výroba	3 882	3 232	2 342	2 194	2 221	2 525
Stavebnictví, geodézie a kartografie	3 262	3 184	2 889	2 543	2 211	2 090
Ekonomika a administrativa	10 354	12 035	8 932	7 852	7 059	6 696
Gastronomie, hotelnictví a turismus	4 362	4 606	3 791	3 587	3 493	3 373

Tab. 2 Počet absolventů vybraných skupin oborů v letech 2008-2013⁴⁷

Z tabulky opět vyplývá klesající tendence počtu absolventů středních odborných škol. Mezi vybranými skupinami oborů vzdělávání je zřejmé, že nejvíce absolventů je ve skupině Ekonomika a administrativa, zatímco zaměstnavateli požadované technické obory patří mezi méně oblíbené.

⁴⁷ VOJTĚCH, Jiří a Pavla PATEROVÁ. *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii*. Praha: NÚV, 2014, s. 21.

Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/VYVOJ2013_pro_www.pdf

Poslední tabulka této kapitoly znázorňuje počty absolventů oborů Stavebnictví, Strojírenství, Mechanik – seřizovač, Obchodní akademie na SPŠ a SOU Uničov a oboru Hotelnictví na SOŠ, Stromořadí 420, Uničov, s.r.o.

Obor	Rok			
	2011	2012	2013	2014
Stavebnictví	29	23	19	16
Strojírenství	15	15	13	9
Mechanik seřizovač	13	11	10	10
Obchodní akademie	30	27	24	26
Hotelnictví	48	39	27	12

Tab. 3 Počet absolventů středních odborných škol v Uničově v letech 2011-2013⁴⁸

I na středních školách v Uničově je možné sledovat klesající tendenci v počtu absolventů. Velmi zajímavým jevem je poměrně velký propad v počtu absolventů v oboru Hotelnictví a v oboru Strojírenství.

Přestože u vybraných oborů je lehce klesající tendence v počtu jejich absolventů, uplatnit se na trhu práce pro ně není často jednoduché. Z tohoto důvodu se následující podkapitola bude zabývat nezaměstnaností absolventů.

3. 2 Nezaměstnanost absolventů

V souvislosti s předchozí kapitolou, ve které jsou uvedeny počty absolventů, se nabízí otázka, zda tito absolventi najdou uplatnění na trhu práce. Mnohým z nich se podaří v poměrně krátké době najít zaměstnání, jelikož ale neexistuje nulová nezaměstnanost, tak i absolventi se v mnoha případech musí potýkat s nezaměstnaností. Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.2, absolventi nejen že se často potýkají s nezaměstnaností, ale také patří mezi jednu z nejohroženějších skupin na trhu práce. Nezaměstnaností obecně se zabývala kapitola 2, v této podkapitole bude zaměřena pozornost na nezaměstnanost absolventů.

V době, kdy byl vytvořen trh práce, tj. po roce 1989, se spolu s ním objevila i nezaměstnanost. Skupina nezaměstnaných absolventů nabývala vždy vyšších hodnot než u starší populace. Přestože se nabídka vzdělávání snaží reagovat na poptávku na trhu práce,

⁴⁸ ÚP Olomouc – interní zdroj: „Celkové počty absolventů jednotlivých škol a oborů“

problémem zůstává fakt, že uchazeči o studium se pro daný obor rozhodují v odlišných podmínkách trhu práce, než do jakých poté vstupují jako absolventi. Tato časová prodleva pak může mít velký vliv na pracovní uplatnění absolventa. Problematika uplatnění absolventů je již řadu let sledována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) a Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), která evidují počty absolventů hledajících pomoc při získávání zaměstnání u ÚP.⁴⁹

Nezaměstnanost absolventů škol dosáhla vrcholu v devadesátých letech a poté postupně klesala až do roku 2008, kdy začala opět stoupat vlivem ekonomické krize. Následkem této krize byl pokles tempa hospodářského růstu a prudký nárůst počtu nezaměstnaných osob. Stejně tak rostl počet nezaměstnaných absolventů, který dosáhl svého vrcholu v září 2009, kdy bylo na úřadech práce evidováno 38 tisíc absolventů škol. Ekonomika se v následujícím roce odrazila ode dna, avšak v druhé polovině roku 2011 došlo opět ke zhoršení hospodářské situace. Krize postihla prakticky všechna ekonomická odvětví, i přes to se poptávka po některých oborech značně lišila. Nejvíce poptávání byli pracovníci technických oborů, což platí do současné doby, stejně jako horší uplatnitelnost absolventů v ekonomických a humanitních oborech.⁵⁰

Jak již bylo řečeno, absolventi škol jsou jednou z nejvíce ohrožených skupin na trhu práce. Jsou ohroženi nezaměstnaností především z důvodu chybějící praxe a jakékoliv pracovní historie, chybí jim také potřebné pracovní kontakty. Předpokladem pro úspěšný vstup absolventů na trh práce je především silná a dobře fungující ekonomika státu. Z tohoto důvodu se ekonomická krize, která započala v roce 2008, podepsala jak v absolutním, tak relativním zhoršení postavení středoškolských absolventů na trhu práce. Trh práce v době krize nebyl schopen vytvářet nová pracovní místa a nově příchozí absolventi se tak stávali neumístitelnými.⁵¹

Úspěch či neúspěch absolventů na trhu práce je tedy závislý na nabídce a poptávce. Pokud se absolvent připravoval v oboru, po kterém je poptávka, jsou jeho šance na uplatnění po škole vyšší. Je tedy nezbytné, aby nabídka studijních oborů splňovala požadavky trhu práce.⁵² Uplatnění absolventů škol je však závislé na více faktorech, především na politické, ekonomické a také demografické situaci v zemi. Dalšími faktory, které mají také značný vliv,

⁴⁹ *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 1997, s. 5.

⁵⁰ ÚLOVCOVÁ, Helena et al. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Praha: NUV, 2012, s. 20. ISBN 978-80-87063-93-4.

⁵¹ TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce - srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů*. Praha: NUV, 2014, s. 3

⁵² *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 1997, s. 10

jsou pak: úroveň celkové nezaměstnanosti, nabídka vzdělávání a také možnosti daného regionu. Nejčastější příčinou nezaměstnanosti absolventů je již zmíněná nedostatečná praxe a špatná volba studijního oboru, o který není takový zájem mezi zaměstnavateli. Dalším důvodem neúspěšnosti absolventů na trhu práce pak mohou být jejich nedostatečné znalosti a dovednosti a v neposlední řadě také nezájem absolventa o práci, která je mu nabízena a kterou z nejrůznějších důvodů nechce vykonávat.⁵³

Na základě předchozích informací lze shrnout, že příčinou nezaměstnanosti absolventů jsou následující čtyři faktory:

- celková úroveň nezaměstnanosti – vlivem nepříznivého vývoje na trhu práce stoupá nezaměstnanost, kterou jsou absolventi ohroženi více než ostatní pracovníci,
- cyklus školního roku – každoročně se opakuje následující cyklus: nejvíce nezaměstnaných absolventů je na konci školního roku tj. v červnu, tento stav trvá přibližně do září, kdy dosahuje svého maxima, od října dochází postupně ke snižování až k nejnižší hodnotě, kterou lze pozorovat v květnu,
- požadavek praxe – absolventi nemají dostatečné praktické zkušenosti, které zaměstnavatelé vyžadují,
- nesprávná volba oboru po ukončení základní školy – rodiče často nemají dostatečné informace, o možnostech, které se žákům nabízí, nebo své děti nesprávně odhadli.⁵⁴

⁵³ SKÁCELOVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2009, s. 11

⁵⁴ FESTOVÁ, Jeny. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2003, s. 4

Nyní budou opět sledovány konkrétní údaje. Následující tabulka znázorňuje počet nezaměstnaných absolventů u čtyř vybraných skupin oborů za celou ČR, údaje o počtu nezaměstnaných jsou z dubna 2014.

Skupina oborů	Počet absolventů (2013)	Počet nezaměstnaných absolventů (duben 2014)	Podíl nezaměstnaných v %
Strojírenství a strojírenská výroba	2 098	204	9,72 %
Stavebnictví, geodézie a kartografie	2 309	250	10,83 %
Ekonomika a administrativa	8 824	1 117	12,66 %
Gastronomie, hotelnictví a turismus	3 346	460	13,75 %

Tab. 4 Počet nezaměstnaných absolventů u vybraných skupin oborů v dubnu 2014⁵⁵

Na základě údajů v tabulce je zřejmé, že na úřadech práce končí nejméně absolventi strojírenských oborů, nicméně i toto je hodnota lehce nadprůměrná, jelikož podíl nezaměstnaných osob v dubnu 2014 činil v ČR 7,9 %.⁵⁶ Z tohoto faktu tak jednoznačně vyplývá, že absolventi mají těžkou pozici na trhu práce. Nejvíce nezaměstnaných absolventů je pak ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus.

Další tři tabulky již sledují cílovou skupinu této práce, tj. absolventy středních škol v Uničově. Údaje o nezaměstnanosti jsou z roku 2011, 2013 a 2014. Tyto údaje mi byly poskytnuty pracovníkem ÚP Olomouc, důvodem neuvedení roku 2012 je jejich nedostupnost z důvodu jiného informačního systému na ÚP Olomouc.

⁵⁵ PATEROVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. Předběžná zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci dubna 2014. In: *Národní ústav pro vzdělávání* [online]. 2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Predbezna_zprava_o_nezamestnanosti_cerstvych_absolventu_skol_ke_konci_dubna_2014.pdf

⁵⁶ Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu v dubnu 2014. In: *NÚV* [online]. 2014 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/CR/CR_mNZ_2014_vcetne_cerst_absolventu.pdf

První ze tří tabulek ukazuje počet nezaměstnaných absolventů podle vystudovaného oboru ve školním roce 2010/2011.

Školní rok 2010/2011			
Obor	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných k 30.9.2011	Neúspěšnost absolventů
Mechanik seřizovač	13	2	15 %
Strojírenství	15	2	13 %
Stavebnictví	29	3	11 %
Obchodní akademie	30	8	27 %
Hotelnictví	48	12	26 %

Tab. 5 Počet nezaměstnaných absolventů v Uničově za školní rok 2010/2011⁵⁷

Jak je z tabulky patrné, počet absolventů se v jednotlivých oborech značně liší. Nejvíce absolventů bylo v oboru Hotelnictví a nejméně v oboru Mechanik – seřizovač. Stejně jako počty absolventů se liší i jejich neúspěšnost. Nejvíce nezaměstnaných bylo k 30. 9. 2011 mezi absolventy Obchodní akademie, nejlépe jsou na tom pak absolventi oboru Stavebnictví.

Další tabulka ukazuje stejné údaje, tentokrát však za školní rok 2012/2013.

Školní rok 2012/13			
Obor	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných k 30. 9. 2013	Neúspěšnost absolventů
Mechanik seřizovač	10	4	40 %
Strojírenství	13	4	31 %
Stavebnictví	19	2	11 %
Obchodní akademie	24	7	29 %
Hotelnictví	27	9	33 %

Tab. 6 Počet nezaměstnaných absolventů v Uničově za školní rok 2012/2013⁵⁸

⁵⁷ ÚP Olomouc – interní zdroj: „Celkové počty absolventů jednotlivých škol a oborů“

⁵⁸ ÚP Olomouc – interní zdroj: „Celkové počty absolventů jednotlivých škol a oborů“

Z tabulky vyplývá, že počty absolventů se snížily. Nejvíce absolventů bylo opět v oboru Hotelnictví a turismus, kteří ale ovšem potýkali i s nevyšší nezaměstnaností. Nejlepší uplatnění si stále drželi absolventi oboru Stavebnictví.

Poslední tabulka této kapitoly znázorňuje školní rok 2013/2014.

Školní rok 2013/14			
Obor	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných k 30. 9. 2014	Neúspěšnost absolventů
Mechanik seřizovač	10	3	30 %
Strojírenství	9	1	11 %
Stavebnictví	16	3	19 %
Obchodní akademie	26	5	19 %
Hotelnictví	12	1	8 %

Tab. 7 Počet nezaměstnaných absolventů v Uničově za školní rok 2013/2014⁵⁹

Z této tabulky jsou zřejmé určité změny. Pozoruhodný je nízký počet absolventů oboru Strojírenství a to pouhých 9 žáků. Absolventi oboru Hotelnictví a turismus oproti minulým školním rokům se již nepotýkají s tak vysokou nezaměstnaností, naopak jejich nezaměstnanost je jasně nejnižší. Oproti tomu situace absolventů oboru Stavebnictví se viditelně zhoršila. Zbylé tři obory si polepsily. Nižší nezaměstnanost absolventů těchto oborů by se dala vysvětlit i častějším přechodem absolventů do terciárního vzdělávání.

3. 3 Přechod absolventů na trh práce

Pokud absolvent po ukončení svého vzdělávání najde pracovní uplatnění, tak se z absolventa stává zaměstnaný. Tento proces se nazývá přechod na trh práce a jedná se o jeden z nejdůležitějších kroků v životě mladého člověka.

Jde o velmi náročnou životní fázi, která významně ovlivňuje celou pozdější kariéru a pracovní život. Trvalá pracovní kariéra člověka často závisí na jeho prvním zaměstnání. Pokud se absolvent po ukončení střední školy musí vypořádat s dlouhodobou nezaměstnaností, často pak ztrácí motivaci a chuť práci hledat a především pracovní návyky a jeho šance na trhu

⁵⁹ ÚP Olomouc – interní zdroj: „Celkové počty absolventů jednotlivých škol a oborů“

práce jsou pak velmi omezené. Mladý člověk je pak nucen přesunout se na sekundární trh práce, což s sebou přináší rizika ve formě nestabilního zaměstnání spojené s nízkými výdělky a nemožností kariérního postupu. Na přechod absolventů ze školy na trh práce se dá nahlížet ze dvou hledisek – individuálního a makroekonomického. Hledisko individuální znamená pohled samotných absolventů, kdy se během přechodu mění jejich status – tedy přesunutí z celodenního vzdělávání do stabilního postavení na trhu práce. V momentě, kdy jedinec získá stabilní zaměstnání, je tento přechod dokončen. Makroekonomie pohlíží na tento přechod z hlediska míry nezaměstnanosti absolventů a dospělých. Ve chvíli, kdy je míra těchto dvou skupin přibližně na stejné úrovni, je dokončeno období přechodu.⁶⁰

Otázkou ale nadále zůstává, proč se tolik absolventů potýká s velkými problémy při hledání zaměstnání a jaké jsou hlavní příčiny toho, že se nedokážou na trhu práce uplatnit. Nyní je tedy třeba nastínit hlavní problémy uplatnitelnosti absolventa, a co může udělat pro to, aby byl na trhu práce úspěšný. Je ale třeba podotknout, že nejen jeho schopnost uplatnit se na trhu práce je příčinou úspěchu či neúspěchu, ale i další faktory jako je situace v regionu, postoj zaměstnavatele či školní praxe.

Přechody mladých lidí ze vzdělávání do zaměstnání se v rámci zemí Evropské Unie značně liší a to z důvodu charakteristik trhů práce, diferenciací mezi odborným a všeobecným vzděláváním a v neposlední řadě také vazbami vzdělávacích systému na trh práce.⁶¹ Jako hlavní problém se jeví nedostatečná spolupráce škol se zaměstnavateli a nedostatečná praxe během studia. Oba tyto problémy spolu souvisí. Praxe, kterou žáci v rámci studia vykonávají, neprobíhá vždy v reálném pracovním prostředí a potýká se s minimálními hodinovými dotacemi. Školy často kvůli inovačním potřebám nemají dostatečné finanční prostředky pro obnovu vybavení laboratoří či dílen.⁶² Pro zaměstnavatele může být v mnoha případech přijetí absolventa rizikem, jelikož není jisté, zda absolvent skutečně splňuje potřebné požadavky. Mnoho absolventů často ani neví, co by chtěli dělat a v krátké době vyzkouší několik zaměstnání. Pro zaměstnavatele to pak znamená zvýšení nákladů, které je nutné i přes nejistotu, zda u něj absolvent vůbec zůstane pracovat.

Z tohoto důvodu i v době nízké nezaměstnanosti jsou právě absolventi těmi, kteří mají často problém s pracovním uplatněním. Jako další problémy uplatnitelnosti je nutné zmínit nedostatečnou motivaci k hledání práce a nevyhovující strukturu vzdělávací nabídky. Dalším

⁶⁰ TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce - srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů*. Praha: NÚV, 2014, s. 8

⁶¹ tamtéž

⁶² SKÁCELOVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2009, s. 30

důležitým faktorem ovlivňujícím uplatnění absolventů na trhu je práce je aktivní přístup při hledání zaměstnání.⁶³ S aktivním přístupem souvisí také schopnost absolventů orientovat se na trhu práce. Na základě této potřeby bylo do rámcových vzdělávacích programů zařazeno průřezové téma Člověk a svět práce. U středních odborných škol je pak také důležitá spolupráce zaměstnavatelů se školami.⁶⁴

S aktivním přístupem je také spojena schopnost absolventa umět se „prodat“, uvědomit si své slabé a silné stránky a nebát se na své přednosti dostatečně upozornit.

Obecně lze říci, že absolventi lépe pracují s výpočetní technikou a disponují nejnovějšími teoretickými poznatky. Z důvodu nedostatečné praxe také nemají zažité žádné negativní návyky a lépe se tak přizpůsobují filozofii firmy.⁶⁵

Následující tabulka znázorňuje počty absolventů jednotlivých skupin oborů v ČR a jejich přechod na trh práce. Údaje jsou ze školního roku 2013/2014.

Skupina oborů	Počet absolventů	Přechod na trh práce	Přechod v %
Hotelnictví	3 346	1 642	49,07 %
Obchodní akademie	9 720	3 430	35,29 %
Strojírenství	2 180	850	38,99 %
Stavebnictví	2 309	559	24,21 %

Tab. 8 Přechod absolventů vybraných skupin oborů na trh práce⁶⁶

Z tabulky je zřejmé, že podíl absolventů, kteří rovnou po ukončení studia přechází na trh práce, není nijak vysoký. Nejvíce absolventů přecházejících na trh práce u vybraných oborů je mezi absolventy oboru Hotelnictví. I z této tabulky je zřejmý trend zvyšování počtu studentů, kteří směřují na vysokou školu.

3. 4 Požadavky trhu práce od absolventů

Nyní nastává otázka, co by tedy měl mladý člověk odcházející ze školy umět a vědět, aby na trhu práce uspěl a nemusel se tak zařadit mezi nezaměstnané. Kromě odborných znalostí,

⁶³ SKÁCELOVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2009, s. 28

⁶⁴ tamtéž, s. 29

⁶⁵ KADLEC, Miroslav. *Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce*. Praha: Tauris, 2000, s. 9. ISBN 8021103639.

⁶⁶ KUCHAR, Jiří, David VOJTĚCH a KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NÚV, 2014, s. 25-42

keré ke svému zaměstnání zcela nezbytně využije, je potřeba i nejrůznějších osobnostních vlastností, které jsou neméně důležité a také uplatnitelné napříč nejrůznějšími obory.

Absolventi po ukončení studia vstupují do zcela nového, neznámého prostředí. Tímto prostředím je pracovní trh, ve kterém se na základě svých kompetencí snaží najít pracovní uplatnění.

Pojem kompetence znamená „*specifický soubor znalostí, dovedností, zkušeností, metod a postupů, ale také například postojů, které jednotlivec využívá k úspěšnému řešení nejrůznějších úkolů a životních situací a jež mu umožňují osobní rozvoj.*“⁶⁷

Kvalitu těchto kompetencí ovlivňuje v největší míře právě škola. Je tedy nezbytné vědět, jaké kompetence budoucí zaměstnavatelé od absolventů očekávají. Tyto informace pak slouží jako zpětná vazba pro školy a je potřeba, aby byly studijní programy upraveny tak, aby těmto požadavkům odpovídaly. Jednotlivé kompetence se samozřejmě liší podle charakteru vykonávané práce, existují však určité kompetence, které jsou vyžadovány bez ohledu na obor, ve kterém absolvent bude v budoucnu pracovat. Jedná se především o ochotu učit se, čtení a porozumění pracovním instrukcím, schopnost týmové práce, flexibilitu, adaptabilitu a práci s čísly. Oproti tomu schopnost vést lidi je vyžadována nejčastěji u vysokoškolsky vzdělaných absolventů, stejně jako znalost cizích jazyků a schopnost rozhodovat se. U absolventů učebních oborů je pak považováno za důležité schopnost používání výpočetní techniky. Absolventi maturitních oborů pak kromě ovládnutí výpočetní techniky nejvíce potřebují komunikační dovednosti, zběhlost v zacházení s informacemi a ochotu dále se učit a vzdělávat.⁶⁸

V první části této podkapitoly byly nastíněny základní kompetence, které nejen absolvent, ale každý z nás při výkonu svého povolání potřebuje. Kompetence a potřeby zaměstnavatelů ve vybraných skupinách oborů tj. Strojírenství, Stavebnictví, Gastronomii, hotelnictví a turismu a Ekonomice, administrativě a podnikání jsou popsány v následujícím textu.

Strojírenství

Na pracovištích strojírenských firem dochází často ke kumulaci profesí a očekává se, že zaměstnanci budou nejen manuálně zruční, ale budou mít i zkušenosti a schopnosti např. konstruktéra či kontrolora kvality. Prosazuje se především týmová práce jak v dělnických, tak v pozicích manažerů či techniků. Velká část podniků je vybavena moderními stroji a zařízeními,

⁶⁷ VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 25. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-708.

⁶⁸ SKÁCELOVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2009, s. 22

kteřá se ovládají pomocí výpočetní techniky. Je tedy nutné, aby kvalifikační příprava žáků směřovala i na zvládnutí základů programování a obsluhy strojů CNC.⁶⁹

Stavebnictví

Stavební podniky v ČR již mají stejnou strukturu jako podniky v EU. Využívají tedy všech dostupných moderních technologií stejně jako ve světě. Každý stát má však svá specifika co se týká odlišnosti používaných materiálů, organizace práce či názoru na provádění staveb. Další odlišností je pak způsob profesní certifikace. Tyto odborné certifikáty mají na trhu práce velkou váhu. Podnikatel bez autorizace nemá naději na získání zakázky. Podmínkou těchto autorizací je povinnost trvalého vzdělávání se ve své profesi. Existují profesní komory a cechy, které mají v tomto významné kompetence a členství v těchto organizacích je velice prestižní záležitostí. Dnes už je především u konstruktérů a řídicích pracovníků nezbytná znalost cizího jazyka, ovládnutí informačních technologií včetně grafických problémů a v neposlední řadě také znalost platných evropských norem.⁷⁰

Gastronomie, hotelnictví a turismus

Jedná se o obor významný a dynamický. Dokonce celosvětově platí hotelový a turistický sektor za největšího zaměstnavatele. Jak ve světě, tak i v ČR se projevuje vliv globalizace. Nepřehlédnutelné jsou snahy malých firem o stálé zkvalitňování poskytovaných služeb, což můžeme chápat jako snahu o „*uspokojení legitimních požadavků a očekávání klienta v rámci akceptované ceny.*“⁷¹ Stejně jako do všech ostatních oborů, i zde značně zasahuje využívání informačních technologií, které je pro pracovníky přínosem, jelikož jim ušetří rutinní práce a zlepšuje se tak osobní přístup ke klientovi. Dovednosti, vyžadované v tomto odvětví jsou především: organizační, plánovací, schopnost komunikovat i v cizím jazyce, pozorovací schopnost a umění jednat s lidmi.⁷²

Ekonomika, administrativa a podnikání

Tento obor se setkává s mimořádně rychlým tempem globalizace a s rostoucím vlivem nadnárodních společností. Roste tedy mezinárodní obchod a jeho význam. Opět je zde pozorováno nabývání významu informačních technologií, ale také nové metody řízení zásob a pružnější výroba i služby, tendencí je výroba na individuální zakázky. Ne příliš dobrým trendem je snižování počtu zaměstnanců. V tomto ostře konkurenčním prostředí se prosazuje

⁶⁹ KADLEC, Miroslav. *Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce*. Praha: Tauris, 2000, s. 21. ISBN 8021103639.

⁷⁰ tamtéž, s. 25.

⁷¹ tamtéž, s. 26.

⁷² tamtéž, s. 26.

obchodní přístup ke klientovi a z tohoto pohledu pak roste význam lidí pracujících v přímém kontaktu se zákazníkem. Neméně důležití jsou pak pracovníci zavádějící nové technologie. Mění se orientace poptávky, místo spotřebního zboží vystupuje do popředí ekologie, zdraví, turistika, kultura či vzdělávání a volný čas. Dalším důležitým předpokladem pro práci v tomto odvětví je znalost legislativy.⁷³

3. 5 Přejchod do terciárního vzdělávání

Přejchod na trh práce je jen jednou z možností, která se absolventům nabízí. Kromě možností jako je např. jednoleté pomaturitní jazykové studium, pobyt v zahraničí či u absolventek mateřství, další, v dnešní době velmi častou možností je přechod do dalšího vzdělávání. Absolventi středních odborných škol, kteří své studium ukončili maturitní zkouškou, mají možnost hlásit se na velké množství vyšších odborných škol či soukromých nebo veřejných vysokých škol. Absolventi tak přecházejí z vyššího sekundárního vzdělávání do terciárního.

V posledních letech je pozorován velký zájem o studium vysokých škol. Tento zájem lze vysvětlit zvyšujícími se požadavky trhu práce. Avšak nejen požadavky trhu práce jsou příčinou velkého zájmu o vysoké školy, ale také mění se žebříček hodnot, kdy si mladí lidé uvědomují, že vzdělání představuje určitou hodnotu. Dalším důvodem zvýšeného zájmu je fakt, že dříve dlouhé pětileté magisterské studijní programy byly z velké části strukturovány do tříletých bakalářských studijních programů a na ně navazujících magisterských. Určitou roli pak hrají i soukromé vysoké školy.⁷⁴

Při výběru vysoké školy je možné sledovat následující modely chování:

- absolvent si zvolí určitý obor, o který má zájem, je přijat a studium úspěšně dokončí,
- absolvent si zvolí určitý obor, o který má zájem, je přijat, avšak v průběhu studia zjišťuje, že obor nenaplnuje jeho očekávání nebo ho nebaví, v takové případě pak začíná znovu a volí si jiný obor,
- absolvent si zvolí obor, který by chtěl studovat, ale není přijat, tak nastoupí na jiný, ale další rok opět podává přihlášku na svůj vysněný obor,
- existují však i absolventi, kteří příliš o studium na vysoké škole nestojí a tak pouze „zkusí štěstí“, tito absolventi většinou vysokou školu nedokončí,

⁷³KADLEC, Miroslav. *Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce*. Praha: Tauris, 2000, s. 25. ISBN 8021103639.

⁷⁴PIKÁLKOVÁ, Simona, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání*. Praha: NUV, 2014, s. 6

- poslední skupinou jsou ti absolventi, kteří po ukončení studia směřují na trh práce, ale po určité době v zaměstnání své rozhodnutí přehodnotí a na vysokou školu nastupují později, tento model nazýváme odloženou poptávkou.⁷⁵

Volba studijního oboru na vysoké škole je ovlivněna několika faktory. Hlavní roli hraje především zájem o obor a s ním související pracovní uplatnění a finanční ohodnocení následné profese. Existuje však i část studentů, kteří jdou pouze za titulem a na studovaném oboru jim nezáleží. Tito studenti pak ale mají nízkou motivaci k učení a často školu ukončí předčasně.⁷⁶ Absolventi maturitních oborů při své volbě vysoké či vyšší odborné školy upřednostňují obory obdobného zaměření, které studovali na střední škole, popřípadě si vybírají obory ekonomicky zaměřené.⁷⁷ Celkově se ke studiu na vysoké škole hlásí 72% absolventů středních odborných škol a 15% absolventů na vyšší odborné školy, část z nich se však hlásí na oba typy škol.⁷⁸ Co se týká úspěšnosti, na vyšší odborné školy je přijato 86% hlásících se uchazečů a tento podíl je poměrně stabilní. Úspěšnost přijetí absolventů středních odborných škol na vysoké školy se v posledních letech pohybuje v rozmezí 73-75%. Jedná se o průměrné hodnoty, existují samozřejmě odlišnosti v rámci jednotlivých oborů, které na střední škole žáci absolvovali.⁷⁹

V následující tabulce je znázorněno, kolik absolventů (za celou ČR) vybraných skupin oborů přechází do terciárního vzdělávání. Údaje jsou ze školního roku 2013/2014.

	Počet absolventů	Přechod do terciéru	Přechod v %
Hotelnictví	3 346	1 704	50,93 %
Obchodní akademie	9 720	5 840	60,08 %
Strojírenství	2 180	1 330	61,01 %
Stavebnictví	2 309	1 750	75,79 %

Tab. 9 Přechod absolventů vybraných skupin oborů do terciárního vzdělávání⁸⁰

Z tabulky vyplývá, že nejvíce přecházejí do terciárního vzdělávání absolventi oboru Stavebnictví a naopak nejméně absolventi Hotelnictví, kteří spíše směřují na trh práce. Zajímavý je však fakt, že u vybraných skupin oborů minimálně polovina absolventů přechází do terciárního vzdělávání.

Třetí kapitola se zabývala postavením absolventů na trhu práce, požadavky trhu práce,

⁷⁵ PIKÁLKOVÁ, Simona, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání*. Praha: NUV, 2014, s. 6

⁷⁶tamtéž, s. 7

⁷⁷ KUCHAR, Pavel, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NUV, 2014, s. 15

⁷⁸tamtéž, s. 16

⁷⁹ tamtéž, s. 17

⁸⁰ tamtéž, s. 25-42

problematikou nezaměstnanosti absolventů a jejich přechodem na trh práce a do terciárního vzdělávání. Žák, který se stává absolventem, musí projít systémem vzdělávání, který bude předmětem následující kapitoly.

4 Vzdělávací systém v České republice

Čtvrtá kapitola bude věnována popisu vzdělávacího systému v České republice a vymezení jednotlivých stupňů vzdělání na základě Mezinárodní klasifikace ISCED 2011. Stručně budou představeny úrovně předškolního a základního vzdělávání, kterými si musí projít každý žák. Pozornost pak s ohledem na cíl práce bude zaměřena na střední vzdělávání. Jelikož se ale cíl práce vztahuje také na uplatnění absolventů středního vzdělávání v dalším studiu, budou v této kapitole také popsány možnosti studia vysokoškolského – tj. terciárního.

Systém vzdělávání v České republice se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který platí od 1. ledna 2005. Tento zákon upravuje dvoustupňový systém tvorby vzdělávacích dokumentů, tj. vzdělávacích programů, pomocí kterých se má dosahovat cílů výchovně – vzdělávacího procesu. Vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení. Zákon také stanovuje délku povinné školní docházky a způsob jejího plnění, stejně jako podmínky vstupu a organizace vzdělávání a ukončení studia.⁸¹

Co se správy školství týká, vyznačuje se české školství značnou autonomií a to z důvodu vysoké decentralizace. Státní správu ve školství tedy vykonávají následující orgány: MŠMT, Česká školní inspekce, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a ředitelé škol a školských zařízení. Samosprávu pak vykonávají kraje, obce nebo školské rady. Na základě školského zákona pak školy poskytují vzdělávání podle vzdělávacích programů.⁸² Vzdělávací programy jsou dvojího typu: rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) a školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). Hlavním dokumentem jsou RVP, které stanovují a garantují povinný rámec vzdělávání, schvaluje je a vydává MŠMT. RVP stanoví obecně závazné požadavky na vzdělávání, vzdělávací cíle a obsah vzdělávání. Obsahem rozumíme učivo. Dále stanoví, jakých výsledků mají žáci dosáhnout, tj. jaké by měly být jejich dovednosti, znalosti, pracovní návyky a postoje, což souhrnně nazýváme jako kompetence. Pro každý obor pak MŠMT vydává samostatný RVP. RVP dále také řeší vzdělávací oblasti, např. ekonomické či přírodovědné a určí minimální počet hodin, který je potřeba pro výuku těchto oblastí. Oproti tomu ŠVP jsou konkrétní pedagogické dokumenty sloužící pro výuku v konkrétní škole. ŠVP vypracovává sama škola a to na základě a v souladu s RVP a schvaluje jej ředitel školy. Každý obor, který se ve škole vyučuje, má svůj vlastní ŠVP.⁸³

⁸¹ *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*. Praha: Eurydice, 2010, s. 6.

⁸² *Organizace vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: Eurydice, 2009, s. 35

⁸³ Rámcové vzdělávací programy (RVP) a školní vzdělávací programy (ŠVP). In: *InfoAbsolvent* [online]. 2012 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>

4. 1 Dělení dle Mezinárodní klasifikace ISCED

Vzdělávací systém má určitou strukturu, kterou tvoří jednotlivé stupně vzdělání. V našich podmínkách se jedná o mateřské školy, základní školy, střední školy různého typu, vyšší odborné školy a vysoké školy.

Toto rozdělení vychází z Mezinárodní klasifikace ISCED 2011, která rozděluje jednotlivé typy škol na základě úrovní vzdělání. Tato klasifikace a rozdělení bude vysvětleno v následujícím textu. Důraz pak bude kladen na vyšší sekundární vzdělávání, jelikož se jedná o úroveň odpovídající absolventům středních odborných škol, kteří jsou předmětem výzkumného šetření v praktické části této práce. Bude zde nastíněno i vzdělávání terciární jakožto možnost dalšího studia pro tyto absolventy.

Zkratka ISCED znamená *The International Standard Classification of Education*, tedy mezinárodní standard klasifikace ve vzdělávání. ISCED je výsledkem mezinárodní shody a byla přijata Generální konferencí členských států UNESCO. Jejím účelem je shromažďování, sestavování a analýza dat určených ke srovnávání. Jedná se o referenční klasifikaci, která slouží k uspořádání vzdělávacích programů, úrovní a oborů. Klasifikace je mezinárodně platná a zahrnuje širokou řadu vzdělávacích systémů. Dne 1. ledna 2014 byla Českým statistickým úřadem (dále jen ČSÚ) zavedena nová klasifikace vzdělávání tzv. ISCED 2011 (předtím platila ISCED 1997). Tato klasifikace byla vytvořena organizací UNESCO ve spolupráci s Eurostatem a OECD.⁸⁴ Klasifikace je rozdělena do vzdělávacích programů, které odpovídají kvalifikaci vzdělávacích úrovní a oborů. Tato klasifikace reviduje předchozí ISCED 1997. Nově je v ní zavedena kategorie rozvoje vzdělávání v raném dětství.⁸⁵

⁸⁴ Nová klasifikace vzdělání ISCED 2011. In: *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/01/nova-klasifikace-vzdelani-isced-2011/>

⁸⁵ tamtéž

Pro lepší přehlednost a orientaci jsou v následující tabulce znázorněny jednotlivé úrovně a k nim přiřazeny typy škol v České republice.

Úroveň ISCED	Typ vzdělávání	Typ školy
ISCED 0	vzdělávání v raném dětství	mateřská škola
ISCED 1	primární	základní škola – 1. stupeň
ISCED 2	nižší sekundární	základní škola – 2. stupeň,
		gymnázium- 6leté (1. a 2. ročník), 8leté (1. – 4. ročník)
ISCED 3	vyšší sekundární	střední odborné učiliště,
		střední odborná škola,
		gymnázium- 4leté, 6leté (3. - 6. ročník), 8leté (4-8.ročník),
		konzervatoř – 6letá (1. – 4. ročník)
ISCED 4	postsekundární neterciární	nástavbové studium
		pomaturitní studium na jazykové škole
ISCED 5	krátký cyklus terciárního	vyšší odborné školy,
		konzervatoř 6letá (5. a 6. ročník)
ISCED 6	bakalářské nebo jí odpovídající úroveň	vysoké školy – bakalářský studijní program
ISCED 7	magisterské nebo jí odpovídající úroveň	vysoké školy – magisterský studijní program
ISCED 8	doktorské nebo jí odpovídající úroveň	vysoké školy – doktorský studijní program

Tab. 10 Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 2011⁸⁶

Z tabulky č. 10 vyplývá, že vzdělávacích úrovní je 9, tj. ISCED 0 – ISCED 8. V České republice musí každý člověk dosáhnout minimálně úrovně ISCED 2, která odpovídá povinné školní docházce.

V následující textu budou stručně představeny první tři úrovně, kde patří mateřská škola,

⁸⁶ Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). In: Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011

základní škola (dále jen ZŠ) a částečně gymnázium. Mateřská škola neposkytuje určitý stupeň vzdělání, přesto je účast poměrně vysoká. Kromě posledního předškolního roku, kdy je účast povinná (a zajištěna bezplatně), není povinností mateřskou školu navštěvovat. Je určena dětem od 3 do 6 let a vytváří předpoklady pro vstup do základního vzdělávání. Součástí je i speciálně pedagogická péče pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Délka ZŠ činí 9 let a je rozdělena na první stupeň pětiletý a druhý stupeň čtyřletý. Po absolvování prvního stupně existuje (kromě druhého stupně) několik možností, jak ukončit povinnou školní docházku. Žák může v případě úspěšného složení přijímacích zkoušek přestoupit do víceletého gymnázia (osmileté po 5. ročníku ZŠ a šestileté po 7. ročníku ZŠ), další možností je pak konzervatoř (pouze obor tanec, kde žáci mohou také plnit povinnou školní docházku).⁸⁷

Absolventi, kteří budou předmětem výzkumného šetření v praktické části této práce, jsou dle klasifikace na úrovni ISCED 3, tj. vyšší sekundární vzdělávání, kterému bude více věnována pozornost v další podkapitole.

4. 1. 1 Vyšší sekundární vzdělání

Následující podkapitola se bude věnovat střednímu vzdělávání, které odpovídá úrovni ISCED 3. Toto vzdělání poskytují různé typy středních škol, které jsou uvedeny následovně. Bude zde také podrobněji vysvětlena již zmíněná úroveň ISCED 3.

Střední školy poskytují střední vzdělání ve třech možných úrovních:

- střední vzdělání – k jeho dosažení je zapotřebí 1-2 roky studia, jedná se o střední školy odborné, odborná učiliště nebo praktické školy,
- střední vzdělání ukončené výučním listem – délka studia se pohybuje mezi 2-3 lety a realizuje se na středních odborných učilištích,
- střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou – existuje dvojího typu: všeobecné a odborné. Vzdělávání trvá 4 roky. Všeobecné se uskutečňuje na gymnáziích a odborné pak na středních odborných školách, popřípadě středních odborných učilištích. Maturitní vysvědčení pak umožňuje žákům k dalšímu studiu a to buď na vyšší odborné nebo vysoké školy.

Dále zde samostatně stojí konzervatoř, která zasahuje do více úrovní vzdělání. Studují se zde obory hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Obor tanec je osmiletý a nastupují do něj žáci ZŠ po ukončení 5. ročníku, žák zde tedy ukončuje povinnou školní docházku a poté střední vzdělání s maturitní zkouškou. Ostatní obory jsou šestileté a žáci zde mohou nastoupit

⁸⁷ *Organizace vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: Eurydice, 2009, s. 30

po ukončení povinné školní docházky. Žáci mohou studium ukončit maturitní zkouškou po 4 letech nebo absolutoriem po 6 letech, kdy pak získávají vyšší odborné vzdělání.⁸⁸

Požadavkem pro vstup do úrovně ISCED 3 je absolvování nižšího sekundárního vzdělávání (ISCED 2) nebo prokázání schopnosti zvládnout tuto úroveň vzdělávání.⁸⁹ Programy na úrovni ISCED 3 – tj. vyššího sekundárního vzdělávání jsou určeny k dosažení úplného středního odborného vzdělávání a připravují žáky pro vzdělávání terciární, ale také jsou zde získány dovednosti uplatnitelné na trhu práce, popřípadě kombinace obojího. Programy v této úrovni nabízí studentům rozmanitější, specializovanější a hlubší znalosti a dovednosti, než programy na úrovni ISCED 2. Žáci vstupují do této úrovně vzdělávání mezi 14. a 16. rokem. Žáci obvykle ukončují tuto úroveň mezi 17. a 18. rokem. Tyto vzdělávací programy tvořící druhou a závěrečnou fázi sekundárního vzdělávání mohou být na úrovni obecné, nebo odborné. Některé z těchto programů umožňují přímý vstup na úroveň ISCED 4 nebo 5, 6 a 7.⁹⁰ Podle toho, k čemu jednotlivé vzdělávací programy slouží, se rozlišují ISCED 34 a 35.

Úroveň 34 představuje vyšší sekundární vzdělávání všeobecné, které je dále rozčleněno na:

- 341 – nedokončené částečné ani úplné vyšší sekundární vzdělávání, bez možnosti přestupu na ISCED 4 a dále,
- 342 – jedná se pouze o částečné ukončení úrovně, které je nedostatečné pro přechod na ISCED 4, 5 a dále,
- 343 – jde o úplné ukončení úrovně s přístupem pouze do úrovně ISCED 4,
- 344 – úplné ukončení úrovně s přístupem na ISCED 5, 6, 7,
- 345 – opět úplné ukončení úrovně s možností přímého přestupu na ISCED 4, 5 a dále.

Úroveň 35 značí vyšší sekundární vzdělání odborné a rozdělení je stejné jako u ISCED 34, tj. 351, 352, 353 a 354.⁹¹

⁸⁸ *Organizace vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: Eurydice, 2009, s. 30

⁸⁹ International Standard Classification of Education ISCED 2011. Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2012. s. 39. ISBN 978-92-9189-123-8. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>

⁹⁰ tamtéž, s. 38

⁹¹ tamtéž, s. 41

Pro lepší orientaci jsou informace zpracovány v tabulkách i s konkrétními příklady.

ISCED	Typ vzdělávání	Členění	Typy škol v ČR
34	Vyšší sekundární všeobecné	341	Žádné vzdělávací programy v ČR
		342	Žádné vzdělávací programy v ČR
		343	Žádné vzdělávací programy v ČR
		344	5. – 8. ročník 8letých gymnázií, 3. – 6. ročník 6letých gymnázií, 1. – 4. ročník 4letých gymnázií
35	Vyšší sekundární odborné	351	Žádné vzdělávací programy v ČR
		352	Žádné vzdělávací programy v ČR
		353	Střední odborné vzdělání s výučním listem – tj. střední odborná učiliště
		354	Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – tj. střední odborné školy, 5. – 6. ročník 8leté konzervatoře, 1. – 4. ročník 6leté konzervatoře

Tab. 11 Vyšší sekundární vzdělání obecné a odborné dle ISCED 2011⁹²

Tabulka č. 11 ukazuje rozložení podúrovní ISCED 34 a 35 i s konkrétními příklady vzdělávacích programů v ČR. Jak z tabulky vyplývá, v České republice existují vzdělávací programy pouze na úrovních 344, 353 a 354.

⁹² Zařazení českých vzdělávacích programů do Klasifikace vzdělání . In: Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_%28c_z_isced_2011%29/\\$File/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_%28c_z_isced_2011%29/$File/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.pdf)

Další tabulka pak znázorňuje již zmíněný přechod na další úrovně vzdělávání.

Úroveň	Přímý přechod na	Typ školy v ČR
344	ISCED 5, 6, 7	Vyšší odborná škola, bakalářské studium, magisterské studium
353	ISCED 4	Nástavbové studium
354	ISCED 5, 6, 7	Vyšší odborná škola, bakalářské studium, magisterské studium

Tab. 12 Přechod z vyššího sekundárního vzdělávání na další úrovně dle ISCED 2011⁹³

Z této tabulky vyplývá, že absolventi gymnázií (344) a absolventi středních odborných škol s maturitou a popř. konzervatoří (354) mohou dále přímo pokračovat na vyšších odborných a vysokých školách. Absolventi učebních oborů (353) nemohou nastoupit přímo do terciárního vzdělávání, jejich možností je tak nástavbové studium.

Střední školy kromě vyššího sekundárního vzdělávání poskytují také postsekundární neterciární vzdělávání. Jedná se o nástavbové studium, které poskytuje střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Je určeno uchazečům, kteří mají střední vzdělání s výučním listem. Tito uchazeči pak mají možnost si během dvou let (denní forma) doplnit vzdělání. Další možností je zkrácené studium vedoucí k získání středního vzdělání s maturitní zkouškou. Je určeno uchazečům, kteří již střední vzdělání s maturitní zkouškou mají, ale chtějí si doplnit vzdělání v jiném oboru. Délka tohoto studia je jeden až dva roky. Třetí z možností taktéž slouží těm, kteří již mají střední vzdělání s maturitní zkouškou. Jedná se o zkrácené studium sloužící k získání výučního listu. Toto studium pak trvá jeden až jeden a půl roku.⁹⁴

Maximum, které lze ve vyšším sekundárním vzdělávání získat, je střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Absolventi, kteří chtějí dále studovat, přechází do vzdělávání terciárního, které popisuje další podkapitola.

4. 1. 2 Terciární vzdělávání

Terciární vzdělávání navazuje na vyšší sekundární a postsekundární a je tak posledním článkem vzdělávací soustavy, které představují vyšší odborné a vysoké školy. Jedním z témat, které bude v rámci praktické části této práce sledováno, se týká uplatnění absolventů ve studiu

⁹³ Zařazení českých vzdělávacích programů do Klasifikace vzdělání. In: Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_%28c_z_isced_2011%29/\\$File/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_%28c_z_isced_2011%29/$File/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.pdf)

⁹⁴ Organizace vzdělávací soustavy České republiky. Praha: Eurydice, 2009, s. 108

na vyšších odborných a vysokých školách, proto je terciárnímu vzdělávání věnována následující samostatná podkapitola.

Vyšší odborné školy – jedná se o školy, na které se mohou hlásit absolventi středního vzdělávání a připravují je pro výkon kvalifikovaných a odborných činností. Absolvent tohoto studia dosáhne vyššího odborného vzdělání, které je ukončeno absolutoriem. Jedná se o krátký cyklus terciárního vzdělávání.⁹⁵ Vyšší odborné školy mohou být veřejné, které zřizuje kraj, dále státní, soukromé nebo církevní. Poslední dvě zmíněné potřebují ke svému fungování souhlas státu. Vyšší odborné školy jsou často zakládány při středních odborných školách a tvoří tak jeden celek – právní subjekt. Přibližně čtvrtina vyšších odborných škol působí samostatně bez škol středních.⁹⁶

Vysoké školy na rozdíl od ostatních typů škol stojí zcela samostatně a řídí se jinými právními předpisy, konkrétně zákonem č. 111/1998 Sb., který stanovuje zřizování vysokých škol, její orgány, vnitřní předpisy, rozpočet a studijní programy.⁹⁷ Vysoké školy se pak dělí dle zřizovatele na veřejné (zřizují se na základě zákona), soukromé a státní (zřizují je příslušná ministerstva). Rozlišujeme také vysoké školy univerzitního (člení se na fakulty a poskytují všechny studijní programy) a neuniverzitního (převážně pouze bakalářské studijní programy a nemůže nést název univerzita) typu.⁹⁸ Vstupním požadavkem pro studium na vysoké škole je střední vzdělání s maturitní zkouškou. Vysoké školy nabízí tři druhy vzdělávacích programů:

- bakalářské,
- magisterské,
- doktorské.

Bakalářské studium je zpravidla tříleté (rozmezí dva až čtyři roky) a slouží jako příprava k povolání či k dalšímu studiu. Magisterské studium existuje ve formě navazujícího magisterského studia, kde je potřeba ukončení bakalářského stupně vzdělání (trvá jeden až tři roky) a v některých případech existují magisterské studijní programy, které nenavazují na bakalářské, ale přímo na střední vzdělání s maturitní zkouškou a trvají čtyři až šest let. Doktorské studium se zaměřuje na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost týkající se výzkumu či vývoje, popř. tvůrčí činnost v uměleckém odvětví a samostatnou teoretickou

⁹⁵ *Organizace vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: Eurydice, 2009, s. 31

⁹⁶ Terciární vzdělávání. In: *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. 2011 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani>

⁹⁷ Česká republika. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. In: *Sbírka zákonů v ČR*. 1998. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/zakon-c-111-1998-sb-o-vysokych-skolach-text-se-zpracovanymi>

⁹⁸ Terciární vzdělávání. In: *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. 2011 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani>

činnost. Délka tohoto studia je tři až čtyři roky a je potřeba mít ukončený magisterský stupeň vzdělání.⁹⁹

Předposlední kapitola teoretické části této práce se věnovala systému vzdělávání v ČR, přičemž kladla důraz na vyšší sekundární vzdělávání, jehož absolventi budou předmětem šetření v praktické části práce, konkrétně pak se bude jednat o absolventy dvou středních škol ve městě Uničov. Charakteristika těchto škol a jejich oborů bude popsána v následující kapitole.

⁹⁹ *Organizace vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: Eurydice, 2009, s. 31

5 Charakteristika středních odborných škol ve městě Uničov

Ve městě Uničov se nacházejí dvě školy, které žákům poskytují střední odborné vzdělání s maturitou. Jedná se o SPŠ a SOU Uničov a SOŠ, Stromořadí 420, Uničov, s.r.o. Obě tyto školy nabízí dohromady pět studijních oborů, které jsou ukončeny maturitní zkouškou.

5.1 Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov

Původně Střední průmyslová škola byla zřízena v roce 1951 jako reakce na potřebu technicky zdatných odborníků. Důvodem této potřeby byla rychlá industrializace, která započala po druhé světové válce a to výstavbou uničovských strojíren. Všeobecně vzdělávací předměty zpočátku vyučovali gymnazijní profesori (místní gymnázium bylo založeno o rok dříve). Výuku odborných předmětů zajišťovali učitelé z praxe a dojíždějící učitelé z olomoucké průmyslové školy. Škola postupně nabývala dobré pověsti, díky které ji začali vyhledávat i zájemci ze vzdálenějších míst, a proto bylo nutné, aby byl v rámci školy otevřen i žákovský domov. Sedmdesátá a osmdesátá léta byla ve znamení stavebních prací a zvelebování jak samotné školy, tak potřebného školského zařízení, jakým byla jídelna, tělocvična či dílny pro odborné praxe. Škola se i nadále všestranně rozvíjela a otevřením oboru pozemního stavitelství prudce vzrostl počet zájemců o studium. Za svou povinnost si škola kladla a klade nadále zůstat v centru vzdělávání a v neposlední řadě také reagovat na poptávku po nových odbornících. To je také důvodem sloučení Střední odborné školy a Středního odborného učiliště Uničov. K tomuto sloučení došlo 1. září 2012 a to na základě rozhodnutí Olomouckého kraje. V současné době se tak pod střechem jedné školy připravují jak žáci učebních oborů, tak budoucí stavaři, strojaři a ekonomové.¹⁰⁰

Cílem školy je především uspokojení poptávky na trhu práce v oblastech strojírenství, stavebnictví a zemědělství. Další možností je pak vzdělávání v ekonomických oborech. Dalším, neméně důležitým cílem školy je dostatečná připravenost absolventů k přijetí a studiu na vysokých školách technického a ekonomického směru. Struktura jednotlivých učebních i studijních oborů vychází z koncepce školy. Ze dvou hlavních hledisek tj. zájmu absolventů základních škol a uplatnění absolventů SPŠ a SOU Uničov, jsou v současné době ve škole vyučovány čtyři maturitní a čtyři učební obory. V oblasti výchovně – vzdělávacích cílů klade škola důraz na zkvalitnění výuky výpočetní techniky v odborných i humanitně založených předmětech. Důležitou roli hraje také spolupráce jednotlivých předmětových komisí, které zajišťují všestranný rozvoj absolventa školy. Je tedy důležité, aby absolvent školy nebyl

¹⁰⁰ Historie. In: *Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov* [online]. 2013 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/historieskoly>

vzdělaný pouze technicky či ekonomicky, ale aby byl také přiměřeně sebevědomým mladým člověkem, schopným individuální i kolektivní práce.¹⁰¹ Škola je od roku 2007 držitelem certifikátu systému managementu kvality podle normy ČSN EN ISO 9001. Jedná se o mezinárodní certifikát, který škola vlastní jako jedna ze dvou středních škol v Olomouckém kraji. Díky tomuto certifikátu byly vytvořeny podmínky pro neustále zlepšování kvality řídicích procesů a podmínek pro dobrou informovanost jak veřejnosti, tak pracovníků a žáků školy.¹⁰²

Nabídka oborů

Praktická část této práce se bude zabývat pouze uplatněním absolventů, kteří studium ukončili maturitní zkouškou, učební obory budou vynechány a pozornost bude soustředěna pouze na charakteristiku oborů maturitních.

Strojírenství

Studijní obor Strojírenství je zaměřen na počítačovou podporu strojírenství a robotiku. Jedná se o velmi žádaný obor, jehož absolventi se mohou uplatnit v oblastech zabývajících se konstrukcí strojů a průmyslových robotů, dále pak jako technologové výroby. Uplatnit se mohou ve všech firmách, nejen v těch strojírenských. Mezi profilové předměty patří strojírenská technologie (v současné době jsou ve většině cvičeních využívány počítače, kterými jsou řízeny i obráběcí stroje), stavba a provoz strojů, kontrola a měření a ekonomika. Žáci se také učí kreslit v moderních grafických programech, jako jsou AutoCAD nebo Solid Edge ST4. V případě zájmu žáku může být třída rozdělena v odborných předmětech na oblast strojírenskou a oblast zaměřenou na ekonomii. Žáci tohoto oboru jsou připraveni pro studium na vysoké škole nebo se mohou uplatnit jako střední technickohospodářští pracovníci ve strojírenství či státní správě.¹⁰³

Mechanik – seřizovač

Další z velice žádaných oborů ze strany zaměstnavatelů. Jeho absolventi jsou schopni samostatně pracovat jako obsluha, seřizovači nebo programátoři konvenčních a číslicově řízených obráběcích strojů (CNC a NC), zařízení a výrobní linky. Mezi profilové předměty patří strojírenská technologie, stavba a provoz strojů, technologická cvičení, programování (programy CAM), výuka na CNC a NC strojích na reálných pracovištích, která poskytují

¹⁰¹ VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI ŠKOLY VE ŠKOLNÍM ROCE 2013/2014 [online]. 2014, s. 3 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/dks>

¹⁰² Certifikát ISO 9001. In: *Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov* [online]. 2013 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/certifikat-iso-9001>

¹⁰³ Strojírenství 23-41-M/01. In: *Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/strojirenstvi>

partneři školy, dále pak technické kreslení ve 2D a 3D konstrukčních programech. Součástí studia je také odborná praxe vykonávaná na již zmíněných reálných pracovištích, tj. přímo v provozovnách spolupracujících firem. Důraz je kladen na výuku kreslení v 3D programu. Žáci v rámci svého studia také získají ekonomický přehled, jazykové znalosti a základy finanční gramotnosti a pracovního práva.¹⁰⁴

Obchodní akademie

Studijní obor Obchodní akademie nabízí žákům dvojí zaměření – *Zahraniční obchod a mediální komunikace* a *Bankovníctví*. Profilovými předměty obou těchto zaměření jsou ekonomika, písemná a elektronická komunikace, účetnictví, daně a obchodní korespondence. Žáci se naučí ovládat účetní programy STEREO a ÚČTO a také program ZAV sloužící k ovládnutí klávesnice desetiprstovou hmatovou metodou. Součástí studia je i praxe ve fiktivní firmě. Absolventi se uplatní jako pracovníci v oblasti marketingu v ČR i zahraničí. Ve třetím ročníku mají žáci možnost získat státní zkoušku z psaní na klávesnici, která je doložena certifikátem ECDL, který je uznáván v Evropské Unii. U zaměření *Zahraniční obchod a mediální komunikace* získají žáci během studia vědomosti o podnikání, ekonomice, managementu, účetnictví, celnictví a daních. Dovedou se orientovat v mezinárodním právu v úkolech zastupitelských úřadů v zahraničí. Uplatnění mohou nalézt také v médiích jako tiskoví mluvčí. Absolventi zaměření *Bankovníctví* se budou moci uplatnit jako pracovníci v bankách, pojišťovnách či směnárnách. Další oblast uplatnění je v cestovním ruchu nebo ve veřejné správě. Na základě získaných znalostí a povinné praxe budou připraveni i k případnému soukromému podnikání.¹⁰⁵

Stavebnictví

Škola nabízí čtyřletý obor s maturitou se zaměřením na pozemní stavitelství, což obnáší oblast posuzování přípravy a realizace staveb i se související projektovou dokumentací a za využití grafických programů. Odbornou část tvoří předměty pozemní stavby, projektování, stavební konstrukce, mechanika a ekonomika. Tyto předměty slouží jako příprava pro maturitní zkoušku z odborných předmětů, kterými jsou projektování staveb a stavební konstrukce. Obecnou část maturitní zkoušky pak vykonávají z českého jazyka a literatury a cizího jazyka nebo matematiky. Absolvent se uplatní v nejrůznějších pozicích v oboru stavebnictví, například

¹⁰⁴ Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov. In: *Mechanik seřizovač 23-45-L/01* [online]. 2014 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/mechanik-serizovac>

¹⁰⁵ Obchodní akademie 63-41-M/02. In: *Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/obchodni-akademie>

jako projektant staveb či stavební technik, dále také ve státní správě či v průmyslovém sektoru zaměřujícím se na výrobu stavebních hmot.¹⁰⁶

5. 2 Střední odborná škola, Stromořadí 420, Uničov, s.r.o.

SOŠ Stromořadí 420, Uničov, s.r.o. byla zřízena v roce 1991. Škola se stala jednou z prvních soukromých škol v České republice. Původně nesla název Soukromá rodinná škola a její maximální povolená kapacita byla 400 žáků. Po změnách, ke kterým došlo v roce 1998, byla škola zařazena pod názvem Střední odborná škola, Stromořadí 420, Uničov, s.r.o.¹⁰⁷ Od 1. září 2009 pak škola poskytuje vzdělávací program Hotelnictví a to v denní formě podle vlastního školního vzdělávacího programu, který byl vypracován podle rámcového vzdělávacího programu 65-42-M/01 HOTELNICTVÍ¹⁰⁸. Dále také poskytuje denní dvouleté a dálkové tříleté nástavbové studium v oboru Podnikání, které je ukončeno maturitní zkouškou. V roce 2007 se stala škola také zřizovatelem Vyšší odborné školy hotelnictví a turismu, kde je možné doplnit si vzdělání v oboru Gastronomie a služby v cestovním ruchu. Škola je podporována městem Uničov, se kterým spolupracuje nejen na projektech, ale i na organizování rautů a kulturních akcí.¹⁰⁹

Nabídka oborů – obor Hotelnictví

Studijní obor Hotelnictví je denním čtyřletým studiem zakončeným maturitní zkouškou. Žákům je účtování školné ve výši 16 000 Kč / rok. Pedagogická koncepce školy je zaměřena na princip spoluodpovědnosti žáka za vlastní rozvoj, vzdělávání a následné uplatnění a jsou tak rozvíjeny osobnostní kompetence – konkrétně potřeba pracovat na vlastním sebezdokonalování a chápání nezbytnosti celoživotního vzdělávání. V rámci studijního oboru je také možno vybrat si specifické zaměření dle zájmu žáka – agroturistika, průvodcovská činnost, lázeňství, wellness a animace v cestovním ruchu a rozšířenou výuku cizích jazyků. Kromě klasické výuky klade škola důraz také na praxi a jazykové vzdělávání.¹¹⁰ Praktické vyučování probíhá na více místech – ve školní cvičné kuchyni, v reálném provozu školní jídelny a v neposlední řadě se žáci podílí na doplňkové činnosti školy. Žáci mají možnost zapojit se do barmanského kurzu, který

¹⁰⁶ Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov. In: *Stavebnictví* [online]. 2014 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/stavebnictvi>

¹⁰⁷ KAŠPAROVÁ, Věra et al. *Školní vzdělávací program* [online]. 2012, s. 22. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/SVP/SVP_HaT.pdf

¹⁰⁸ *Výroční zpráva o škole a hospodaření za školní rok 2013/2014* [online]. 2014, s. 3-5. [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/pdf/vyrocní_zprava_sos.pdf

¹⁰⁹ tamtéž, s.22

¹¹⁰ Popis uplatnění absolventa v praxi. In: *Střední odborná škola, Uničov, s.r.o.* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/Informace_DENNI.php

realizuje Česká barmanská asociace v rámci Národního programu vzdělávání. Od třetího ročníku vykonávají žáci praxi v hotelích, cestovních kancelářích a agenturách či restauracích v regionu. Pro zájemce je také možnost praxe ve vyhlášených hotelích v Praze.

Jazykové vzdělávání

Žáci mají možnost účastnit se zahraničních odborných stáží, kde mohou rozvíjet své komunikativní, personální a sociální kompetence. Jedná se o destinace Řecka, Francie, Německa a Kypru. K maturitnímu vysvědčení získají absolventi i dodatek k vysvědčení EUROPASS, který je prvním souborným evropským dokladem prokazujícím dosažené vzdělání a pracovní zkušenosti a usnadňuje tak komunikaci mezi zaměstnavateli a uchazeči o práce v rámci celé EU.¹¹¹

Závěrečná maturitní zkouška se skládá ze společné a profilové části. Společná část obsahuje dva povinné předměty a to český jazyk a literaturu a cizí jazyk nebo matematiku. Profilová zkouška se skládá ze tří povinných předmětů, které vychází především z potřeb trhu práce v daném regionu. Kromě těchto povinných zkoušek může žák zvolit až další dva nepovinné předměty. Strukturu profilové části tvoří ústní zkouška z hotelnictví a turismu. Uplatnění absolventa oboru Hotelnictví je poměrně široké – v oblasti cestovního ruchu, pohostinství a hotelnictví či jako administrativní nebo odborný pracovník. V oblasti cestovního ruchu jsou žáci připravováni na pozice pracovníků v cestovní kanceláři či agentuře, jako průvodci či pracovníci informačního centra. Absolventi pracující v pohostinství a hotelnictví se uplatní na pozici vedoucího recepce, recepční, provozáře, dále také jako správce nebo administrativní pracovník ubytovacího zařízení. Jako odborní pracovníci mohou vykonávat činnosti řídicí, provozní a marketingové v nejrůznějších podnicích daného zaměření.¹¹²

Charakteristikou středních odborných škol ve městě Uničov končí teoretická část této práce. Na základě získaných poznatků v této části práce, bude vypracováno výzkumné šetření, kterým se bude zabývat 6. kapitola.

¹¹¹ Popis uplatnění absolventa v praxi. In: *Střední odborná škola, Uničov, s.r.o.* [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/Informace_DENNI.php

¹¹² tamtéž

6 Výzkumné šetření

Empirická část této práce se bude zabývat problematikou uplatnění absolventů středních odborných škol ve městě Uničov a to na základě názorů a postřehů těchto absolventů. Budou tedy zjišťovány názory a postoje absolventů na to, jak vidí své uplatnění na trhu práce a v dalším vzdělávání a jak hodnotí své studium na střední škole.

6.1 Přípravná fáze výzkumného šetření

První fází je fáze přípravná, ve které je potřeba shromáždit veškeré podklady pro dané výzkumné šetření.

V teoretické části byly získány poznatky na základě studia odborné literatury, aktuálních statistik a výzkumů na dané téma. Jednalo se o vysvětlení podstaty fungování trhu práce, informace o nezaměstnanosti absolventů včetně dostupných statistik. Bylo vysvětleno postavení absolventů na trhu práce a v souvislosti s ním i systém vzdělávání v České republice se zaměřením na vyšší sekundární vzdělávání, které absolvovali respondenti tohoto šetření. Byla také nastíněna charakteristika dvou středních odborných škol ve městě Uničov. Na základě těchto zjištěných údajů bude v dalších podkapitolách stanoven výzkumný problém, výzkumné otázky, cíl výzkumu a formulovány hypotézy. Na základě výzkumných otázek bude sestaven dotazník pro absolventy již zmíněných středních škol. Jedním z důležitých kroků je také výběr respondentů, kteří jsou charakterizováni v další podkapitole.

6.2 Charakteristika respondentů

Při výběru respondentů se pracuje s pojmy základní a výběrový soubor. Základním souborem jsou všechny prvky, které patří do skupiny, jež je zkoumána. Výběrový soubor pak tvoří část prvků z této skupiny, která reprezentuje základní soubor¹¹³

Nyní je tedy potřeba stanovit základní a výběrový soubor. Základní soubor tvoří všichni absolventi středních odborných škol ve městě Uničov (tj. SPŠ a SOU Uničov a SOŠ Uničov). Výběrový soubor pak bude stanoven na základě záměrného výběru. Pro záměrný výběr respondentů šetření byla stanovena následující kritéria:

- do výběrového souboru budou zařazeni absolventi maturitních oborů (jedná se tedy o obory Hotelnictví, Strojírenství, Stavebnictví, Obchodní akademie a Mechanik – seřizovač,

¹¹³CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 20. ISBN 978-80-247-1369-4.

- do výběrového souboru budou zařazeni absolventi za školní rok 2012/2013 a 2013/2014.

Výběrový soubor tedy čítá 166 absolventů. Jejich rozložení je popsáno v následujících tabulkách.

První tabulka ukazuje rozložení absolventů v jednotlivých oborech za školní rok 2012/2013.

Obor	Počet absolventů
Strojírenství	13
Stavebnictví	19
Obchodní akademie	24
Mechanik seřizovač	10
Hotelnictví	27
Celkem	93

Tab. 13 Výběrový soubor za školní rok 2012/2013¹¹⁴

Celkový počet absolventů maturitních oborů na středních školách v Uničově ve školním roce 2012/2013 je 93. Nejvíce absolventů zastupují obory Hotelnictví (27) a Obchodní akademie (24), naopak nejméně je absolventů v oboru Mechanik – seřizovač (10).

Druhá tabulka znázorňuje počty absolventů za školní rok 2013/2014.

Obor	Počet absolventů
Strojírenství	9
Stavebnictví	16
Obchodní akademie	26
Mechanik seřizovač	10
Hotelnictví	12
Celkem	73

Tab. 14 Výběrový soubor za školní rok 2012/2014¹¹⁵

Celkový počet absolventů maturitních oborů na středních školách v Uničově ve školním roce 2013/2014 je 73. Nejvíce absolventů bylo opět mezi žáky oboru Obchodní akademie (26), nejméně v oboru Strojírenství a to pouhých 9.

¹¹⁴ ÚP Olomouc – interní zdroj: „Celkové počty absolventů jednotlivých škol a oborů“

¹¹⁵ tamtéž

6. 3 Stanovení cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření je **zjistit uplatnění absolventů maturitních oborů středních odborných škol v Uničově na trhu práce při dalším vzdělávání z pohledu těchto absolventů**. Pro lepší přehlednost byl tento cíl rozpracován na tři dílčí cíle.

Dílčí cíl č. 1: Interpretovat názory absolventů na jimi vystudovaný obor v souvislosti s uplatněním.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak se absolventi uplatnili v dalším studiu.

Dílčí cíl č. 3: Analyzovat situaci uplatnění absolventů na trhu práce z hlediska školní přípravy.

V současné době se střední školy snaží zlepšovat a neustále zatraktivňovat nabídku studijních oborů a reagovat tak nejen na potřeby trhu práce, ale vzhledem ke zvyšujícímu se počtu studentů vysokých škol i na dostatečnou přípravu pro další studium. Právě proto bude zajímavé sledovat názory a postoje z řad samotných absolventů, které mohou sloužit jako zpětná vazba pro zmíněné vzdělávací instituce.

6. 4 Stanovení výzkumného problému, výzkumných otázek a hypotéz

Jak říká metodologie, při vytváření výzkumu je potřeba držet se určitého schématu. Toto schéma je následující:

- „*stanovení problému,*
- *formulace hypotézy,*
- *testování (verifikace, ověřování) hypotézy,*
- *vyvození závěrů a jejich prezentace.*“¹¹⁶

Nyní je tedy třeba stanovit výzkumný problém. Tento problém bude pro snadnější vyhodnocení výzkumu rozveden do výzkumných otázek a následně budou formulovány hypotézy. Uvedený postup je rozveden v následujících třech podkapitolách.

6. 4. 1 Stanovení výzkumného problému

Prvním krokem potřebným pro stanovení problému je tzv. předběžná teoretická analýza, která vzniká na základě důkladného studia odborné literatury a získání co největšího množství informací o oblasti, jež bude zkoumána. Dalším krokem ve výzkumu je formulace tzv. operacionalizovaných definic, což znamená, že je potřeba definovat pojmy, se kterými se bude ve výzkumu pracovat.¹¹⁷

Na základě studia dané problematiky byl stanoven následující výzkumný problém: *Jak*

¹¹⁶ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 12. ISBN 978-80-247-1369-4.

¹¹⁷ tamtéž

hodnotí absolventi středních odborných škol v Uničově své uplatnění na trhu práce a v dalším vzdělávání?

6. 4. 2 Stanovení výzkumných otázek

Stanovený výzkumný problém je pro lepší orientaci rozpracován do 7 výzkumných otázek, které jsou podkladem pro vytvoření dotazníku.

Na dílčí cíl č. 1 se zaměřují výzkumné otázky č. 1, 2 a 3.

1. Co bylo motivací pro volbu daného studijního oboru?

Tato otázka zjišťuje, jak uvažovali absolventi při výběru střední školy a studijního oboru, tj. na základě čeho si zvolili právě tento obor. První výzkumnou otázku zodpovídá otázka č. 1 v dotazníku.

2. Jak absolventi zpětně hodnotí obor, který vystudovali?

Absolventi již při svém vstupu na střední školu měli určité představy a očekávání, druhá výzkumná otázka tedy řeší, zda byla jejich očekávání naplněna, jak hodnotí zpětně kvalitu svého středoškolského vzdělání, s čímž souvisí také fakt, zda by při možnosti výběru opět volili stejně. Druhé výzkumné otázky se věnují otázky č. 2, 3, a 4 v dotazníku.

3. Jak absolventi hodnotí obsah výuky?

S kvalitou školy a spokojeností absolventů úzce souvisí výuka jednotlivých předmětů, jejich užitečnost a také školní praxe. Problematikou výuky se zabývají v dotazníku otázky č. 5, 6, 7, 8 a 9.

Na dílčí cíl č. 2 reagují výzkumné otázky 4, 5 a 6.

4. Kam směřovali absolventi po ukončení studia na střední škole?

Po ukončení střední školy mají absolventi několik možností, kam dále směřovat. Jakou cestu nejčastěji volili vybraní respondenti, řeší otázka č. 10 v dotazníku.

5. Jaké důvody vedly absolventy k pokračování v dalším studiu?

Jedna z nejčastějších možností je volba vysoké či vyšší odborné školy, existuje více důvodů, proč se absolventi rozhodnou dále pokračovat ve studiu. Právě zjištění těchto důvodů se věnují otázky č. 11, 12 a 13 v dotazníku.

6. Poskytla škola absolventům dobrý základ pro další studium?

I když se absolvent střední školy rozhodne ve svém studiu pokračovat, není jisté, zda v dalším studiu bude úspěšný, záleží především na náročnosti vysoké školy, ale také na tom, jak dobrý základ má ze školy střední. Na tuto otázku reagují otázky č. 14 a 15 v dotazníku.

Dílčím cílem č. 3 se zabývá výzkumná otázka č. 7.

7. Jak dobře připravila škola absolventy pro výkon jejich profese?

Ne všichni absolventi středních škol směřují po jejím ukončení do dalšího studia, často se rozhodnou najít vhodné pracovní uplatnění, důvodem může být jak neochota k dalšímu vzdělávání se, tak i touha osamostatnit se a vydělávat peníze. Na pracovní pozici má značný vliv volba oboru a příprava školy na výkon profese, od čehož se odvíjí i případná nezaměstnanost či nutnost doplnit si kvalifikaci. Sedmou výzkumnou otázkou se zabývají otázky č. 16, 17, 18, 19 a 20 v dotazníku.

6. 4. 3 Stanovení hypotéz

Hypotézu nelze nikdy jednoznačně a definitivně dokázat, smyslem výzkumu je pouze dokázat její přijatelnost. Pokud je hypotéza přijata, můžeme ji zobecnit a dále doporučit k praktickému využití. Pro tvorbu hypotézy využíváme zlatých pravidel hypotézy:

- „hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou (výzkumný problém je naopak vhodné vyjádřit větou tázací),
- hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými (pokud se nejedná o vyjádření vztahů, není možno hovořit o hypotéze), proto musí být hypotéza vždy formulována jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích,
- hypotézu musí být možno empiricky ověřovat, proměnné, které v hypotéze vystupují, musí být měřitelné (byť jen na základě kategorizace).“¹¹⁸

Pro dosažení cíle výzkumného šetření byly stanoveny následující věcné hypotézy:

H1: Minimálně 60 % absolventů by si zvolilo znovu stejný studijní obor.

H2: Nejčastěji uvedeným důvodem pro volbu studijního oboru byl zájem o obor.

H3: Více než polovina absolventů pokračovala v dalším vzdělávání.

H4: Alespoň 65 % z absolventů pokračujících ve studiu, pokračovalo ve stejném či příbuzném studijním oboru.

¹¹⁸ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 17. ISBN 978-80-247-1369-4.

H5: Nejvyšší počet absolventů pokračujících v dalším studiu bude mezi absolventy oboru Stavebnictví.

H6: Větší část absolventů směřujících na trh práce bude hodnotit získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné.

H7: Nejvíce absolventů odcházejících po studiu rovnou na trh práce, bude mezi absolventy oboru Mechanik - seřizovač.

Věcné hypotézy H3, H5 a H7 budou ověřeny na základě výpočtu relativní četnosti ($v\%$). Věcné hypotézy H1, H2, H4 a H6 budou převedeny na hypotézy statistické a budou ověřeny na základě statistického testu významnosti – tzv. testu dobré shody chí-kvadrát.

Statistické hypotézy k H1:

H_A: Mezi počtem absolventů, kteří by znovu zvolili stejný obor a počtem absolventů, kteří by zvolili obor jiný, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů, kteří by znovu zvolili stejný obor a počtem absolventů, kteří by zvolili obor jiný, není statisticky významný rozdíl.

Statistické hypotézy k H2:

H_A: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, není statisticky významný rozdíl.

Statistické hypotézy k H4:

H_A: Mezi počtem absolventů pokračujících ve studiu ve stejném či příbuzném oboru a počtem absolventů pokračujících ve studiu v jiném oboru, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů pokračujících ve studiu ve stejném či příbuzném oboru a počtem absolventů pokračujících ve studiu v jiném oboru, není statisticky významný rozdíl.

Statistické hypotézy k H6:

H_A: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné a počtem absolventů, kteří tvrdí opak, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné a počtem absolventů, kteří tvrdí opak, není statisticky významný rozdíl.

6. 5 Výzkumná metoda

Nyní po stanovení cíle práce a jednotlivých hypotéz, je potřeba vybrat vhodnou metodu, pomocí které budou získána potřebná data pro interpretaci výsledků, ověření platnosti hypotéz a shrnutí výsledků výzkumného šetření. V tomto výzkumném šetření byla zvolena kvantitativní metoda sběru dat - dotazník a to především z důvodu možnosti poměrně rychlého oslovení většího počtu respondentů. Další výhodou je pak hospodárnost a časová nenáročnost dotazníku pro respondenta. Problémem však může být návratnost, která bývá při špatném vysvětlení účelu výzkumu a nepromyšlené realizaci malá.

Podstatou dotazníku je písemné kladení otázek s následným získáním písemných odpovědí. Tyto otázky je třeba mít předem pečlivě připravené a promyšleně seřazené a nazýváme je položkami.¹¹⁹

Na základě cílů práce a výzkumných otázek byl následně sestaven dotazník o 20 položkách. Dotazník tvoří 2 otevřené položky, 11 položek uzavřených, z čehož jsou 2 dichotomické a 9 polytomických, další variantou jsou položky polouzavřené, kterých je 7. Vzorový dotazník je pak uveden v příloze č. 1.

6. 6 Realizace výzkumného šetření

Sběr dat pro dotazníkové šetření probíhal během března 2015. Prvním a nejdůležitějším krokem bylo zajištění kontaktů na příslušné respondenty. Díky internetovému serveru sdružujícímu spolužáky, sociálním sítím a osobním kontaktům byl vytvořen seznam respondentů, kteří byli následně osloveni. Dalším krokem pak bylo vytvoření online dotazníku. Odkaz na tento dotazník byl pak zaslán respondentům. Po otevření odkazu se respondentům spustil dotazník, který ukládal jednotlivé odpovědi respondenta zcela anonymně. Jak již bylo zmíněno, výběrový soubor respondentů tvořil 166 absolventů maturitních oborů na dvou (a zároveň všech) středních odborných školách v Uničově. Všichni respondenti byli osloveni elektronickou cestou, 40 z nich obdrželo odkaz na dotazník prostřednictvím emailu a ostatní (126) prostřednictvím sociálních sítí. Tento způsob oslovení mi připadal jako nejrychlejší a nejefektivnější, jelikož většina mladých má svůj profil, přes který téměř denně komunikuje. Součástí odkazu bylo také pár úvodních vět s žádostí o vyplnění dotazníku a vysvětlením účelu výzkumného šetření. Respondenti byli také ujištěni, že jejich odpovědi jsou zaznamenány anonymně a budou použity pouze pro účely této práce.

¹¹⁹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 163. ISBN 978-80-247-1369-4.

Ze 166 odeslaných dotazníků se vrátilo 111 vyplněných. **Návratnost tedy činí 66,87 %.**

Následující tabulka znázorňuje návratnost dotazníků dle jednotlivých oborů.

Obor	Počet oslovených respondentů	Počet vrácených dotazníků	Počet vrácených dotazníků v %
Strojírenství	22	13	59 %
Stavebnictví	35	21	60 %
Obchodní akademie	50	39	78 %
Mechanik seřizovač	20	13	65 %
Hotelnictví	39	25	64 %

Tab. 15 Návratnost dotazníků dle jednotlivých oborů

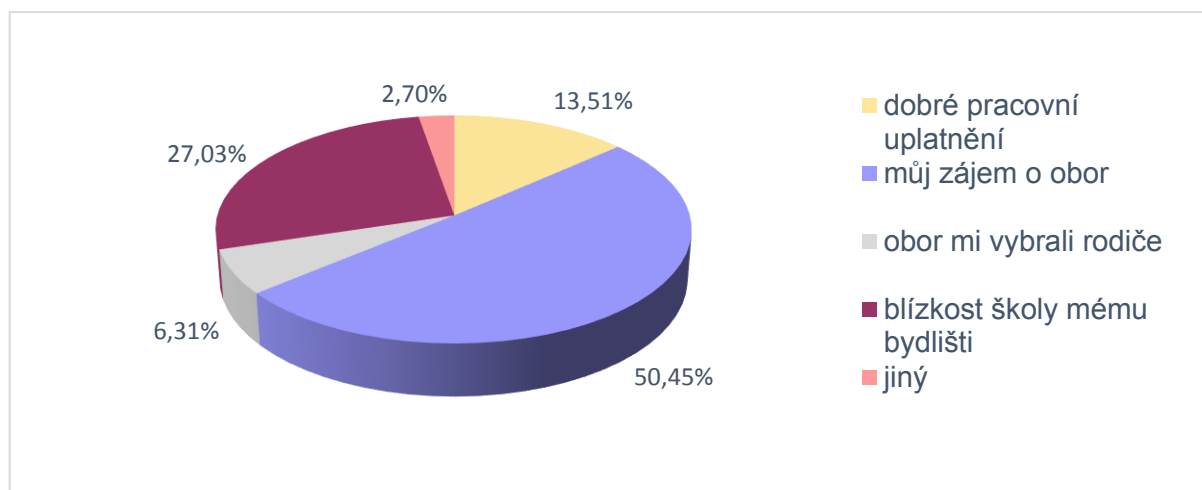
Nejvyšší návratnost byla zaznamenána u absolventů oboru Obchodní akademie (78 %), nejnižší pak u absolventů Strojírenství (59 %).

6. 7 Interpretace dotazníkového šetření

Nyní budou vyhodnoceny jednotlivé položky dotazníku a také graficky zpracovány s doprovodným komentářem.

1. Jaký byl hlavní důvod Vašeho výběru oboru a školy, kterou jste studoval/a?

První položka dotazníku zjišťovala, jaká byla hlavní motivace výběru oboru, který respondenti studovali na střední škole. Na výběr byly čtyři možnosti, pokud však respondentovi tyto možnosti nevyhovovaly, mohl zvolit odpověď „jiný“ a vepsat svou vlastní odpověď.

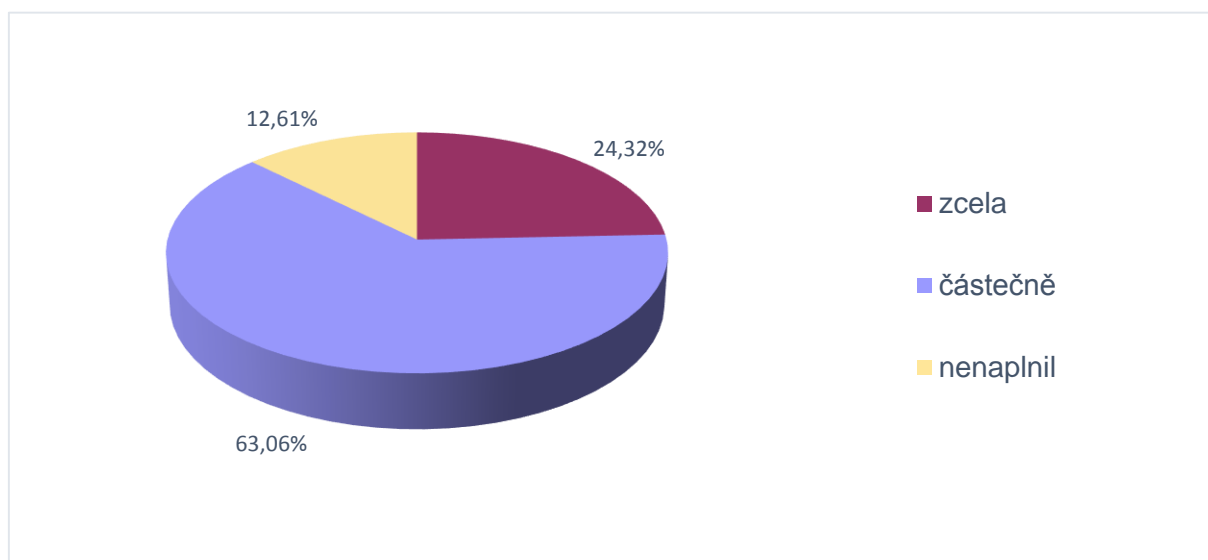
Graf 1 Důvod výběru oboru a školy

Přestože v době, kdy se mladý člověk rozhoduje pro výběr střední školy, sám často neví, co by chtěl dělat, a v mnoha případech rozhodují rodiče, tuto možnost uvedlo pouze 6,31 % respondentů. Nejčastěji uváděnou možností byl zájem o obor (50,45 %). Druhým nejčastějším důvodem pak byla blízkost školy bydlišti a to u 27,03 % respondentů. Dalších 13,51 % pak myslelo na dobré pracovní uplatnění. Odpověď „jiný důvod“ nabízela možnost tento důvod vypsat. Mezi uvedenými jinými důvody byly následující:

- „protože na to co jsem chtěla, jsem se nedostala,
- nedostala jsem se na gymnázium,
- nevím.“

2. Naplnil obor Vaše očekávání?

Přestože polovina absolventů uvedla, že v případě výběru školy hrál roli jejich zájem o obor, ne vždy po jeho dostudování jsou absolventi zcela spokojeni a jejich očekávání naplněna. Do jaké míry naplnil obor jejich očekávání, zjišťovala položka č. 2.

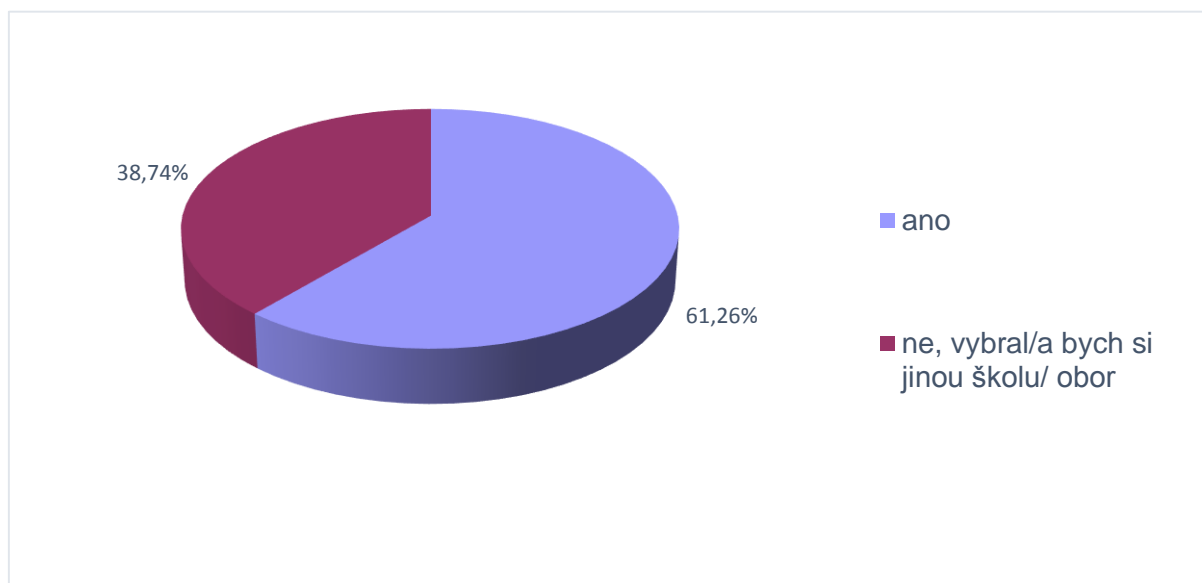

Graf 2 Očekávání absolventů od studovaného oboru

Z grafu je patrné, že sledované studijní obory ve velké míře naplňují očekávání svých studentů. Možnost „nenaplnil“ uvedlo pouze 12,61 % respondentů. Nejčastější odpovědí byla možnost „částečně“ (63,06 %). Zcela spokojeno pak bylo 24,32 % respondentů.

3. Kdybyste si měl/a znovu vybírat SŠ a obor, vybral/a byste si stejně?

Se spokojeností s oborem a naplněním představ se nabízí otázka, zda by si respondenti znovu vybrali stejný obor a školu. Tento dotaz byl položen ve třetí položce dotazníku.

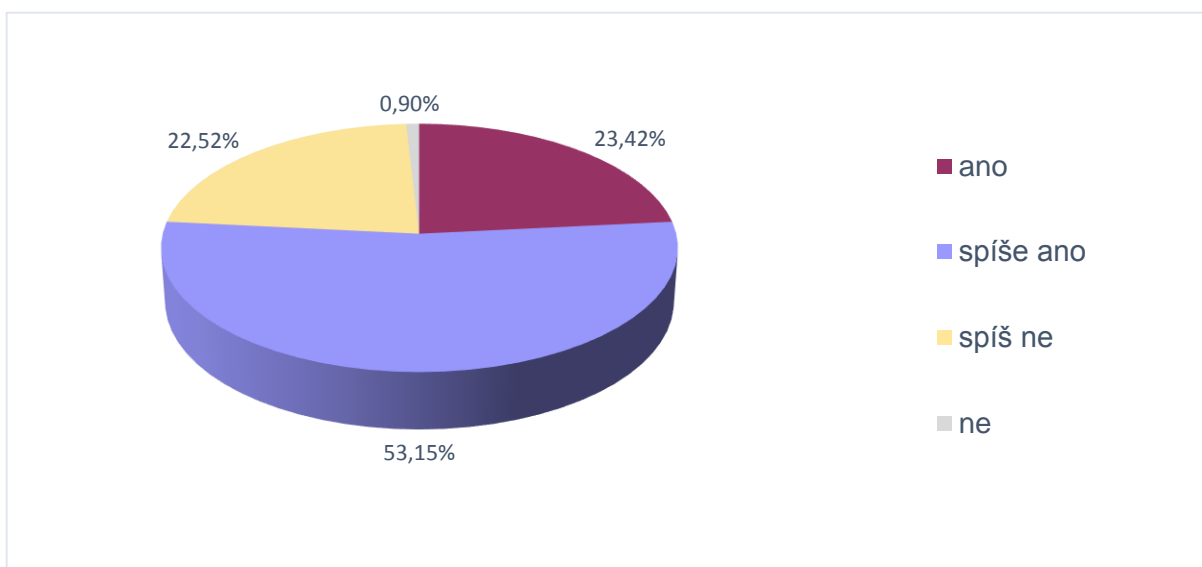

Graf 3 Výběr školy – vybral/a byste si stejně?

Z grafu je zřejmé, že více jak polovina absolventů (61,26 %) by si znovu zvolila stejný obor a školu. Jinak by pak volilo 38,74 % respondentů.

4. Myslíte si, že Vám škola poskytla kvalitní vzdělání?

Čtvrtá položka dotazníku zjišťovala, jak vidí absolventi kvalitu vzdělání, které jim škola poskytla, tj. zda si myslí, že jejich SŠ vzdělávání bylo kvalitní.

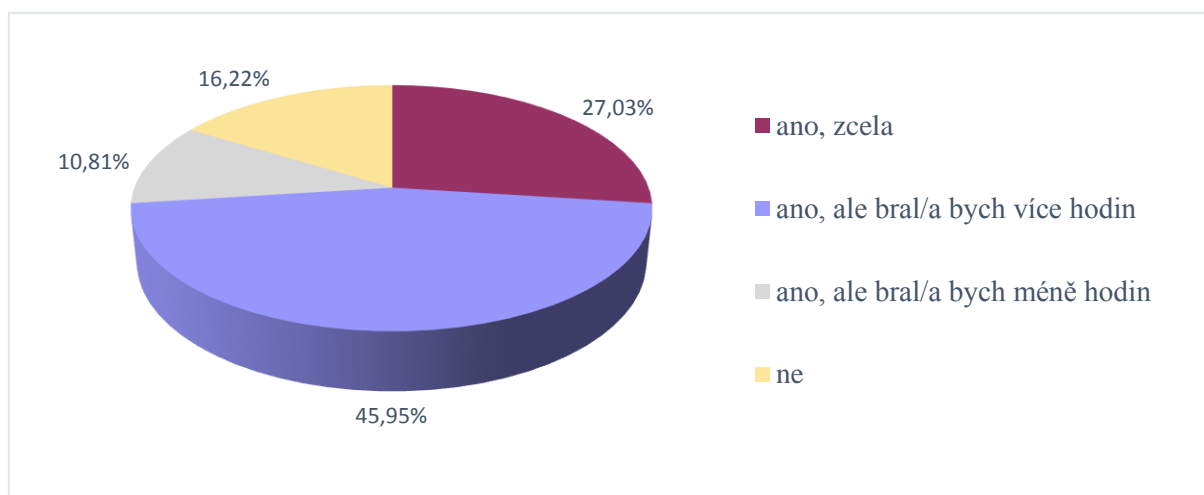

Graf 4 Názor na kvalitu vzdělání

Jak je vidět v grafu, nejčastěji respondenti odpovídali „spíše ano“ a to více jak polovina (53,13 %). Poměrně stejné množství odpovědí bylo zaznamenáno u možnosti „ano“ (23,42%) a možnosti „spíše ne“ (22,52 %). Pouze 1 respondent (0,9 %) odpověděl „ne“. Na základě zjištěných údajů lze tedy říci, že velká část hodnotí své vzdělání ze střední školy jako kvalitní.

5. *Byl/a jste spokojen/a se školní praxí?*

Kromě vyučovaných předmětů, na které se ptají další položky, patří k obsahu výuky na středních odborných školách i praxe. Podle toho jakým způsobem praxe probíhá, může žák zjistit, zda jej obor vůbec baví a chtěl by se mu v budoucnu věnovat. Školní praxe je tedy nedílnou součástí středního odborného vzdělávání a často pomáhá žákům rozhodnout se v jejich dalším směřování.

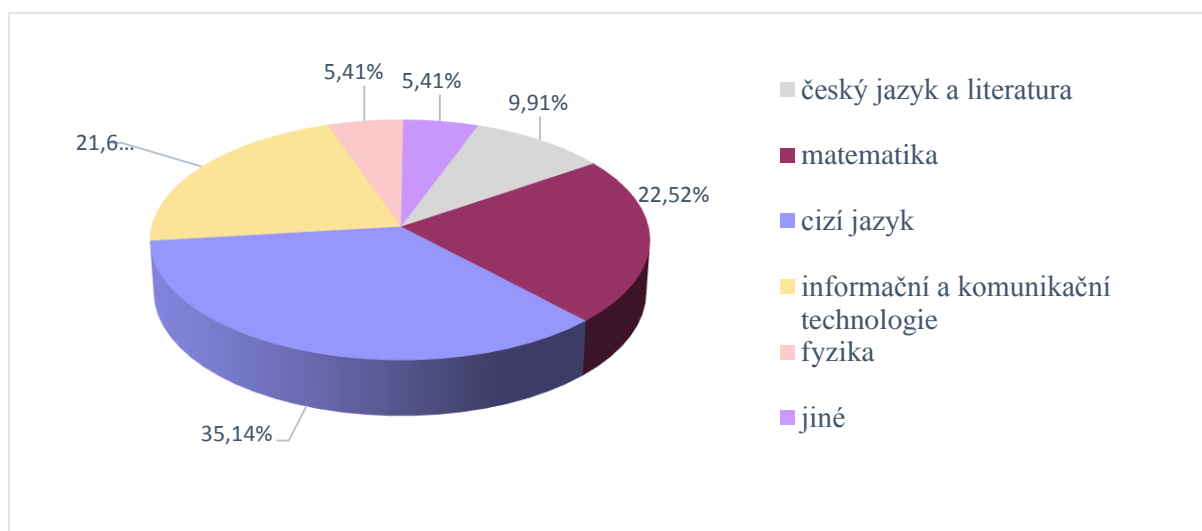

Graf 5 Spokojenost se školní praxí

Respondenti měli na výběr ze čtyř odpovědí. Nejvíce z nich hodnotí praxi kladně, avšak dali by jí větší prostor, co se týká časové dotace (45,95 %). Opačný názor pak mělo 10,81 % respondentů, kteří sice s praxí byli spokojeni, ale stačilo by jim méně hodin. Zcela spokojeno bylo 27,03 % respondentů a naopak vůbec 16,22 %.

6. *Uved'te, který ze všeobecných předmětů byl pro Vás nejužitečnější?*

Jelikož po prostudování studijních plánů jednotlivých oborů jsem zjistila, že základ všeobecných předmětů je u všech oborů stejný, nechala jsem odpovědi u šesté položky dotazníku formou výběru – český jazyk a literatura, matematika, cizí jazyk a informační a komunikační technologie. Pokud si respondenti žádnou z odpovědí nevybrali, měli možnost zvolit odpověď „jiné“ a dopsat svou vlastní možnost.

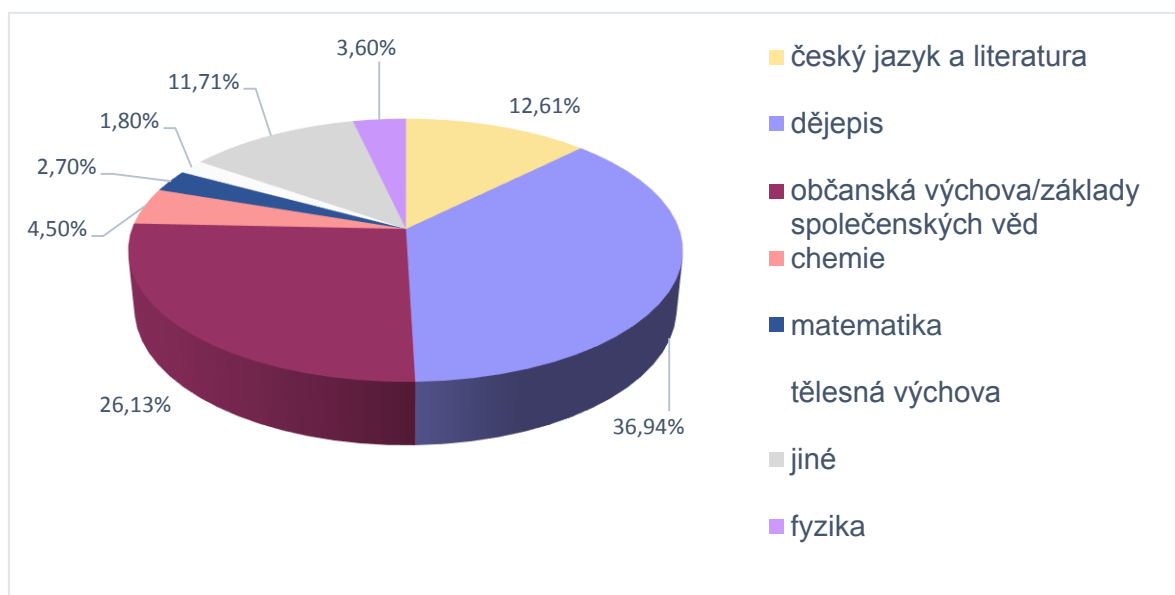

Graf 6 Nejužitečnější předměty dle absolventů

Jako nejužitečnější předmět vyhodnotili absolventi cizí jazyky (35,14 %) a to napříč všemi studijními obory. Dále pak matematiku (22,52 %) – tu nejčastěji uváděli absolventi Strojírenství. Ihned za matematikou byly uváděny informační a komunikační technologie (21,62%), které byly také označovány absolventy všech studijních oborů. Dalších 9,91 % absolventů označilo český jazyk a literaturu, nejčastěji se jednalo o absolventy oboru Obchodní akademie. Posledních 10 % respondentů uvedlo možnost „jiné“, kde se v 5,41 % objevovala odpověď fyzika (především obory Stavebnictví a Strojírenství). Zbýlých 5,41 % uvedlo následující výčet odpovědí: psychologie, ekonomika a občanská nauka.

7. Uveďte, který ze všeobecných předmětů byl pro Vás nejužitečný/zbytečný?

Který z předmětů připadal absolventům naopak nejméně užitečný, zjišťovala položka sedmá. Na výběr byly tyto možnosti: český jazyk a literatura, dějepis, občanská výchova/základy společenských věd a možnost „jiné“ pro vypsání vlastní odpovědi.

Graf 12 Nejméně užitečné předměty dle absolventů

Zde byl výčet odpovědí pestřejší. Nejčastěji uváděným předmětem byl dějepis (36,94 %) a to nezávisle na oboru. Další častou odpovědí byla občanská výchova/základy společenských věd, kterou označilo 26,13 %. Český jazyk a literaturu pak označilo 12,61 % respondentů. Další možnosti, které mohli respondenti vypsát, byly následující: chemie (tento předmět uváděli pouze absolventi oborů Hotelnictví a Obchodní akademie), matematika, tělesná výchova, ekonomie a základy přírodních věd. Jeden z respondentů uvedl, že žádný z těchto předmětů mu nepřišel neúčinný a oproti tomu jeden zase uvedl všechny zmíněné předměty.

8. Který z odborných předmětů byl pro Vás nejpřínosnější?

Položka dotazníku zaměřená na odborné předměty byla otevřená. Jelikož struktura odborných předmětů se u jednotlivých oborů liší, je rozděleno vyhodnocení této položky podle těchto oborů.

Jako nejpřínosnější předměty uváděli absolventi následující odpovědi:

- u oboru *Hotelnictví* byl nejčastěji označen předmět *cestovní ruch*,
- u oboru *Mechanik-seřizovač* byl nejčastěji označen předmět *stavba a provoz strojů*,
- u oboru *Obchodní akademie* byl nejčastěji označen předmět *účetnictví*,
- u oboru *Stavebnictví* byl nejčastěji označen předmět *pozemní stavitelství*,
- u oboru *Strojírenství* byl nejčastěji označen předmět *strojírenská technologie*.

9. Který z odborných předmětů hodnotíte jako nejméně přínosný?

Stejným způsobem jako předchozí položka bude vyhodnocena i následující.

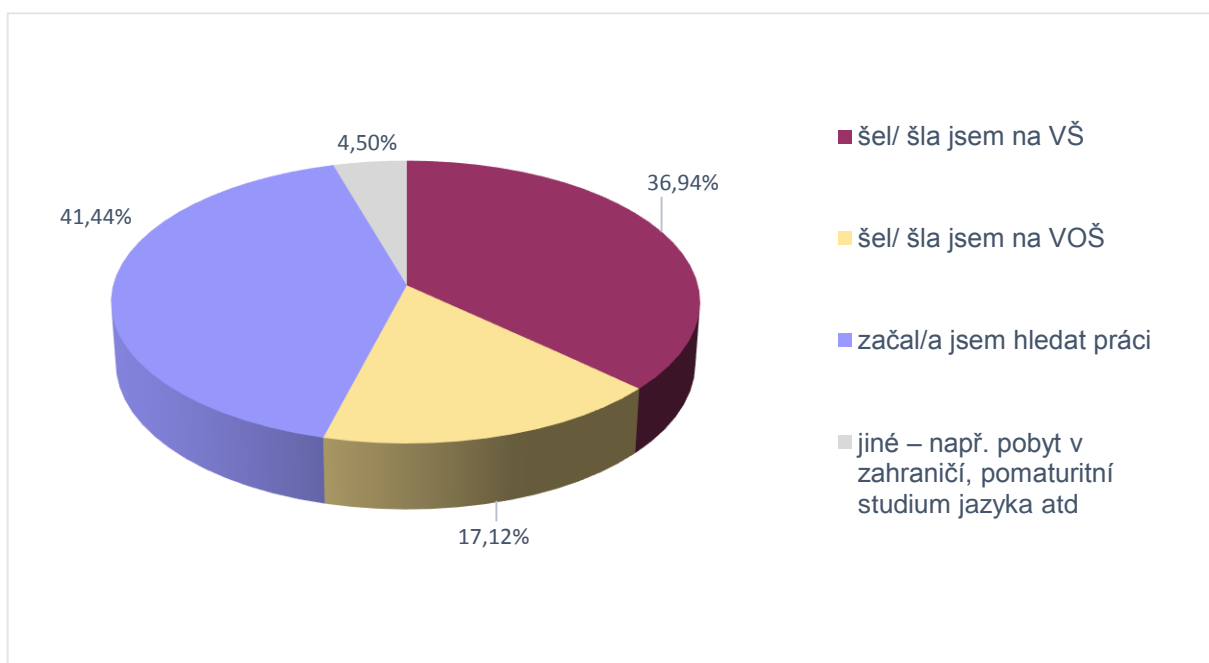
Nejméně přínosnými předměty byly podle absolventů následující:

- u oboru *Hotelnictví* byl nejčastěji označen předmět *technologie přípravy pokrmů*,

- u oboru *Mechanik-seřizovač* byl nejčastěji označen předmět *ekonomika*,
- u oboru *Obchodní akademie* byl nejčastěji označen předmět *zbožíznalství*,
- u oboru *Stavebnictví* byl nejčastěji označen předmět *geodézie*,
- u oboru *Strojírenství* byl nejčastěji označen předmět *automatizace*.

10. Jaké byly Vaše další kroky po ukončení SŠ?

Desátá položka dotazníku byla rozdělovací. Ti, kteří odpověděli, že pokračovali dále na VŠ nebo VOŠ, byli přesměrováni k položkám 11-15, které se týkají dalšího studia. Respondenti, kteří uvedli, že začali hledat práci, byli v dotazníku přesměrováni na položky týkající se uplatnění v praxi, tj. položky 16-20. Respondenti, kteří označili možnost „jiné“, byli přesměrováni na konec dotazníku a nebyly jim již kladeny žádné otázky.

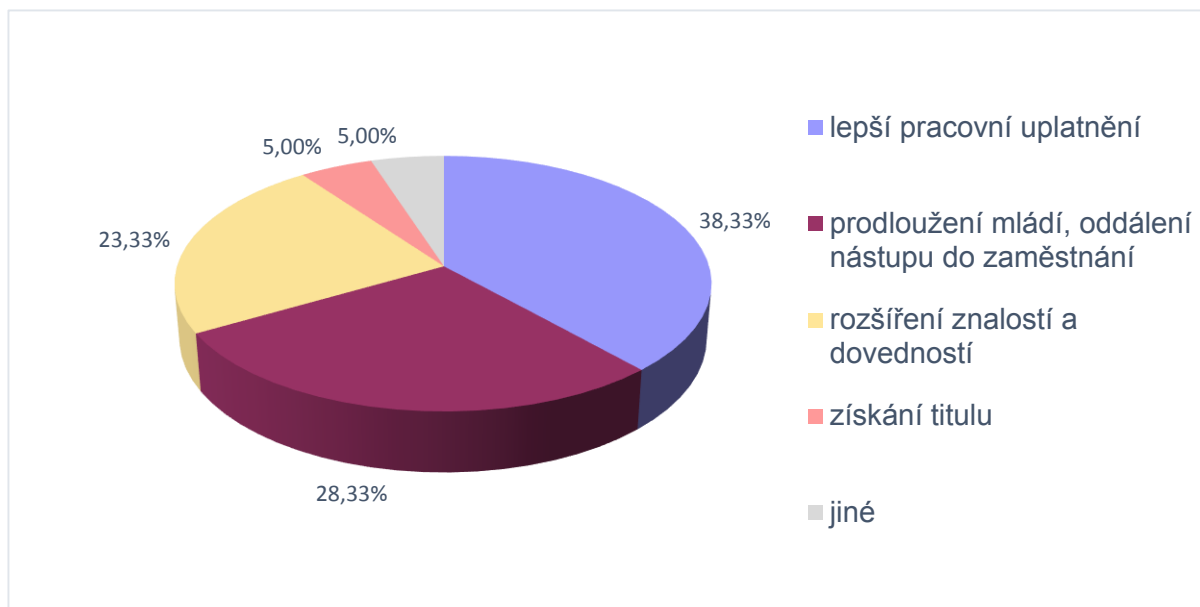

Graf 15 Kam směřovali absolventi po ukončení SŠ

Po ukončení SŠ existuje několik možností, jak dále pokračovat. Na vysokou školu šlo ze 111 respondentů 41 (36,94 %). Na vyšší odbornou školu pak 19 absolventů (17,12 %). Dohromady tedy v terciárním vzdělávání pokračovalo 60 absolventů (54,05 %) a jejich počet tak překročil polovinu z celkového počtu respondentů. Dalších 46 respondentů (41,44 %) uvedlo, že po škole vstoupili na trh práce. Posledních 4,5 % respondentů, tj. 5 osob, zvolilo poslední možnost „jiné.“ Kompletní výčet VOŠ a VŠ a jejich studijních oborů je uveden v příloze č. 2 a seznam pracovních pozic v příloze č. 3.

11. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a k dalšímu studiu?

Každoročně stojí maturanti před otázkou, zda pokračovat v dalším vzdělávání. Jaké byly důvody toho, že se 60 ze 111 respondentů rozhodlo k dalšímu studiu, zjišťovala jedenáctá položka dotazníku.

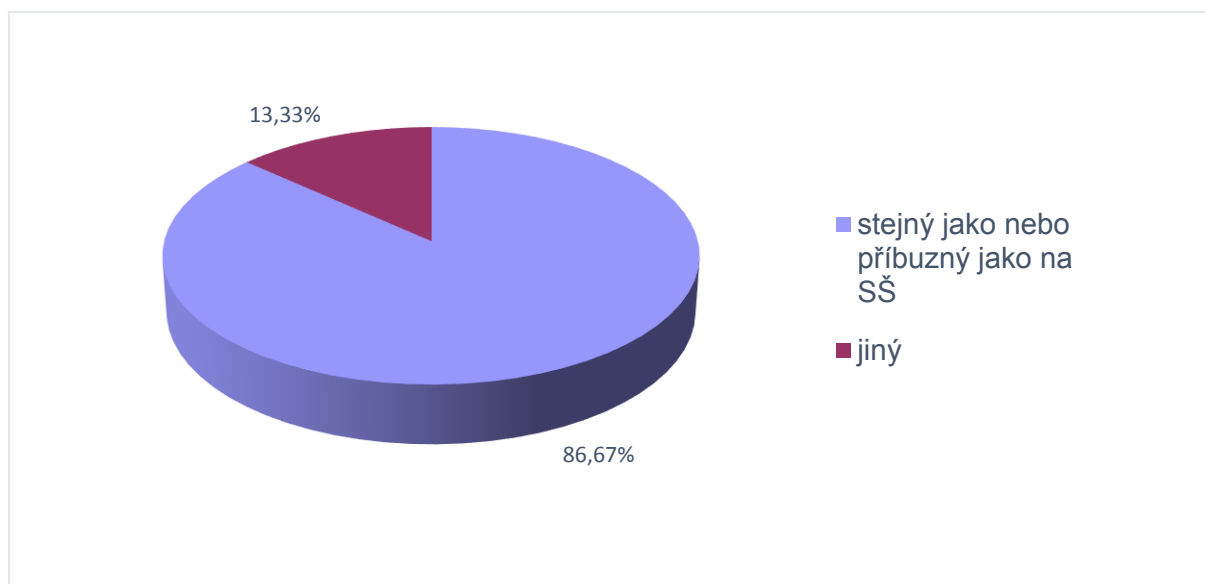

Graf 9 Důvody k dalšímu studiu

Nejčastěji uvedeným důvodem bylo lepší pracovní uplatnění (38,33%). Dále pak prodloužení mládí a s tím související oddálení nástupu do zaměstnání bylo důvodem u 28,33 % případů. Celkem 23,33 % absolventů bavil jejich obor na střední škole natolik, že jako důvod označili rozšíření svých stávajících znalostí a dovedností. Za účelem získání titulu šlo na VŠ nebo VOŠ 5 % respondentů. Posledních 5 % uvedlo jiné důvody, které jsou následující: „*nebavil mě obor, chtěla jsem dělat něco jiného, všechny uvedené možnosti.*“

12. Jaký obor nyní studujete?

Dvanáctá položka zjišťovala fakt, zda absolventi pokračují ve stejném či příbuzném oboru nebo jiném.

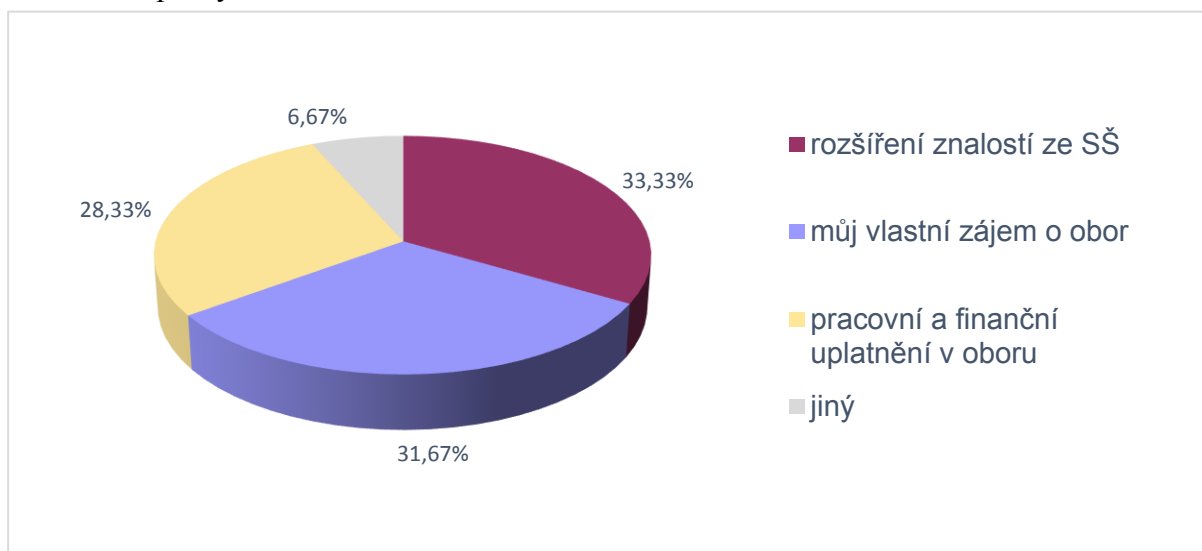

Graf 10 Jaký obor nyní absolventi studují

Na základě odpovědí z položky č. 11 lze předpokládat, že ve stejném či příbuzném oboru pokračovalo minimálně 23,33 % absolventů. Toto číslo však bylo vyšší a konkrétně se jednalo 86,67 % respondentů, kteří se rozhodli pro stejný či příbuzný obor jako na střední škole. Jiný obor se pak rozhodlo studovat 13,33 %.

13. Jaký byl důvod volby právě tohoto oboru?

Stejně jako motivace k volbě oboru na SŠ byla zjišťována položkou č. 1, třináctá položka se ptá na motivaci při výběru oboru na VŠ/VOŠ.

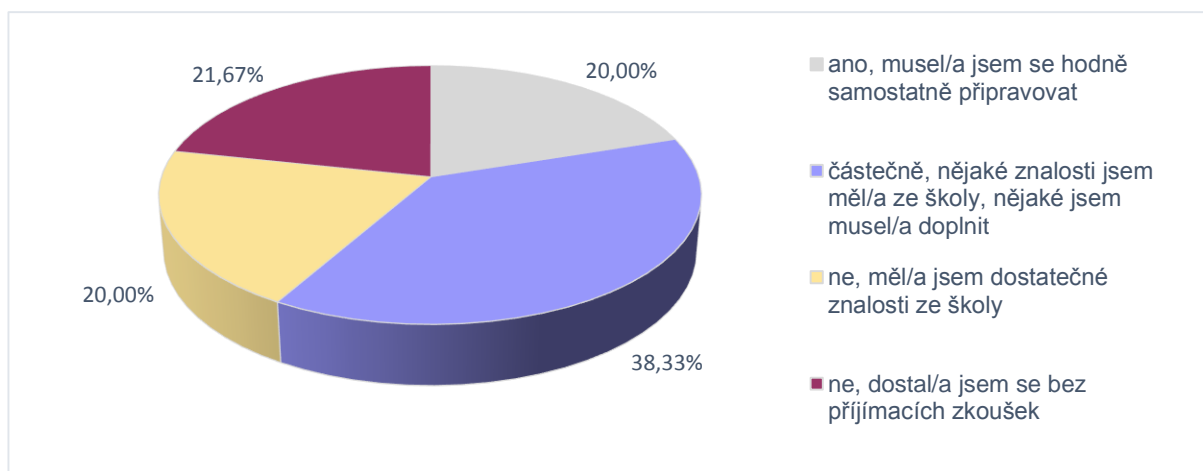

Graf 11 Motivace k výběru oboru na VŠ/VOŠ

Stejně jako u výběru střední školy, i zde byl nejčastějším důvodem studentův vlastní zájem o obor (31,67 %). Více však již absolventi při výběru školy myslí na své pracovní a finanční uplatnění (28,33 %), ale také na rozšíření znalostí ze střední školy (33,33 %). Možnost „jiný“ s vypsáním vlastní odpovědi zvolilo 6,67 % respondentů a jednalo se o následující odpovědi: „přiměřená náročnost, všechny možnosti, na jiný obor jsem se nedostal a nedostal jsem se na VŠ, tak jsem šel alespoň na VOŠ.“

14. Bylo pro Vás náročné dostat se na VŠ/VOŠ?

Čtrnáctá položka dotazníku zjišťovala, kolik znalostí ze střední školy absolventi využili při přijímacích zkouškách na VŠ/VOŠ a nakolik se museli či nemuseli připravovat.

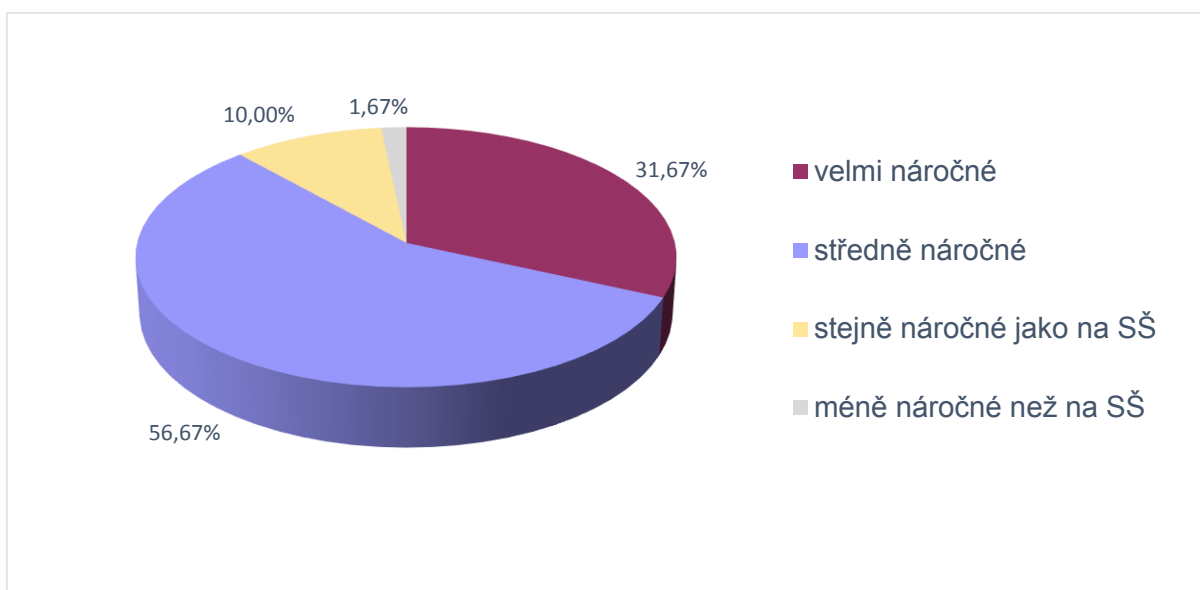

Graf 12 Náročnost přijetí na VŠ/VOŠ

Nejvíce respondentů odpovědělo, že se museli připravovat pouze částečně (38,33 %), jelikož nějaké znalosti ze školy již měli. Skládat přijímací zkoušky nemuselo 21,67 % respondentů a dalších 20 % se dostalo bez potíží, jelikož byli dostatečně připraveni ze střední školy. Stejný poměr, tedy 20 % respondentů se však muselo hodně samostatně připravovat.

15. Jak hodnotíte náročnost studia na VŠ/VOŠ?

Náročnost vysoké školy závisí na výběru školy, fakulty či studijního oboru, ale především pak na znalostech a osobnostních předpokladech studenta. Jelikož přes 80 % respondentů pokračujících v dalším studiu studuje nyní stejný či příbuzný obor, je předpoklad, že značná část z nich bude své studium na VŠ zvládat, jelikož navazují na odborné znalosti ze střední školy.

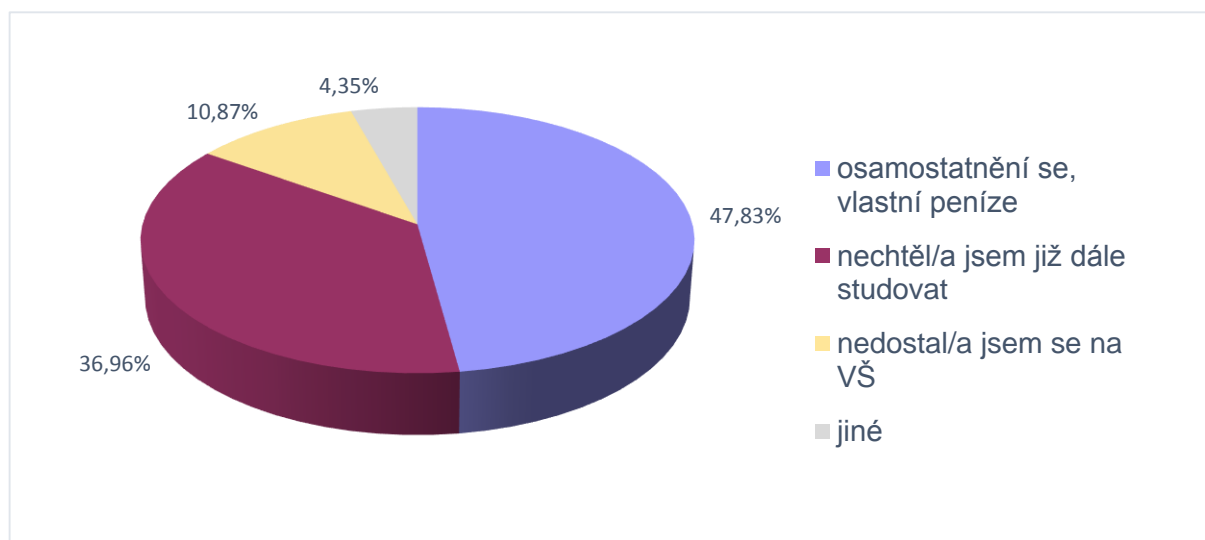
Graf 13 Náročnost studia na VŠ/VOŠ

Z těchto studujících respondentů 56,67 % uvedlo, že své další studium považují za středně náročné. Další nejčastější odpovědí pak byla možnost „velmi náročné“, kterou uvedlo 31,67 % respondentů. Náročnost, která je srovnatelná se studiem na SŠ, byla označena v 10 % případů a posledních 1,67 % respondentů hodnotí své současné studium na VŠ/VOŠ jako méně náročné, než středoškolské.

Patnáctou položkou končil dotazník pro respondenty, kteří pokračovali v dalším studiu.

16. Co Vás vedlo k rozhodnutí jít ihned po ukončení školy do zaměstnání?

Šestnáctá položka se již tedy zabývala absolventy, kteří po ukončení střední školy směřovali na trh práce. Z celkového počtu respondentů (111), jich 46 tj. 41,44 % začalo hledat po škole zaměstnání.

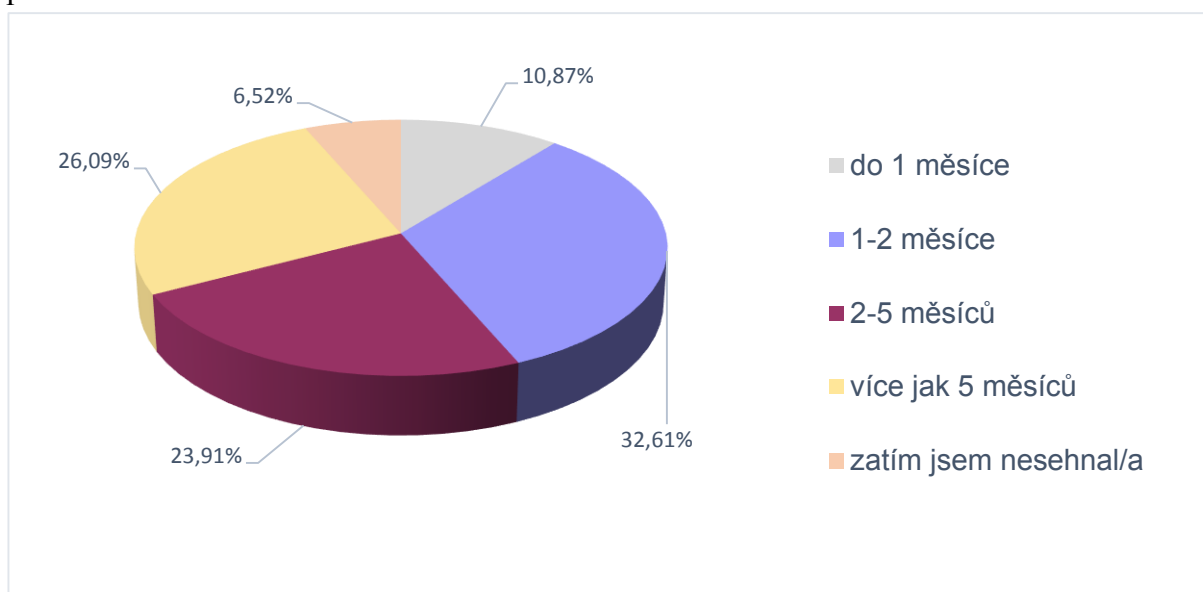

Graf 14 Důvody pro vstup na trh práce

Hlavní motivací, proč se takto rozhodli, byla touha po osamostatnění (47,83 %) související s vlastními penězi a zodpovědností. Část respondentů již nechtěla nadále studovat, jednalo se o 36,96 %. Dalších 10,87 % absolventů pokračovat v dalším studiu chtělo, avšak na VŠ či VOŠ se jim nepodařilo dostat. Jiné důvody pak uvedla poslední 4,35 %. Jako jiné důvody byly uvedeny následující: *všechny jmenované možnosti* (3 odpovědi), *možnost nových příležitostí* (1 odpověď) a *rodinné důvody* (1 odpověď).

17. Jak dlouho jste po škole sháněl/a práci?

Jedním z hlavních ukazatelů dobrého či špatného uplatnění na trhu práce je délka hledání prvního zaměstnání.

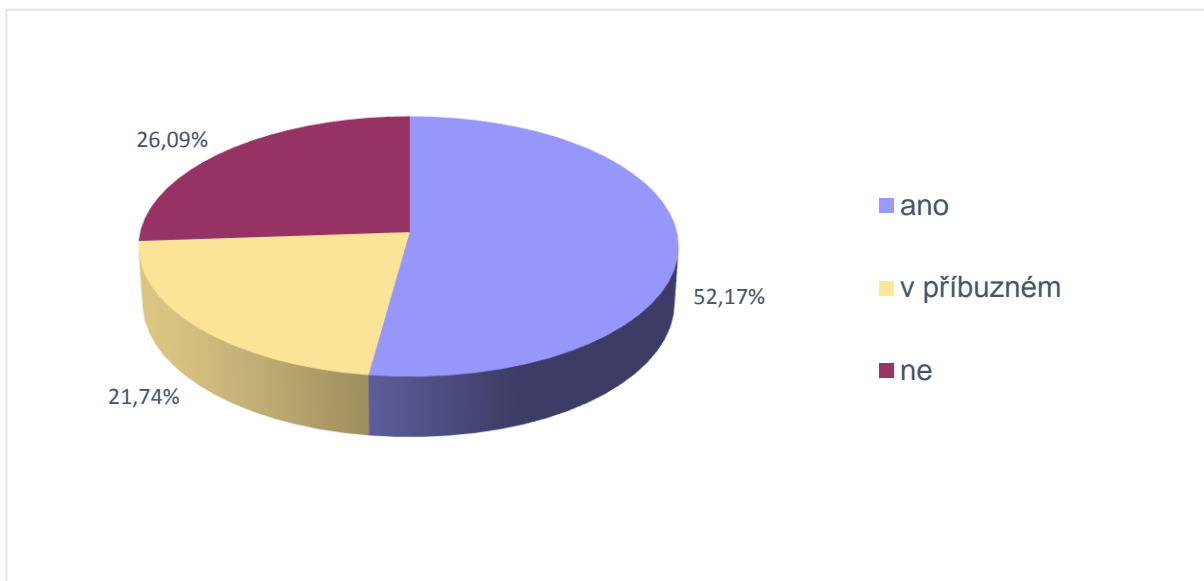

Graf 15 Délka hledání zaměstnání

Téměř okamžitě, tj. do jednoho měsíce se podařilo práci najít jedné desetíně respondentů (přesně pak 10,87 %). Nejčastěji označenou odpovědí (což hodnotím pozitivně) a to v 32,61 % případech našli absolventi uplatnění do 2 měsíců od ukončení studia. Mezi 2. - 5. měsícem od ukončení studia našlo práci 23,91 % absolventů a dalších 26,09 % hledalo práci déle než 5 měsíců. V době sběru dat pro tento dotazník 6,52 % z dotázaných hledajících pracovní uplatnění dosud práci nenašlo. Ve všech případech se jednalo o absolventy za školní rok 2013/2014, tj. přes 6% z nich nenašlo do 9. měsíce po ukončení školy práci. Lze tedy konstatovat, že dlouhodobá nezaměstnanost nepředstavuje u absolventů středních odborných škol v Uničově významný problém.

18. Pracujete ve vystudovaném oboru?

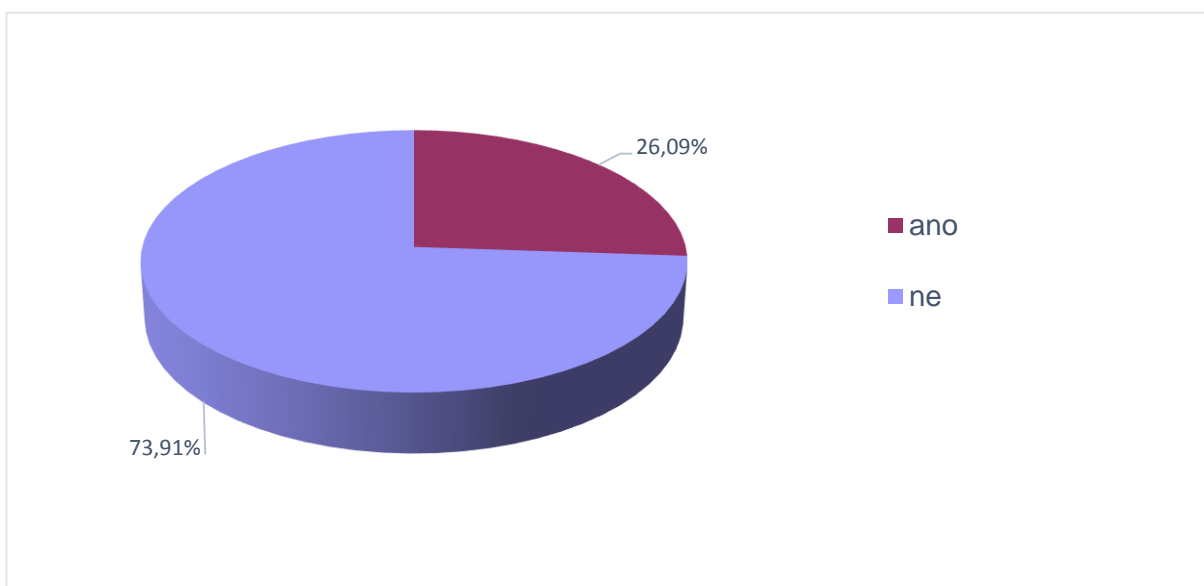
Položka č. 18 poukazuje na fakt, jak dobře jsou sledované obory uplatnitelné a využitelné v praxi.

Graf 16 Pracují absolventi ve vystudovaném oboru?

Přímo ve vystudovaném oboru pracuje 52,17 % respondentů a dalších 21,74 % v příbuzném, což znamená, že přes 70 % našlo uplatnění v tom, co vystudovalo. Střední odborné školy v Uničově tedy poměrně dobře reagují na potřeby trhu práce v regionu. Posledních 26,09 % absolventů nepracuje ve stejném ani příbuzném oboru. Je však nutné podotknout, že v současné době málokdo zůstává v jednom zaměstnání celý život, a kdyby byla tato otázka položena stejným absolventům za 10 let je možné, že by odpovědi byly jiné a bylo by zajímavé tyto výsledky porovnat.

19. Museli jste si v zaměstnání doplnit kvalifikaci, popř. nějaké kurzy?

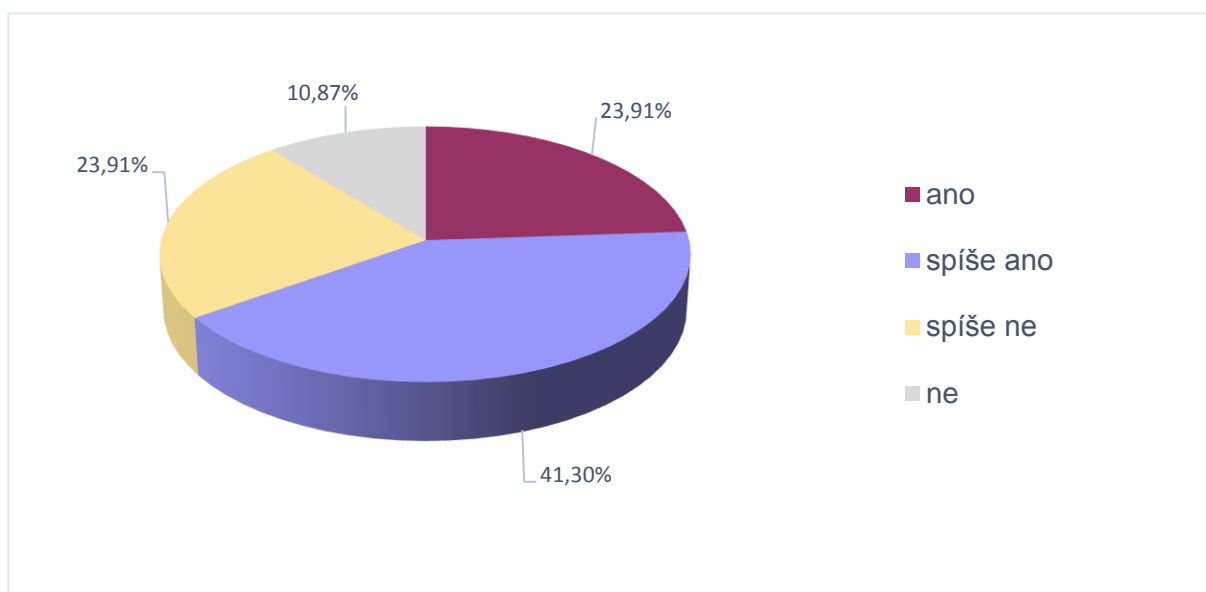

Graf 17 Nutnost doplnění kvalifikace či kurzů

Ve svém prvním zaměstnání si 73,91 % respondentů nemuselo doplňovat kvalifikaci ani žádné kurzy, což odpovídá faktu, že přes 70 % absolventů si našlo uplatnění ve stejném či příbuzném oboru a prozatím pro ně byly znalosti ze školy dostačující.

20. Myslíte si, že Vás studium na SŠ, co se znalostí a dovedností týká, dostatečně připravilo pro výkon Vaší profese?

Respondenti, kteří po ukončení svého středoškolského studia odcházeli na trh práce, se na základě poslední položky museli zamyslet nad tím, jestli (z jejich pohledu) je škola dobře připravila pro výkon jejich profese.

Graf 18 Myslíte si absolventi, že své dovednosti ze školy využijí v praxi?

Nejčastěji označená odpověď „spíše ano“ byla zaznamenána u 41,3 % odpovědí. Stejným poměrem, tj. 23,91 % pak byly označeny možnosti „ano“ a „spíše ne“. Možnost „ne“ pak zazněla u 10,87 % odpovědí.

6. 8 Vyhodnocení hypotéz

V této kapitole budou vyhodnoceny hypotézy, které byly stanoveny v kapitole 6.4.3. Nejdříve budou vyhodnoceny věcné hypotézy H3, H5 a H7 na základě výpočtu relativní četnosti. Poté budou ověřovány statistické hypotézy H1, H2, H4 a H6 pomocí testu dobré shody chí-kvadrát. „Tento test ověřuje, zda četnosti, které byly získány měřením v pedagogické realitě, se odlišují od teoretických četností, které odpovídají dané nulové hypotéze.“¹²⁰

¹²⁰ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 71. ISBN 978-80-247-1369-4.

Ověření platnosti věcných hypotéz

H3: Více než polovina absolventů pokračovala v dalším vzdělávání.

Jak je vidět v následující tabulce, v dalším vzdělávání pokračovalo 54,05 % respondentů. Z tohoto čísla to pak bylo 36,94 % absolventů pokračujících ve studiu na vysokých školách a 17,12 % absolventů pokračujících na vyšších odborných školách. Věcnou **hypotézu H3** je tedy možné **potvrdit**. Ačkoliv je výsledné číslo těsně nad 50 %, lze říci, že více než polovina respondentů v dalším vzdělání pokračuje.

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
šel/ šla jsem na VŠ	41	36,94 %
šel/ šla jsem na VOŠ	19	17,12 %
začal/a jsem hledat práci	46	41,44 %
jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.	5	4,50 %
celkem	111	100,00 %

Tab. 16 Kam směřují absolventi po ukončení SŠ

H5: Nejvyšší počet absolventů pokračujících v dalším studiu bude mezi absolventy oboru Stavebnictví.

Aby mohla být potvrzena či vyvrácena tato hypotéza, je potřeba zde shromáždit údaje o směřování absolventů po ukončení jejich středoškolského studia. V následujících tabulkách jsou tedy k vidění tyto údaje po jednotlivých oborech.

Hotelnictví

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
šel/ šla jsem na VŠ/VOŠ	12	48,00 %
začal/a jsem hledat práci	11	44,00 %
jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.	2	8,00 %
celkem	25	100,00 %

Tab. 17 Kam směřují absolventi oboru Hotelnictví po ukončení SŠ

Mechanik – seřizovač

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
šel/ šla jsem na VŠ/VOŠ	2	15,38 %
začal/a jsem hledat práci	9	69,23 %
jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.	2	15,38 %
celkem	13	100,00 %

Tab. 18 Kam směřují absolventi oboru Mechanik - seřizovač po ukončení SŠ

Obchodní akademie

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
šel/ šla jsem na VŠ/VOŠ	27	69,23 %
začal/a jsem hledat práci	11	28,21 %
jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.	1	2,56 %
celkem	39	100,00 %

Tab. 19 Kam směřují absolventi oboru Obchodní akademie po ukončení SŠ

Strojírenství

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
šel/ šla jsem na VŠ/VOŠ	7	53,85 %
začal/a jsem hledat práci	6	46,15 %
jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.	0	0,00 %
celkem	13	100,00 %

Tab. 20 Kam směřují absolventi oboru Strojírenství po ukončení SŠ

Stavebnictví

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
šel/ šla jsem na VŠ/VOŠ	11	52,38 %
začal/a jsem hledat práci	10	47,62 %
jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.	0	0,00 %
celkem	21	100,00 %

Tab. 21 Kam směřují absolventi oboru Stavebnictví po ukončení SŠ

Přestože více jak polovina absolventů pokračovala v dalším vzdělávání, byl zde zaznamenán rozdíl mezi jednotlivými obory. Nejvíce absolventů pokračujících v dalším studiu bylo mezi absolventy Obchodní akademie (69,23 %), dále pak byli absolventi Strojírenství (53,85 %). Absolventi Stavebnictví s 52,38 % zaujímají až třetí pozici a za nimi jsou absolventi Hotelnictví (48,00 %). Nejméně studujících na VŠ/VOŠ je pak mezi absolventy oboru Mechanik – seřizovač (15,38 %). Věcnou **hypotézu H5** tedy musíme **vyvrátit**. Důvodem, proč nebylo možné tuto hypotézu potvrdit, je pravděpodobně poptávka po práci v daném regionu, který je zaměřen na odvětví strojírenství a stavebnictví a absolventi těchto oborů mají možnost se uplatnit již po dokončení střední školy.

H7: Nejvíce absolventů odcházejících po studiu rovnou na trh práce, bude mezi absolventy oboru Mechanik - seřizovač.

K ověření platnosti této hypotézy nám poslouží stejné tabulky jako u hypotézy předchozí. Z těchto tabulek lze vyčíst, jaké procento absolventů v jednotlivých oborech odcházelo na trh práce. Nejméně na trh práce odcházeli absolventi oboru Obchodní akademie (28,21 %), po nich následují absolventi Hotelnictví (44,00 %), dále pak absolventi Strojírenství (46,15 %) a Stavebnictví (47,62 %). Nejvíce absolventů odcházejících na trh práce je tedy mezi absolventy oboru Mechanik – seřizovač (69,23 %). Na základě těchto údajů je možné věcnou **hypotézu H7 potvrdit**. Zde se potvrzuje také fakt, že obor Mechanik – seřizovač je nejvíce koncipován do praxe a u jeho absolventů se nepředpokládá příliš vysoká účast v terciárním vzdělávání.

Ověření platnosti statistických hypotéz

H1: Minimálně 60 % absolventů by si zvolilo znovu stejný studijní obor.

K této věcné hypotéze byla vytvořena alternativní a nulová hypotéza:

H_A: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, není statisticky významný rozdíl.

Platnost této hypotézy bude ověřena na základě testu dobré shody chí-kvadrát.

Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
ano	68	55,5	12,5	156,25	2,815315315
ne, vybral/a bych si jinou školu/obor	43	55,5	-12,5	156,25	2,815315315
Celkem	∑ 111	∑ 111			∑ 5,630630631

Tab. 22 Zvolili byste znovu stejný obor?

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 5,630630631$

Hladina významnosti: 0,05

Počet stupňů volnosti: $2-1 = 1$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$

Testové kritérium χ^2 je větší než kritická hodnota: $5,630630631 > 3,841$

Přijímáme alternativní hypotézu: **Mezi počtem absolventů, kteří by znovu zvolili stejný obor a počtem absolventů, kteří by zvolili obor jiný, je statisticky významný rozdíl.**

Přijetí alternativní hypotézy vypovídá o spokojenosti absolventů středního odborného vzdělávání v Uničově. Obě školy si totiž poměrně stabilně drží dobré jméno. SPŠ a SOU Uničov již pár let po svém založení (založena 1951) získala dobrou pověst a byla velmi brzy vyhledávána i zájemci ze vzdálenějších míst a neustále se snaží sledovat potřeby žáků a trhu práce, což dokazuje získaným certifikátem systému managementu kvality. SOŠ Stromořadí 420, Uničov, s.r.o. zase byla jednou z prvních soukromých škol v ČR a v současné době je podporována městem Uničov, se kterým spolupracuje.

H2: Nejčastěji uvedeným důvodem pro volbu studijního oboru byl žákův zájem o obor.

K této věcné hypotéze byla vytvořena alternativní a nulová hypotéza:

H_A: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, není statisticky významný rozdíl.

Platnost této hypotézy bude ověřena na základě testu dobré shody chí-kvadrát.

Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
dobré pracovní uplatnění	15	22,2	-7,2	51,84	2,335135135
můj zájem o obor	56	22,2	33,8	1142,44	51,46126126
obor mi vybrali rodiče	7	22,2	-15,2	231,04	10,40720721
blízkost školy mému bydlišti	30	22,2	7,8	60,84	2,740540541
jiná možnost	3	22,2	-19,2	368,64	16,60540541
Celkem	Σ111	Σ111			Σ 83,54954955

Tab. 23 Motivace k výběru studijního oboru

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 83,54954955$

Hladina významnosti: 0,05

Počet stupňů volnosti: $5-1 = 4$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$

Testové kritérium χ^2 je větší než kritická hodnota: $83,54954955 > 9,488$

Přijímáme alternativní hypotézu: **Mezi počtem absolventů, kteří uvedli jako důvod volby svého studijního oboru svůj zájem o obor a počtem absolventů, kteří uvedli jiné důvody, je statisticky významný rozdíl.**

Tento rozdíl pravděpodobně vyplývá z velkého množství dostupných informací pro žáky základních škol, od možností vyhledávání informací prostřednictvím internetu, přes účast na přehlídkách středních škol po zařazení vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání do vzdělávacích programů pro základní vzdělávání. Díky takto dostupným informacím mohou žáci volit na základě svého zájmu.

H4: Alespoň 65 % z absolventů pokračujících ve studiu, pokračovalo ve stejném či příbuzném studijním oboru.

K této věcné hypotéze byla vytvořena alternativní a nulová hypotéza:

H_A: Mezi počtem absolventů pokračujících ve studiu ve stejném či příbuzném oboru a počtem absolventů pokračujících ve studiu v jiném oboru, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů pokračujících ve studiu ve stejném či příbuzném oboru a počtem absolventů pokračujících ve studiu v jiném oboru, není statisticky významný rozdíl.

Platnost této hypotézy bude ověřena na základě testu dobré shody chí-kvadrát.

Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² /O
stejný nebo příbuzný jako na SŠ	52	30	22	484	16,13333333
jiný	8	30	-22	484	16,13333333
Celkem	Σ 60	Σ 60			Σ 32,26666667

Tab. 24 Jaký obor nyní studujete?

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 32,26666667$

Hladina významnosti: 0,05

Počet stupňů volnosti: 2-1 = 1

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$

Testové kritérium χ^2 je větší než kritická hodnota: $32,26666667 > 3,841$

Přijímáme alternativní hypotézu: **Mezi počtem absolventů pokračujících ve studiu ve stejném či příbuzném oboru a počtem absolventů pokračujících ve studiu v jiném oboru, je statisticky významný rozdíl.**

Tento rozdíl vychází z povahy středních odborných škol, tj. připravují absolventa na trh práce nebo k dalšímu studiu v rámci studovaného oboru, proto pak větší část absolventů pokračujících ve studiu volí stejný či příbuzný obor.

H₆: *Větší část absolventů směřujících na trh práce bude hodnotit získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné.*

K této věcné hypotéze byla vytvořena alternativní a nulová hypotéza:

H_A: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné a počtem absolventů, kteří tvrdí opak, je statisticky významný rozdíl.

H₀: Mezi počtem absolventů, kteří uvedli získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné a počtem absolventů, kteří tvrdí opak, není statisticky významný rozdíl.

Platnost této hypotézy bude ověřena na základě testu dobré shody chí-kvadrát.

Odpověď	Pozorovaná četnost (P)	Očekávaná četnost (O)	P-O	(P-O) ²	(P-O) ² / O
ano/spíše ano	30	23	7	49	2,130434783
ne/ spíše ne	16	23	-7	49	2,130434783
Celkem	Σ 46	Σ 46			Σ 4,260869565

Tab. 25 Jsou Vaše znalosti a dovednosti ze školy dostatečné pro výkon povolání?

Vypočítané testové kritérium $\chi^2 = 4,260869565$

Hladina významnosti: 0,05

Počet stupňů volnosti: $2-1 = 1$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(1) = 3,841$

Testové kritérium χ^2 je větší než kritická hodnota: $4,260869565 > 3,841$

Přijímáme alternativní hypotézu: *Mezi počtem absolventů, kteří uvedli získané znalosti a dovednosti pro výkon povolání jako dostatečné a počtem absolventů, kteří tvrdí opak, je statisticky významný rozdíl.*

Tento rozdíl potvrzuje filozofii obou škol, které se prezentují jako reagující na potřeby a požadavky trhu práce.

6.8 Shrnutí výsledků šetření

V této kapitole budou shrnuty výsledky výzkumného šetření na základě výzkumných otázek, které byly stanoveny v kapitole 6.4.2.

1. Co bylo motivací pro volbu daného studijního oboru?

Nejčastější motivací při výběru studijního oboru byl zájem žáka o daný studijní obor, který byl uveden u **poloviny** dotázaných. Druhým nejčastějším faktorem při rozhodování o výběru školy byla blízkost školy bydliště žáka. Méně již pak uváděli ostatní důvody a to: dobré pracovní uplatnění, výběr oboru rodiči, popř. jiné důvody.

2. Jak absolventi zpětně hodnotí obor, který vystudovali?

Více než **60 %** dotázaných respondentů hodnotí obor, který vystudovali, kladně. Očekávání, která při zahájení svého studia měli, se zcela nebo alespoň částečně naplnila u více než 85 % respondentů. Kdyby znovu tito respondenti stáli před volbou oboru a střední školy, tak přes 60 % by se rozhodlo stejně. Kladně pak také hodnotili kvalitu svého vzdělání, více než 75 % z nich se vyjádřilo, že vidí své vzdělání zcela jasně jako kvalitní nebo se spíše přiklání

k této variantě.

Celkově kladné hodnocení obou středních škol je možné vysvětlit jejich snahou poskytovat co nejkvalitnější vzdělání. Jednou z příčin může být fakt, že jedna z těchto škol – SPŠ a SOU Uničov je držitelem certifikátu systému managementu kvality podle normy ČSN EN ISO 9001. Tento certifikát je mezinárodní a škola je jednou ze dvou v Olomouckém kraji, která jej vlastní.

3. Jak absolventi hodnotí obsah výuky?

Obsah výuky na středních odborných školách tvoří: praxe, všeobecné předměty a odborné předměty. **S praxí bylo zcela spokojeno pouhých 27 % absolventů, hlavní důvod této nespokojenosti vidí v nedostatečném počtu hodin strávených na praxi.** Pokud by bylo více hodin praxe, pak by bylo zcela spokojeno dalších 45 % absolventů. Jako nejpřínosnější a nejužitečnější všeobecný předmět do praxe i dalšího studia se absolventům jeví cizí jazyk, což uvedlo 35 % z nich. Jako nejméně přínosnou vidí absolventi výuku dějepisu (36,94 %). Odborné předměty jsou pak vypsány v kapitole 6.7 u položek dotazníku 8 a 9.

Zajímavým faktem zjištěným u třetí výzkumné otázky je poměrně nízká spokojenost absolventů se školní praxí a to především z důvodu nízkého počtu hodin. Teorie totiž říká, že praxe na středních školách často neprobíhá v reálném pracovním prostředí a potýká se s minimálními hodinovými dotacemi. Uvedené odpovědi respondentů jsou tedy logickým vyústěním hlavního problému, se kterým se absolventi při hledání práce potýkají a to nedostatečnými praktickými zkušenostmi.

4. Kam směřovali absolventi po ukončení studia na střední škole?

Více než polovina absolventů pokračovala v dalším vzdělávání, přesně se pak jednalo o 54,05 % respondentů. Nejvyšší počet absolventů pokračujících v dalším studiu byl s 69,23 % mezi absolventy oboru Obchodní akademie. Spokojenost s vybraným oborem a studiem odráží i fakt, že více než 85 % absolventů pokračujících ve studiu, pokračovalo ve stejném či příbuzném studijním oboru. **Podíl absolventů odcházejících na trh práce pak byl 41,44 %.** Nejvíce absolventů, kteří se po ukončení studia na střední škole rozhodli jít do zaměstnání, byl mezi absolventy oboru Mechanik – seřizovač, jednalo se o poměrně vysoký podíl (oproti ostatním oborům), tj. 69,23 %. U žádného z ostatních oborů pak nepřekročil počet absolventů směřujících ihned po škole na trh práce polovinu. Posledních 4,5 % respondentů po ukončení školy označilo jinou možnost, jako je vycestování do zahraničí či studium cizího jazyka. Výsledky získané vyhodnocením čtvrté výzkumné otázky korespondují s údaji, které byly zjištěny při studiu literatury a jsou uvedeny v teoretické části této práce (konkrétně

v kapitole 3. 5). Potvrzují tak trend zvyšujícího se zájmu absolventů o studium na vysokých školách, nejen kvůli požadavkům trhu práce, ale také měnícím se žebříčkem hodnot, ve kterém zaujímá vzdělání významnou pozici. I když dříve bylo studium na vysokých školách doménou především absolventů gymnázií, v současné době si i absolventi odborných škol uvědomují, že požadavky zaměstnavatelů jsou čím dál náročnější a často se neobejdou alespoň bez bakalářského stupně vzdělání.

5. Jaké důvody vedly absolventy k pokračování v dalším studiu?

Respondenti tohoto šetření se nejvíce přikláněli k názoru, že čím vyšší vzdělání mají, tím lepší pracovní uplatnění poté najdou, jelikož **nejčastěji uvedeným důvodem bylo lepší pracovní uplatnění (38 %)**. Mezi dalšími důvody pak převládalo prodloužení mládí a oddálení nástupu do zaměstnání. Absolventi se také zamýšleli nad důvodem výběru konkrétního studijního oboru, je nutné podotknout, že **85 % absolventů si zvolilo stejný či příbuzný studijní obor**. Důvodem výběru pak bylo (téměř ve stejném poměru): finanční a pracovní uplatnění, zájem o obor a rozšíření znalostí ze střední školy.

Jak je uvedeno v teoretické části této práce a na základě poznatků zjištěných z několika odborných studií, absolventi škol dále studují především z důvodu lepšího pracovního a finančního uplatnění či zájmu o daný studijní obor. Jinak tomu není ani u absolventů středních odborných škol v Uničově. Přestože struktura studovaných oborů se v rámci ČR liší (liši se poptávka po práci podle jednotlivých regionů), důvody, proč dále studovat jsou u značné části studentů totožné.

6. Poskytla škola absolventům dobrý základ pro další studium?

Přes 40 % absolventů nemělo žádné problémy s přijetím na VŠ/VOŠ, jelikož byli dostatečně připraveni ze střední školy nebo nemuseli dělat přijímací zkoušky. Dalších 38 % se cítilo připraveno částečně, kdy nějaké potřebné znalosti již měli a část jich museli doplnit. Škola tedy svým studentům poskytla poměrně dobrý základ pro pokračování v dalším studiu. Tomu odpovídá i fakt, že více než polovina absolventů hodnotí své současné studium jako středně náročné. **Pouhá pětina absolventů se musela na přijímací zkoušky na VŠ/VOŠ zcela samostatně připravovat a nevyužila tak znalosti ze školy.**

Na základě uvedených výsledků lze konstatovat, že škola poskytla absolventům dobrý základ pro další studium. Důvodem spokojenosti absolventů je především skutečnost, že absolventi středního odborného vzdělávání ke svému dalšímu studiu upřednostňují obory obdobného zaměření, které studovali na střední škole a mají pak často více odborných znalostí,

než absolventi gymnázií a jsou tak schopni obstát v přijímacím řízení. Pokud by však volili ke svému dalšímu studiu úplně jiný obor, než vystudovali, byli by ve značné nevýhodě.

7. Jak dobře připravila škola absolventy pro výkon jejich profese?

Sběr dat v tomto šetření skončil **k 31. 3. 2015** a k tomuto datu **z celkového počtu respondentů směřujících na trh práce byli pouze 3 z nich nezaměstnaní**. K tomuto datu tedy **našlo pracovní uplatnění 93 % absolventů**. Z tohoto počtu pak přes 73 % našlo uplatnění ve stejném či příbuzném oboru, který studovali na střední škole. Stejný podíl, tedy 73 % respondentů si ve svém zaměstnání nemuselo doplňovat kvalifikaci či různé kurzy. Na základě těchto údajů lze vyvodit, že příprava středních odborných škol v Uničově je z hlediska pracovního uplatnění velice dobrá, což potvrzuje i subjektivní hodnocení absolventů. Přes 60 % absolventů si myslí, že je studium na střední škole dobře připravilo pro výkon jejich povolání.

Výše uvedené výsledky potvrzují fakt, že vzdělávací instituce se v současné době snaží poskytovat žákům a studentům nejen kvalitní vzdělání, ale také sledují aktuální potřeby trhu práce a pružně na ně reagují prostřednictvím nabídky studijních oborů.

6. 9 Diskuze výsledků

V následující kapitole budou zjištěné výsledky porovnány s jinými dostupnými výzkumy. Zdrojem těchto výzkumů je NÚV, jehož publikace a studie se zabývají problematikou studia a absolventů.

Jednou z těchto studií je *„Přechod absolventů středních škol na trh práce – vybrané skupiny maturitních a učebních oborů.“*¹²¹ Tato publikace byla vytvořena v rámci projektu VIP Kariéra II – KP, kde bylo v letech 2012-2014 prováděno šetření u absolventů středních škol. Výběrový soubor činil 1324 respondentů a zabýval se následujícími oblastmi:

- *„motivace žáků k volbě školy a kategorii vzdělání,*
- *hodnocení získaného vzdělání a jednotlivých kompetencí,*
- *míra identifikace absolventů s vystudovaným oborem (hypotetická opakovaná volba),*
- *využití praktických i teoretických dovedností získaných na střední škole v prvním zaměstnání,*

¹²¹ TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce - srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů*. Praha: NÚV, 2014, 51 s.

- *stabilita a spokojenost absolventů středních škol v zaměstnání.* ¹²²

Při zjišťování motivace k volbě oboru měli absolventi na výběr několik možností a u každé z nich uváděli, zda tato možnost měla či neměla vliv na výběr oboru. Nejčastějším důvodem výběru byl stejně jako u výzkumného šetření této práce zájem o obor (86 % uvedlo rozhodně ano či spíše ano)¹²³. Druhý nejčastější důvod byl již odlišný¹²⁴, jednalo se o snadné uplatnění (54 % respondentů uvedlo rozhodně ano či spíše ano). Druhým nejčastějším důvodem ve výzkumném šetření této práce byla blízkost školy, tato možnost byla v této studii uvedena až na čtvrtém místě.

V rámci této studie také absolventi zvažovali možnost, zda by si při opakované možnosti vybrali stejný studijní obor, tzv. míra identifikace s vystudovaným oborem. Výsledkem bylo, že 52 % respondentů by si znovu zvolilo stejný obor a 48 % by volilo obor jiný. V porovnání s šetřením této práce se výsledky liší asi o 10 %. V tomto případě 61,26 % absolventů uvedlo, že by znovu zvolilo stejný obor, naopak jinak by jednalo 38,74 % absolventů.

Statistická data, která se zabývají počty absolventů přecházejících na trh práce a do dalšího vzdělávání, jsou dostupná v publikaci „*Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání.*“¹²⁵ Zde jsou vymezené skupiny oborů a je možné tak porovnat rozdíl mezi podílem absolventů směřujících na trh práce a do dalšího vzdělávání v ČR (za školní rok 2013/2014) s podílem zjištěným v rámci šetření této diplomové práce.

Tabulka č. 26 znázorňuje porovnání podílu absolventů, kteří pokračují v dalším vzdělávání u vybraných oborů.

Obor	Zdroj údajů	
	Studie ¹²⁶	Vlastní šetření
Hotelnictví	50,93 %	48 %
Obchodní akademie	60,08 %	69,23 %
Strojírenství	61,01 %	53,85 %
Stavebnictví	75,79 %	52,38 %

Tab. 26 Přechod do terciárního vzdělávání - srovnání

¹²² TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce - srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů.* Praha: NÚV, 2014, s. 10

¹²³ tamtéž

¹²⁴ tamtéž

¹²⁵ KUCHAR, Pavel, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání.* Praha: NUV, 2014, 75 s.

¹²⁶ tamtéž, s. 25-42

Podle zmíněné studie je nejvíce absolventů pokračujících v dalším vzdělávání v celé ČR mezi studenty oboru Stavebnictví. Oproti tomu u oslovených respondentů v této práci bylo nejvíce absolventů pokračujících v dalším studiu mezi absolventy oboru Obchodní akademie. Jedním z důvodů může být fakt, že na Uničovsku je poptávka po absolventech Stavebnictví, proto se často rozhodují, že již nebudou nadále studovat a vstoupí na trh práce.

Druhá tabulka znázorňuje porovnání podílu absolventů, kteří vstupují na trh u vybraných oborů.

Obor	Zdroj údajů	
	Studie ¹²⁷	Vlastní šetření
Hotelnictví	49,07%	44,00%
Obchodní akademie	35,29%	28,21%
Strojírenství	38,99%	46,15%
Stavebnictví	24,21%	47,62%

Tab. 27 Přechod na trh práce - srovnání

Kromě absolventů Stavebnictví, kde se údaje příliš neshodují, nečiní rozdíl mezi údaji ze studie a údaji z mého šetření více než 9 %. Lze tedy konstatovat, že celorepublikový podíl absolventů (u vybraných oborů) odcházejících po škole na trh práce se téměř shoduje s podílem absolventů na uničovských středních odborných školách.

Další studie, která se zabývala problematikou absolventů, vydal taktéž NÚV. Studie, která nese název „*Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání*“¹²⁸, si klade za cíl „*získání informací o uplatnění absolventů středoškolského odborného vzdělávání z hlediska shody získaného vzdělání (kvalifikace) a vykonávaného zaměstnání podle kategorií vzdělání v jednotlivých skupinách oborů vzdělání*“¹²⁹ Údaje této studie pochází z roku 2013. Na základě studie tedy bylo zjišťováno, jestli absolventi pracují v oboru, který vystudovali. V úplné shodě mezi vystudovaným oborem a zaměstnáním bylo 36 % respondentů, dalších 20 % pak pracuje v oboru příbuzném, 13 % v dílčí neshodě (jeho uplatnění není v protikladu se studijní přípravou), v úplné neshodě pak bylo 31 % absolventů.¹³⁰ Ve výzkumném šetření této práce pak bylo zjištěno, že ve shodě s vystudovaným oborem pracuje 52,17 % absolventů, což je značný rozdíl. Poměrně stejné údaje pak byly zaznamenány u práce v příbuzném oboru – 20 % absolventů a v úplně jiném odvětví – 26,09 % absolventů.

¹²⁷ KUCHAR, Pavel, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NUV, 2014, s. 25-42

¹²⁸ DOLEŽALOVÁ. *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2013*. Praha: NÚV, 2014, 35 s.

¹²⁹ tamtéž, s. 4

¹³⁰ tamtéž, s. 10

Závěr

Přestože počty absolventů středních odborných škol lehce klesají, otázka jejich uplatnění na trhu práce je stále aktuální, jelikož právě mladí lidé patří ke skupinám nejvíce se potýkající s nezaměstnaností. Záleží však na mnoha faktorech, z nichž nejdůležitější jsou volba studijního oboru a situace na trhu práce v daném regionu. Mnoho absolventů pak raději pokračuje studiem na vyšších odborných či vysokých školách. Je tedy nezbytné sledovat, či mít alespoň základní informace o poptávce na trhu práce a zvážit, jaká volba je pro konkrétního žáka ta nejlepší – zda se vyučit, ukončit studium maturitní zkouškou či získat vysokoškolské vzdělání.

Tato práce byla rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Cílem teoretické části bylo **vymezit problematiku uplatnění absolventů** na trhu práce a jejich přechod do dalšího vzdělávání, **objasnit základní pojmy související s tématem práce**, tj. trh práce a nezaměstnanost, **popsat vzdělávací systém v České republice** s důrazem na vyšší sekundární a terciární vzdělávání a **charakterizovat střední odborné vzdělávání v Uničově**. Pro splnění stanoveného cíle byla teoretická část práce rozdělena do pěti kapitol, které na sebe navzájem navazovaly. První kapitola se zabývala charakteristikou trhu práce a způsobem jeho fungování. Druhá kapitola pak popisovala problematiku nezaměstnanosti, typy nezaměstnanosti a soustředila se také na programy podporující nezaměstnané absolventy. Následovala kapitola vysvětlující postavení absolventů na trhu práce, požadavky trhu práce a popisující přechod absolventů středního odborného vzdělávání do vzdělávání terciárního. Předposlední kapitola teoretické části práce se věnovala vzdělávacímu systému České republiky, jeho vymezení na základě mezinárodní klasifikace ISCED 2011, přičemž vzhledem k cíli práce byl kladen důraz na vyšší sekundární a terciární vzdělávání. Charakteristikou středních odborných škol v Uničově a jejich studijních oborů se zabývala poslední kapitola teoretické části práce.

Na základě poznatků získaných v teoretické části práce pak byly stanoveny cíle pro praktickou část. Hlavním **cílem praktické části práce bylo zjistit uplatnění absolventů maturitních oborů středních odborných škol v Uničově na trhu práce a při dalším vzdělávání z pohledu těchto absolventů**. Tento cíl byl rozpracován do dalších tří dílčích cílů, jejichž znění bylo následující.

Dílčí cíl č. 1: Interpretovat názory absolventů na jimi vystudovaný obor v souvislosti s uplatněním.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak se absolventi uplatnili v dalším studiu.

Dílčí cíl č. 3: Analyzovat situaci uplatnění absolventů na trhu práce z hlediska školní přípravy.

Pro zjištění těchto cílů byla vybrána kvantitativní metoda sběru dat – dotazník, který obsahoval 20 položek vycházejících z výzkumných otázek uvedených v kapitole 6.4.2. Sběr dat pak probíhal během března 2015 a ze 166 oslovených respondentů dotazník vrátilo 111 z nich, návratnost tedy činila 66,87 %. Pro vyhodnocení takto získaných dat pak bylo stanoveno sedm hypotéz, z nichž tři byly ověřeny na základě výpočtu absolutní a relativní četnosti a další čtyři převedeny na statistické hypotézy a ověřeny pomocí testu dobré shody chí-kvadrát. Vyhodnocení jednotlivých hypotéz je k dispozici v kapitole 6.8. Uvedené cíle byly na základě zjištěných výsledků splněny.

První dílčí cíl sledoval interpretaci absolventů na jimi studovaný obor z hlediska uplatnění, tento dílčí cíl rozpracovávaly první tři výzkumné otázky, jež se zaměřovaly na motivaci k volbě oboru, hodnocení vystudovaného oboru a hodnocení obsahu výuky. Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že **nejčastější motivací při výběru studijního oboru byl zájem žáka o daný studijní obor**, který byl uveden u poloviny dotázaných. Dále **více než 60 % dotázaných respondentů hodnotilo obor, který vystudovali, kladně**. U školní výuky pak absolventi hodnotili jako nejpřínosnější výuku cizího jazyka a to napříč všemi studijními obory. Poměrně nízké procento absolventů pak bylo zcela spokojeno se školní praxí (27 %) a to z důvodu nízkého počtu hodin. Fakt, že nejčastější motivací pro volbu studijního oboru je vlastní zájem žáka, lze hodnotit velmi kladně a je tedy zřejmé, že žáci základních škol mají dostatečný přístup k informacím o nabídce studijních oborů na středních školách. Na základě výsledků pak spatřuji negativum především v odborné praxi na středních školách, jelikož praktické zkušenosti jsou pro člověka často přínosnější, než teorie. Jako řešení se nabízí intenzivnější spolupráce škol a firem v regionu, kdy by si firmy mohly své budoucí pracovníky „vychovat.“ Samotní absolventi vidí velký přínos ve výuce cizího jazyka, který je v současné době potřebný ve všech oborech a dá se do budoucna předpokládat, že z potřebného se stane nezbytným. Z tohoto důvodu je důležité, aby veškeré střední školy bez ohledu na obor věnovaly pozornost i výuce cizích jazyků. Zde vidím jisté rezervy a případný prostor pro zlepšení formou výměnných studijních pobytů či zajištění rodilých mluvčích jako lektorů.

Druhý dílčí cíl se zabýval uplatněním absolventů v dalším studiu. **Více než polovina absolventů pokračovala v dalším studiu** na vyšší odborné či vysoké škole. Jednalo se o 60 respondentů ze 111 (54,05 %). **Nejvyšší počet absolventů pokračujících v dalším studiu byl s 69,23 % mezi absolventy oboru Obchodní akademie**. V souvislosti s tímto dílčím cílem byly zjišťovány důvody k pokračování ve studiu, **nejčastěji uvedeným důvodem bylo lepší pracovní uplatnění (38 %)**. Více než polovina absolventů uvedla, že své současné studium hodnotí jako středně náročné a lze tedy konstatovat, že obě ze škol poskytly poměrně dobrý

základ pro pokračování v dalším studiu. Trend zvyšujícího se počtu absolventů středních škol, kteří dále studují na vysokých školách je tedy patrný i v tomto regionu a dá se předpokládat, že bude nadále pokračovat. Zda je tento trend pozitivní či negativní nelze v současné době vyhodnotit, avšak je pravděpodobné, že v budoucnu mohou chybět odborníci z řad vyučených absolventů či absolventů maturitních oborů. Je tedy třeba při rozhodování o svém budoucím studiu myslet dopředu a alespoň částečně předvídat, jak se situace na trhu práce bude vyvíjet, sledovat aktuální nabídku atd.

Třetí dílčí cíl zjišťoval, jak dobře připravila škola absolventy pro výkon jejich profese. Na základě zjištěných údajů je zřejmé, že příprava středních odborných škol v Uničově je z hlediska pracovního uplatnění velice dobrá, o čemž svědčí fakt, že **k 31. 3. 2015 našlo pracovní uplatnění 93 % respondentů**. Z tohoto počtu pak přes 73 % našlo uplatnění ve stejném či příbuzném oboru, který studovali na střední škole. Podrobnější výsledky jsou rozepsány v kapitole 6. 8. Procento absolventů, kteří k datu ukončení výzkumného šetření našli pracovní uplatnění, je velmi vysoké a tento výsledek hodnotím jako překvapivý a jednoznačně pozitivní. Je vidět, že obě školy odvádí při přípravě budoucích absolventů dobrou práci, což oceňují i samotní absolventi. Lze tedy doufat, že tento příznivý vývoj v zaměstnatelnosti absolventů středních odborných škol v Uničově bude nadále pokračovat.

Z hlediska přínosu pro pedagogickou teorii či praxi mohou tuto práci využít žáci a jejich rodiče žijící v Uničově či okolí, kteří se rozhodují, jakou střední školu si vybrat a zda vůbec vybírat právě v tomto regionu. Dále pak tato práce může posloužit i jako zpětná vazba pro samotné školy. Pro tyto účely se nabízí i možné rozpracování této práce, jelikož na tuto problematiku lze pohlížet i ze strany místních zaměstnavatelů.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (z anglického International Standard Classification of Education)
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z anglického Organization for Economic Cooperation and Development)
RVP	rámcový vzdělávací program
SOŠ	střední odborná škola
SPŠ	střední průmyslová škola
ŠVP	školní vzdělávací program
UNESCO	Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (z anglického United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
ÚP	úřad práce
VOŠ	vyšší odborná škola
VŠ	vysoká škola
ZŠ	základní škola

Seznam použité literatury a zdrojů

1. BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 140 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2916-4.
2. BUCHTOVÁ, Božena. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 236 s. ISBN 80-247-9006-8.
3. DOLEŽALOVÁ. *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2013*. Praha: NÚV, 2014, 35 s.
4. FESTOVÁ, Jeny. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2003, 56 s.
5. HALÁSKOVÁ, Renáta. *Pracovní trhy a systémy sociální politiky v Evropě*. Ostrava: Univerzita Ostraviensis, 2004, 112 s.
6. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
7. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-802-4743-868.
8. KADLEC, Miroslav. *Co potřebují absolventi škol pro uplatnění na trhu práce*. Praha: Tauris, 2000, 69 s. ISBN 80-211-0363-9.
9. Kubátová, Jaroslava. *Základní ekonomické principy: studijní texty pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. 87 s. ISBN 80-244-0722-1.
10. KUCHAR, Pavel, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. Praha: NUV, 2014, 75 s.
11. MANKIW, N. *Principles of economics*. 6th ed. Mason, OH: South-Western Cengage Learning, c2012, xxxii, 856 p. ISBN 05-384-5305-2.
12. MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1.vyd. Praha: Slon - sociologické nakladatelství, 1994, 151 s. ISBN 80-901-4249-4.
13. Martinek, Hynek. *Některé problémy středního odborného vzdělávání v ČR*. 1. vyd. Praha [i.e. Dobřejiovice]: Alfa-Omega, 2005. 32 s. ISBN 80-86318-72-9

14. *Organizace vzdělávací soustavy České republiky*. Praha: Eurydice, 2009, 354 s.
15. PIKÁLKOVÁ, Simona, Jiří VOJTĚCH a David KLEŇHA. *Úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání*. Praha: NUV, 2014, 52 s.
16. PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 294 s. ISBN 978-802-4739-601.
17. RIEVAJOVÁ, Eva. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Bratislava: Ekonóm, 2009. ISBN 978-80-225-2878-8.
18. SKÁCELOVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2009, 32 s.
19. SOJKA, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 3. dopl. vyd. Praha: Libri, 1999, 271 s. ISBN 80-859-8378-8.
20. *Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě*. Praha: Eurydice, 2010, 62 s.
21. ŠIMEK, Milan. *Trh práce*. Ostrava: Union, 2005, 75 s. ISBN 80-86764-26-5
22. TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů středních škol na trh práce - srovnání situace absolventů učebních a maturitních oborů*. Praha: NUV, 2014, 51 s.
23. ÚLOVCOVÁ, Helena et al. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Praha: NUV, 2012, 87 s. ISBN 978-80-87063-93-4.
24. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 1997.
25. ÚP Olomouc – interní zdroj: „Celkové počty absolventů jednotlivých škol a oborů“
26. VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 159 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-708.

Legislativní dokumenty

1. Česká republika. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. In: *Sbírka zákonů v ČR*. 2006.
Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/>
2. Česká republika. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů v ČR*. 2004.
Dostupné z: <http://zakony.centrum.cz/zakon-o-zamestnanosti>

Elektronické zdroje

1. Aktivní politika zaměstnanosti a zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. In: *Portál MPSV* [online]. 2012 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/zamest/dotace/apz>
2. Historie. In: *Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště Uničov* [online]. 2013 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/historieskoly>
3. International Standard Classification of Education ISCED 2011. Montreal: UNESCO Institute for Statistics, 2012. ISBN 978-92-9189-123-8. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>
4. KAŠPAROVÁ, Věra et al. Školní vzdělávací program [online]. 2012, 442 s.[cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/SVP/SVP_HaT.pdf
5. Klasifikace vzdělání (CZ-ISCED 2011). In: Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011
6. Nová klasifikace vzdělání ISCED 2011. In: Český statistický úřad [online]. 2014 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/01/nova-klasifikace-vzdelani-isced-2011/>
7. PATEROVÁ, Pavla a Jiří VOJTĚCH. Předběžná zpráva o nezaměstnanosti čerstvých absolventů škol ke konci dubna 2014. In: Národní ústav pro vzdělávání [online]. 2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Predbezna_zprava_o_nezamestnanosti_cerstvych_absolventu_skol_ke_konci_dubna_2014.pdf

8. Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu v dubnu 2014. In: *NÚV* [online]. 2014 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z:
http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/CR/CR_mNZ_2014_vcetne_cerst_absolventu.pdf
9. Popis uplatnění absolventa v praxi. In: Střední odborná škola, Uničov, s.r.o. [online]. 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/Informace_DENNI.php
10. Rámcové vzdělávací programy (RVP) a školní vzdělávací programy (ŠVP). In: InfoAbsolvent [online]. 2012 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z:
<http://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>
11. Terciární vzdělávání. In: Národní ústav odborného vzdělávání [online]. 2011 [cit. 2015-03-09]. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani>
12. VOJTĚCH, Jiří a Pavla PATEROVÁ. Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii. Praha: NÚV, 2014, 48 s. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/VYVOJ2013_pro_www.pdf
13. VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI ŠKOLY VE ŠKOLNÍM ROCE 2013/2014 [online]. 2014, 69 s.[cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://unicprum.cz/index.php/dks>
14. Výroční zpráva o škole a hospodaření za školní rok 2013/2014 [online]. 2014, 16 s.[cit. 2015-02-11]. Dostupné z: http://www.sosunicov.cz/pdf/vyrocn_i_zprava_sos.pdf
15. Zařazení českých vzdělávacích programů do Klasifikace vzdělání . In: Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_%28cz_isced_2011%29/\\$File/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_%28cz_isced_2011%29/$File/zarazeni_ceskych_vzdelavacich_programu_do_klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.pdf)
16. Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti. In: Český statistický úřad [online]. 2012 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tab. 1 Počet absolventů středního odborného vzdělávání v letech 2005-2013	21
Tab. 2 Počet absolventů vybraných skupin oborů v letech 2008-2013.....	22
Tab. 3 Počet absolventů středních odborných škol v Uničově v letech 2011-2013.....	23
Tab. 4 Počet nezaměstnaných absolventů u vybraných skupin oborů v dubnu 2014	26
Tab. 5 Počet nezaměstnaných absolventů v Uničově za školní rok 2010/2011.....	27
Tab. 6 Počet nezaměstnaných absolventů v Uničově za školní rok 2012/2013.....	27
Tab. 7 Počet nezaměstnaných absolventů v Uničově za školní rok 2013/2014.....	28
Tab. 8 Přejít absolventů vybraných skupin oborů na trh práce.....	30
Tab. 9 Přejít absolventů vybraných skupin oborů do terciárního vzdělávání.....	34
Tab. 10 Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED 2011	38
Tab. 11 Vyšší sekundární vzdělání obecné a odborné dle ISCED 2011	41
Tab. 12 Přejít z vyššího sekundárního vzdělávání na další úroveň dle ISCED 2011	42
Tab. 13 Výběrový soubor za školní rok 2012/2013	51
Tab. 14 Výběrový soubor za školní rok 2012/2014	51
Tab. 15 Návratnost dotazníků dle jednotlivých oborů	57
Tab. 16 Kam směřují absolventi po ukončení SŠ	71
Tab. 17 Kam směřují absolventi oboru Hotelnictví po ukončení SŠ.....	71
Tab. 18 Kam směřují absolventi oboru Mechanik - seřizovač po ukončení SŠ.....	72
Tab. 19 Kam směřují absolventi oboru Obchodní akademie po ukončení SŠ.....	72
Tab. 20 Kam směřují absolventi oboru Strojírenství po ukončení SŠ	72
Tab. 21 Kam směřují absolventi oboru Stavebnictví po ukončení SŠ.....	72
Tab. 22 Zvolili byste znovu stejný obor?	74
Tab. 23 Motivace k výběru studijního oboru	75
Tab. 24 Jaký obor nyní studujete?.....	76
Tab. 25 Jsou Vaše znalosti a dovednosti ze školy jsou dostatečné pro výkon povolání?	77
Tab. 26 Přejít do terciárního vzdělávání - srovnání.....	81
Tab. 27 Přejít na trh práce - srovnání.....	82

Seznam grafů

Graf 1 Důvod výběru oboru a školy	57
Graf 2 Očekávání absolventů od studovaného oboru.....	58
Graf 3 Výběr školy – vybral/a byste si stejně?.....	59
Graf 4 Názor na kvalitu vzdělání	59
Graf 5 Spokojenost se školní praxí	60
Graf 6 Nejužitečnější předměty dle absolventů	61
Graf 7 Nejméně užitečné předměty dle absolventů.....	62
Graf 8 Kam směřovali absolventi po ukončení SŠ	63
Graf 9 Důvody k dalšímu studiu	64
Graf 10 Jaký obor nyní absolventi studují	65
Graf 11 Motivace k výběru oboru na VŠ/VOŠ	65

Graf 12 Náročnost přijetí na VŠ/VOŠ.....	66
Graf 13 Náročnost studia na VŠ/VOŠ.....	67
Graf 14 Důvody pro vstup na trh práce.....	67
Graf 15 Délka hledání zaměstnání	68
Graf 16 Pracují absolventi ve vystudovaném oboru?.....	69
Graf 17 Nutnost doplnění kvalifikace či kurzů	69
Graf 18 Myslí si absolventi, že své dovednosti ze školy využijí v praxi?	70

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Přehled VOŠ/VŠ a studijních oborů u respondentů pokračujících ve studiu

Příloha č. 3: Seznam pracovních pozic u respondentů směřujících na trh práce

Příloha č. 1: Dotazník

DOTAZNÍK

Vážení absolventi, dovoluji Vám, abych Vás touto cestou požádala o vyplnění dotazníku, který se týká vašeho studia na střední škole. Veškeré údaje jsou anonymní a poslouží pouze ke zpracování mé diplomové práce.

Předem děkuji,

Kateřina Králová, studentka Univerzity Palackého v Olomouci.

Vyplňte prosím

Obor studia:

Rok ukončení studia:

1. Jaký byl hlavní důvod Vašeho výběru oboru a školy, kterou jste studoval/a?

- a) dobré pracovní uplatnění
- b) můj zájem o obor
- c) obor mi vybrali rodiče
- d) blízkost školy mému bydlišti
- e) jiný – napište jaký

2. Naplnil obor Vaše očekávání?

- a) zcela
- b) částečně
- c) nenaplnil

3. Kdybyste si měl/a znovu vybírat SŠ a obor, vybral/a byste si stejně?

- a) ano
- b) ne, vybral/a bych si jinou školu/ obor

4. Myslíte si, že Vám škola poskytla kvalitní vzdělání?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

5. Byl/a jste spokojen/a se školní praxí?

- a) ano, zcela
- b) ano, ale bral/a bych více hodin
- c) ano, ale bral/a bych méně hodin
- d) ne

6. Uved'te, který ze všeobecných předmětů byl pro Vás nejužitečnější?

- a) český jazyk a literatura
- b) matematika
- c) cizí jazyk
- d) informační a komunikační technologie
- e) jiný – napište jaký

7. Uved'te, který ze všeobecných předmětů byl pro Vás neužitečný/zbytečný?

- a) český jazyk a literatura
- b) dějepis
- c) občanská výchova/základy společenských věd
- d) jiný – napište jaký

8. Který z odborných předmětů byl pro Vás nejpřínosnější?

9. Který z odborných předmětů hodnotíte jako nejméně přínosný?

10. Jaké byly Vaše další kroky po ukončení SŠ?

- a) šel/ šla jsem na VŠ
- b) šel/ šla jsem na VOŠ
- c) začal/a jsem hledat práci
- d) jiné – např. pobyt v zahraničí, pomaturitní studium jazyka atd.

V případě, že v současné době **studujete**, vyplňte prosím dále otázky **11-15**.
V případě, že v současné době **pracujete**, vyplňte prosím dále otázky **16-20**.

Otázky 11-15 – pro absolventy, kteří v současné době studují:

Prosím vyplňte obor a název školy, kterou nyní studujete:

11. Z jakého důvodu jste se rozhodl/a k dalšímu studiu?

- a) lepší pracovní uplatnění
- b) prodloužení mládí, oddálení nástupu do zaměstnání

- c) rozšíření znalostí a dovedností
- d) jiné důvody – uveďte

12. Jaký obor nyní studujete?

- a) stejný jako nebo příbuzný jako na SŠ
- b) úplně jiný – napište jaký

13. Jaký byl důvod volby právě tohoto oboru?

- a) rozšíření znalostí ze SŠ
- b) můj vlastní zájem o obor
- c) pracovní a finanční uplatnění v oboru
- d) jiný – napište jaký

14. Bylo pro Vás náročné dostat se na VŠ/VOŠ?

- a) ano, musel/a jsem se hodně samostatně připravovat
- b) částečně, nějaké znalosti jsem měl/a ze školy, nějaké jsem musel/a doplnit
- c) ne, měl/a jsem dostatečné znalosti ze školy
- d) ne, dostal/a jsem se bez přijímacích zkoušek

15. Jak hodnotíte náročnost studia na VŠ?

- A) velmi náročné
- B) středně náročné
- C) stejně náročné jako na SŠ
- D) méně náročné než na SŠ

Otázky 16-20 – pro absolventy, kteří v současné době pracují:

Prosím, napište, jakou pracovní pozici v současné době vykonáváte:

16. Co Vás vedlo k rozhodnutí jít ihned po ukončení školy do zaměstnání?

- a) osamostatnění se, vlastní peníze
- b) nechtěl/a jsem již dále studovat
- c) nedostal/a jsem se na VŠ
- d) jiné důvody – uveďte jaké

17. Jak dlouho jste po škole sháněl/a práci?

- a) do 1 měsíce
- b) 1-2 měsíce
- c) 2-5 měsíců
- d) více jak 5 měsíců
- e) zatím jsem nesehnal/a

18. Pracujete ve vystudovaném oboru?

- a) ano
- b) v podobném
- c) ne

19. Museli jste si v zaměstnání doplnit kvalifikaci, popř. nějaké kurzy?

- a) ano – vypište jaké
- b) ne

20. Myslíte si, že Vás studium na SŠ, co se znalostí a dovedností týká, dostatečně připravilo pro výkon Vaší profese?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

Příloha č. 2: Přehled VOŠ/VŠ a studijních oborů u respondentů pokračujících ve studiu

Název školy	Studijní obor	Počet respondentů
Masarykova univerzita	Regionální rozvoj a cestovní ruch	1
CARITAS - Vyšší odborná škola sociální Olomouc	Charitativní a sociální práce	1
CARITAS - Vyšší odborná škola sociální Olomouc	Sociální a humanitární práce	1
České vysoké učení technické v Praze	Metrologie	1
České vysoké učení technické v Praze	Budovy a prostředí	1
Masarykova univerzita	Podniková ekonomika a management	1
Masarykova univerzita	Český jazyk a speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání	1
Mendelova univerzita v Brně	Management cestovního ruchu	1
Moravská vysoká škola Olomouc	Ekonomika a management	1
Slezská univerzita v Opavě	Sociální patologie a prevence	1
Technická univerzita v Liberci	Konstrukce strojů a zařízení	1
Univerzita Jana Amose Komenského Praha	Pojišťovnictví	1
Univerzita Palackého v Olomouci	Pedagogika - veřejná správa	3
Univerzita Palackého v Olomouci	Historie a výchova ke zdraví se zaměřením na vzdělávání	1
Univerzita Palackého v Olomouci	Hudební kultura a německý jazyk se zaměřením na vzdělání	1
Univerzita Palackého v Olomouci	Matematika - ekonomie se zaměřením na bankovníctví/pojišťovnictví	1
Univerzita Palackého v Olomouci	Politologie a evropská studia	1
Univerzita Pardubice	Ekonomika a provoz podniku	1
Univerzita Pardubice	Ekonomika a management	1
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Účetnictví a daně	1
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Ekonomika a management	3
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Finanční řízení podniku	1
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Procesní inženýrství	2
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	Materiálové inženýrství	1

Název školy	Studijní obor	Počet respondentů
VOŠ Šumperk	Aplikace výpočetní techniky	1
VOŠ technická Brno	Počítačová podpora v řízení podniku	2
VŠ Hotelová a obchodní Brno	Gastronomie, hotelnictví a cestovní ruch	1
Vysoká škola báňská	Účetnictví a daně	1
Vysoká škola báňská	Konstrukce staveb	1
Vysoká škola báňská	Strojírenství	1
Vysoká škola báňská	Stavební inženýrství	1
Vysoká škola hotelová v Praze	Hotelnictví	1
Vysoká škola hotelová v Praze	Management destinace cestovního ruchu	1
Vysoká škola logistiky Přerov	Logistika cestovního ruchu	1
Vysoké učení technické v Brně	Účetnictví a daně	2
Vysoké učení technické v Brně	Ekonomika podniku	1
Vysoké učení technické v Brně	Městské inženýrství	1
Vysoké učení technické v Brně	Informační technologie	1
Vysoké učení technické v Brně	Strojírenská technologie	1
Vysoké učení technické v Brně	Stavební inženýrství	1
Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola elektrotechnická Olomouc	Ekonomika a IT	1
Vyšší odborná škola podnikatelská Zlín	Daňová a finanční správa	1
Vyšší odborná škola Uničov	Cestovní ruch	4
Vyšší odborná škola Uničov	Gastronomie a hotelnictví	5
Vyšší odborná škola živnostenská Přerov	Marketing	1
Vyšší odborná škola živnostenská Přerov	Finanční řízení	1

Příloha č. 3: Seznam pracovních pozic u respondentů směřujících na trh práce

Pracovní pozice	Vystudovaný obor
administrativní pracovnice	obchodní akademie
asistentka	obchodní akademie
asistentka prodeje	obchodní akademie
asistentka ředitele	obchodní akademie
balička ve výrobě	hotelnictví
dělník	hotelnictví
ekonomka	obchodní akademie
finanční poradce	obchodní akademie
horizontář	mechanik-seřizovač
horizontář	mechanik-seřizovač
kontrolor	strojírenství
mechanik seřizovač	mechanik-seřizovač
mechanik seřizovač	mechanik-seřizovač
mechanik vývoje	strojírenství
montážní dělník	mechanik-seřizovač
nákupčí ve stavební firmě	stavebnictví
nástrojář	strojírenství
obchodní zástupce	hotelnictví
obráběč kovů na CNC soustruhu	mechanik-seřizovač
obsluha CNC strojů	strojírenství
obsluha kavárny	hotelnictví
obsluha, seřizování a programování CNC strojů	strojírenství
pásová výroba	hotelnictví
podnikatel	strojírenství
pokojská	hotelnictví
pracovník stavebního úřadu	stavebnictví
prodavačka	hotelnictví
prodejce ve stavebninách	stavebnictví
programátor CNC	mechanik-seřizovač
projektant	strojírenství
realitní makléř	hotelnictví
recepční	hotelnictví
řidič	strojírenství
servírka	hotelnictví
skladník	strojírenství
stavební technik	stavebnictví
stavební technik	stavebnictví
stavební technik	stavebnictví
technik řízení jakosti	strojírenství
účetní	obchodní akademie
účetní	obchodní akademie
údržbář	mechanik-seřizovač
údržbář strojů	mechanik-seřizovač